

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Γ'

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1902

ΑΓΑΠΗ

Εἰς τὸν φίλον μου κ. Γ. Μοριάτην.

Όταν μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ ἀγρίον χειμῶνα
μὰ ἀνοιξιάτικη γίνη καλώσύνη,
τοῦ βίου μου τὸν σκληρότατον ἀγῶνα
ένα δεάμα εἰρήνης μοῦ ἀπαλύνει.

Μὲς στὴν κορφὴ τῆς θάλασσας, ποῦ μόνα
λίγ' ἀνθόκωντα ἀφοῦ θὲ νᾶχονν μείνῃ,
ἔρχεται, ἵδον! ἡ χρυσόφτερη Ἀλκυόνα
τὴ φωλὶα τῶν ἐρῶτων τῆς καὶ στήνει.

Ἐνα δύνειδο εἰρήνης δμοιο κάνω:
νᾶρχονται δυὸς χεράκια, ὡ χέρια! ἐπάνω
στὴν καρδιὰ μου νὰ στήνουν μὰ φωλιά,
καὶ δὲν λυγίζει, οὐδὲ δόσο ἀπ' τὰ βελοῦδα
πάκουμπᾶ σ' ἔνα όόδο ἡ πεταλούδα,
ἀνάλαφρα, χρυσοδάτα, μὰ σταλιά.

ΥΠΝΟΣ

Ἐλα, ὑπνε, καὶ πάρε με στὴν κλίνη
ποῦ σῶμα καὶ ψυχὴ σοῦ παραδίνω
κάμε, παρηγοριά μου, ν' ἀπαλύνη
δ μαῆδος πόνος ποῦ στὰ στήθη κλείνω.

Μές στήν νεορή ποῦ σοῦ ζητῶ γαλήνη
σὰν νὰ μὲ πῆρε ὁ ἀδελφός σου ἃς γύνω,
κι ἀπ' τὴν ζωὴν ποῦ λαχταρῶ ἃς μοῦ μείνη
τόση δση ἀνασάνει ὁ ἔναν κρῖνο.

Σ' ἔναν κρῖνο λευκὸ σὰν τὸ χαλάζι,
ποῦ δταν στὸ νέο τὸ φῶς πάργοχαράζει
ἀναγαλλιάζει ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ,

Μιὰ ψυχοῦλα θάλλη τὰ πέταλά του
νάνοιεη ἀκροφυλόντας στὴν ἀδγή,
μ' ἔναν κόμπο δροσιᾶς μὲς στὴν καρδιά του.

Ω Α Ν Α Τ Ο Σ

Καλῶς νάλθῃ σὰν ἐλθῇ ἡ στερνή ὥρα
τὰ μάτια μόν γιὰ πάντα νὰ μοῦ κλείσῃ·
κι δποτα νάναι, ἡ τώρα ἡ ἀργήση,
φτάνει νὰ μὴν ἐλθῇ σὰν ἀγρια μπόρα,

Ανοιξη βέβαια νᾶναι, σὰν καὶ τώρα,
κι ἀκόμη μὰ γλυκιὰ γλυκοῦλα δόση·
ἔτσι νὰ πάρῃ μὰ αὖρα γὰ φυσήση,
καὶ νὰ πέσῃ ἡ Ψυχοῦλα ἡ λευκοφόρα

σὰν ἄνθος τῆς μηλιᾶς, — κι ὅπον τὸ βγάλη
ἡ ἀγρή νεροσυρῷ ποῦ ρέει ἀγάλι
σὲ δεντρόκηπονς μέσα καὶ βραγιές:

κι δσο τὸ πάει κι ὅπον ἀκόμα μείνῃ,
ἀπ' τὶς παλιές μονάχα τὶς φωνὲς
νάκονή τὸ χαῖρε ποῦ θὰ κλαίῃ ἡ κοήρη.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Σίφρος

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΦΟΜΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ*

I

«Οὐαί σου τῷ ἀπογόνῳ».

ΕΑΝ ώμιλουν ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν πρὸ δέκα
ἔτῶν, θὰ ἡμουν ἡναγκασμένος νὰ ἀρχίσω
μὲ μίαν διασάφησιν καὶ ἀπὸ Ἑνν. εἰδος δικαιο-
λογίας. Σήμερον δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην ἀπο-
λογίας τὸ πεδίον τῶν μελετῶν τῆς Βυζαντινῆς καὶ
νεοελληνικῆς φιλολογίας. Κατόπιν πολυειδῶν
περὶ ὑπάρχειας ἀγώνων, οἱ δποῖοι ἔχεισθη νὰ
διεξαχθοῦν διλγάτερον ἐναντίον ἀνειδημόνων ἢ
ἐναντίον τῶν ἀντιρροσώπων τῶν ἐχθρικὰ γε-
τονεύοντων κλάδων καὶ κυρίως ἐναντίον στε-
νοκάρδου ωμαντικοῦ κλασικισμοῦ, παρουσιά-
ζεται ἡ μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ φιλολογία
ὥς καλὰ ὡργανωμένη νέα ἐπιστήμη πλησίον
τῶν παλαιοτέρων ἀδελφῶν αὐτῆς κλάδων.

Ἐπισήμως ἀντιρροσωπεύεται μὲ διδασκαλί-
κὰς ἔδρας — δυστυχῶς εἰς τὴν Γερμανίαν μό-
νον μὲ μίαν —, εῦρεν εἰς πολλὰ εἰδικὰ περιο-
δικὰ φιλοξενίαν, ἔχει τὸν λόγον εἰς ἐπιστημο-
νικὰ συνέδρια καὶ τέλος μὲ τὸ ὑποστηριχθὲν σχέ-
διον ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἀκαδημῶν

περὶ γενικῆς ἐκδόσεως διὰ κοινῆς συμπράξεως
τῶν βυζαντινῶν πηγῶν, ἀπετέλεσεν ἀντικείμε-
νον μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἔρευνης. Δὲν χρειά-
ζεται νὰ εἶνε κανεὶς προφήτης, διὰ νὰ προ-
είπῃ ἀπὸ τώρα ἀσφαλῶς ὅτι ἡ μεσαιωνικὴ
καὶ νεοελληνικὴ φιλολογία θὰ ἔρθαισθη ἔτι
μᾶλλον καὶ θὰ διατηρήσῃ τὴν θέσιν της, δπως
ἡ κατ' ἀρχὰς καθ' ὅδοιον τούτον δυσμενῶς
γενομένη δεκτὴ Ἀρχαιολογία, δπως ἡ ρουμα-
νική, ἡ γερμανική ἢ ἡ σλαβικὴ φιλολογία.

Μία σχεδιογραφία τῆς ἀξιοσημειώτου τα-
χείας ἀναπτύξεως τοῦ νέου τούτου κλάδου τῶν
πνευματικῶν ἐπιστημῶν θὰ ἔκινει πολλῶν ἵ-
σως τὸ ἐνδιαφέρον καὶ βεβαιῶς θὰ παρεῖχε
διὰ τὴν γνῶσιν τῶν γενικῶν ζωτικῶν συνθη-
κῶν τῆς ἐπιστήμης σπουδαίας τινὰς παρατη-
ρήσεις, μολονότι παρόμοιαι βιογραφίαι τοῦ

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν
τῆς βασιλικῆς Βανάρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν
τοῦ Μονάχου, τὴν 15 Νοεμβρίου 1902.

νέου τούτου κλάδου πλεισται τελευταίως ἔξεδό-
θησαν εἰς Γερμανίαν, Γαλλίαν καὶ Σουηδίαν.
Μόνον ἐν γεγονός ἀπὸ τὴν ίστοριάν τῶν με-
λετῶν μας θὰ ἐπεδύμουν νὰ ὑποδείξω, δπως
ἀποτίσω φόρον εὐγνωμοσύνης, τὸν δπαῖον πάν-
τες πιστεύω οἱ συνάδελφοι ζωηρῶς συμμερί-
ζονται. Εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν δποίαν ἡ σήμε-
ρον ἀπὸ τόσον μακρὰν καταφανῆς δργάνωσις
τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας ὡς ἔχει φιλοστής επι-
στήμης μόλις είχεν. ἀρχίσει καὶ οἱ περισσότε-
ροι κλασικοὶ φιλόλογοι, ίστορικοὶ καὶ ἀρχαιο-
λόγοι ἀπείχον δυσπιστοῦντες ἀκόμη ἢ ἀρνού-
μενοι, διακεκριμένος ἀρχηγὸς τῆς ἀρχαιολο-
γικῆς ἐπιστήμης είχε τὴν διορατικότητα καὶ τὸ
θάρρος τῆς πεποιθήσεως νὰ συνήγορήσῃ μὲ
σοβαροὺς λόγους διὰ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπάρ-
χεως καὶ τὴν δψίστην σπουδαιότητα τῆς νέας
ἐπιστήμης δ. κ. Βιλάμοβιτς Μαλένδροφ εἰς
τὸν πρωτανικὸν λόγον τῆς 1 Τουνίου 1902
«περὶ φιλολογίας καὶ σχολικῆς μεταρρυθμί-
σεως».

Μὲ γενικιτάτην εὑμένειαν ἔγειναν ἀπ' ἀρ-
χῆς δεκταὶ αἱ μελέται ήμων ἐκ μέρους τῶν ἀν-
τιρροσώπων τῆς ἀνατολικῆς, σλαβικῆς καὶ ρου-
μανικῆς φιλολογίας, διότι καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τού-
των ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις παρομοίους ἀγῶνας
ὑπάρχεις είχον νὰ διεξαγάγωσι, δποίους ἡ
μεσαιωνικὴ καὶ νεοελληνικὴ φιλολογία.

Σήμερον οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοὶ ἀγῶνες βεβαιώς
κατίσχυσαν καὶ ὑπολείπεται πλέον εἰς τὸ νέον
κλάδον νὰ ἔξασφαλισθοῦν καὶ ἔξωτεροις οἱ
ὅροι οἱ δποῖοι εἶνε ἀναγκαῖοι διὰ τὴν περαιτέρω
ἐπωφελῆ αὐτοῦ ἀνάπτυξιν.

Πρὸ παντὸς τὰ μεγάλα Πανεπιστήμια δπως
τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Βιέννης δὲν θὰ ἡμπο-
ροῦν νὰ παραβλέψουν τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύ-
σεως ἰδίων διδασκαλικῶν ἔδρων διὰ τὸν κλά-
δον τοῦτον. Περαιτέρω συνέπεια τούτου εἶνε
ὅτι τὸ γερμανικὸν ἀρχαιολογικὸν Ινστιτοῦτον
τῶν Ἀθηνῶν, τὸ δποῖον ἔως τώρα ἀποκλει-

στικῶς εἶχεν ἀφιερωθῆνες τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, θὰ στρέψῃ τέλος ἐπίσης τὴν προσοχήν του καὶ εἰς τὰ μνημεῖα τῶν χριστιανικῶν χρόνων. Εἰς τὰς γαλλικὰς σχολὰς τῆς Ρώμης καὶ τῶν Ἀθηνῶν γίνεται τοῦτο πρὸ μαρκοῦ χρόνου μὲ καλλίστην ἐπιτυχίαν. Καὶ τὸ ρωσικὸν Ἰνστιτοῦτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵδρυθεν κατὰ τὸ ἔτος 1895, ἀφιερώνει τὴν δρᾶσιν του κάτα μέγα μέρος εἰς τὸν μεσαίωνα. Κατάλληλοι δυνάμεις θὰ εὑρεθῶσι βεβαίως καὶ μεταξὺ ήμῶν ἔαν ποτε ἵδρυθη βυζαντινὸν τμῆμα εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἔαν καὶ ἄλλον ἀρμόδιον τρόπον καταστῇ δυνατή ἢ ἐκδήλωσις τοιαύτης προσπαθείας.

Διὰ τὴν βασιλικὴν βαναρικὴν Κυβέρνησιν εἶνε τίτλος δόξης, ἐπανειλημμένως ἔξαρθμεις καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ ἵδρυσις τῆς πρώτης καθηγετικῆς ἔδρας διὰ τὴν μεσαιωνικὴν καὶ νεοελληνικὴν φιλολογίαν περαιτέρω ἀκόμη τίτλος δόξης εἶνε διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς διδασκαλίας τῶν συγγενεύοντων κλάδων, οἱ δοποῖοι ὑποστηρίζουν καὶ συμπληροῦν ἀλλήλους, τὸ ἔργον τοῦτο συστηματικῶς τελειοῦται. Ἡδη διὰ τῆς ὑπὸ γενναίου αἰσθήματος ὑπαγόρευθείσης ἵδρυσεως τακτικῆς ἔδρας τοῦ κλάδου τούτου, μᾶς διετηρήθη ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ σπουδαιοτέρου παραρτήματος τῆς βυζαντινῆς φιλολογίας, ἦτοι τῆς λατινικῆς φιλολογίας τοῦ μεσαιώνος, διστις πάρ' ὅλιγον θὰ ἐγκατέλειπε τὸ ἥμετερον Πανεπιστήμιον. Διὰ δὲ τὸ ἄλλο παράρτημα, τὴν σλαβικὴν φιλολογίαν, εἶχε ζητηθῆ ἔδρα διὰ τοῦ τελευταίου προϋπολογισμοῦ ἀλλ' ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Δυνάμεθα δύμως νὰ ἀπλίξωμεν διὰ κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον τῶν δύο Βουλῶν αἱ σκέψεις, αἱ δοποῖα δὲν κρατοῦσιν ἀκόμη, θὰ κατισχύσωσι καὶ θὰ ἐγκριθῆ ἢ ὑπὸ ἐπιστημονικῆς καὶ ἡ διατηρήθη ἔποιν τόσον σπουδαία καὶ πολλὰ ὑποσχομένη καθηγεσία. Οὕτω τὸ Μόναχον θὰ ἀποκτήσῃ ἐν σύνολον τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νέας φιλολογίας, διὰ τὸ δοποῖον οὐδὲν ἄλλο Πανεπιστήμιον τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας θὰ δύναται νὰ καχάται.

Μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας παρατηρήσεις περὶ τῆς οιμερινῆς θέσεως τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας, τὰς δοποίας ἐκ προθέσεως περιώρισα εἰς τινὰς ὑποδεξεῖς, ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ ἀπὸ τὴν τεραστίαν πληθὺν τῶν ἀντικειμένων, μὲ τὰ δοποῖα ἀσχολεῖται αὕτη, νὰ διαπραγματευθῶ ἐν θέμα. Ἐκλέγω

πρὸς τοῦτο ἐπικαιρότατον διὰ σήμερον ζήτημα, τὸ δοποῖον δχι μόνον τοὺς Ἑλληνας καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἐπίσης τοὺς γενικοὺς ζωτικοὺς δρους τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν καὶ φιλολογιῶν θύγει καὶ διὰ τοῦτο ἔχει γενικήν καὶ πολὺ πέραν τῶν δρῶν τοῦ κλάδου σημασίαν: τὸ φιλέγον ζήτημα τῆς γραφομένης νεοελληνικῆς γλώσσης.

Εἶνε ἀληθές, διὰ τὴν γραφομένη γλώσσα ἐκτιμᾶται πολὺ δλίγον ἀπό τινας γλωσσολόγους, καὶ θεωρεῖται ὡς προϊόν στερούμενον ἀξίας πρὸς λεπτοτέρας ἔρευνας, καθὸ τεχνητόν. Ἀλλ' εἰς τοῦτο ὑπάρχει πλάνη. Οὐδεμία φιλολογικὴ γλώσσα ἀξία τοῦ δνόματος δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ καθαρὰ τεχνητῶς. Εὐρίσκεται πάντοτε εἴς τινα ἔξαρτησιν μὲ τὴν φυσικὴν γλώσσαν καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασίν της, δπως τὸ ἀνάπταλιγ αὐτῇ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν γραφομένην γλώσσαν.

Ἡ ψυχολογικὴ στιγμή, ἡ δοποία δικαίως ἀναγνωρίζεται διὰ παῖδες τόσον μέγα πρόσωπον εἰς τὴν σημερινὴν γλωσσικὴν ἔρευναν, ἔχει τὴν ἐπίδρασίν της καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς γραφομένης γλώσσης. Ἐκ τούτου ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα γραφομένης γλώσσης δὲν ἔχει μόνον φιλολογικὴν καὶ ἴστορικὴν σπουδαιότητα, ἀλλὰ παρουσιάζει ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὴν γλωσσολογίαν ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν, καὶ διὰ δλα τὰ γενικὰ καὶ τὰ ζητήματα τῆς ἀρχῆς, τὰ δοποία ἀνήκουσιν εἰς τὴν σφαιρὰν τῆς γλωσσικῆς φιλολογίας. Πρόβλημα ὑψίστου ἐνδιαφέροντος πολὺ δλίγον πραγματευθὲν εἶνε π. χ. ἡ φιλολογικὴ σχέσις μεταξὺ τῆς φυσικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτὴν φιλολογικῆς γλώσσης, ἡ ἔρευνα τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐπαρχούσης διαφορᾶς, διαθορισμὸς τοῦ βαθμοῦ τῆς διαφορᾶς ὑπὸ φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν κρίσιν πολλῶν πραγμάτων τῆς γερμανικῆς ἡμῶν γλώσσης καὶ φιλολογίας, διέρευνητῆς τῶν γλωσσῶν δὲν εὐρίσκει καλλίτερον θέμα ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν, δποι αἱ προστάθειαι πρὸς διάπλασιν νέας τὰς διαφοραὶς τῆς μεταξὺ τῶν δύο φιλολογικῆς πεποιψιν, τοῦ ἀνεκτοῦ εἰσέτι διὰ μίαν ἀπὸ καθέδρας διμιλίαν, διὰ κοινοβουλευτικᾶς συζητήσεις κατὰ. Διὰ τὴν μελέτην δλων τῶν ζητημάτων τούτων, ἡ δοποία θὰ ἥτο πολὺ διδ

Οὗτοι ἀντιθένται αἱ λέξεις: μύτη-ρίς, αὐτὶ-οῦς, δόντι-δόνος, χέρι-χέρι, ποδάρι-ποῦς, ὄποκάμισον-χιτών, καπέλλο-πῖλος, βραυ-ἀνα-ξηρίς, πόρτα-θύρα, παπούτσι-ὑπόδημα.

Αἱ τεχνητῶς ἀναζωογονούμεναι ἀρχαῖαι λέξεις ὡς ἀναπληρώματα διὰ μὴ κλασικοὺς νεο-σχηματισμούς, δὲν εἶνε τὸ χείριστον. Οἱ λεξιο-γικὸς ἀρχαῖσμὸς ἐλάχιστα καθ' ἑαυτὸν δύναται νὰ ἐπιδράῃ τὴν ἑσωτέραν ὑπόστασιν τῆς γλώσ-σης. Δανεικαὶ λέξεις εἴτε λαμβάνονται ἀπὸ ἔξ-νην ἀρχαῖαν ἢ σύγχρονον γλῶσσαν ἢ ἀπὸ προ-γονούμενην χρονικὴν περίοδον τῆς Ἰδίας γλώσ-σης, εὐκόλως γίνονται ὑποφερταὶ καὶ συγχω-νεύονται ὑπὸ εὐνοϊκὰς συνθήκας· μὲ τὴν δα-νειζομένην γλῶσσαν, ἐὰν μόνον δύνανται νὰ προσαρμοσθῶν πρὸς ταύτην φωνητικῶς καὶ μορ-φολογικῶς. Άλλ' ὁ φυσικὸς οὗτος ὅρος δὲν πραγ-ματοποιεῖται ὑπὸ τῶν νεοελλήνων γλωσσοτεχνῶν. Δὲν ἀρκοῦνται μόνον εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν ἀρχαίων φιλολογίας ἀλλὰ καὶ παραλαμβάνουν ἐπί-σης τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῆς ἀρχαίας φυλογολο-γίας καὶ ἐτυμολογίας. Οχι μόνον αἱ τεχνητῶς εἰσαχθεῖσαι λέξεις ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον λεξιλόγιον παρουσιάζονται κατὰ τοὺς ἀρχαίους φωνητι-κοὺς καὶ τύπικοὺς κανόνας, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπάρ-χουσαι εἰς τὴν φυσικὴν γλῶσσαν ἀρχαῖαι λέ-ξεις ἢ φίλαι λέξεων τροποποιοῦνται φωνητι-κῶς κατὰ τοὺς ἀρχαίους κανόνας καὶ πιέζον-ται διὰ νὰ ὑπαχθῶν κατὰ τὴν κλίσιν καὶ τὴν συζυγίαν εἰς τὸν τύπον τῆς ἀρχαίας γραμμα-τικῆς. Ομοιαὶ ὅπως εἰς τὸ λεξιλόγιον εἶνε αἱ διαφοραὶ εἰς τὴν φωνητολογίαν καὶ τὸ ἐτυ-μολογικὸν καὶ εἰς τὴν σύνταξιν. Επὶ τούτων δὲν θέλω νὰ εἰσέλθω ἐνταῦθα βαθύτερον.

Καὶ τώρα πᾶς ἀναλογεῖ ἡ φυσικὴ γλῶσσα πρὸς τὴν φιλολογικὴν παραγωγὴν; Εἳνα ὅλα δοια ἔξεδόθησαν κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα εἰς νεοελληνικὴν γλῶσσαν βιβλία, φυλλάδια, περι-οδικά, ἐφημερίδες κ.τ.λ. ἡδυνάμενα νὰ συνοψί-σωμεν καὶ ἀκριβῶς κατὰ τὸν ὅγκον αὐτῶν νὰ ὑπολογίσωμεν, θὰ εὐρίσκομεν ὅτι τὰ συνταχμέντα εἰς τὴν τεχνητὴν γλῶσσαν ἀποτελοῦσι τὴν τε-ραστίαν πλειονότητα, ἵσως διὰ νὰ διμιήσωμεν γενικῶς μὲ στρογγυλὸν ἀριθμόν, ταῦτα ἀποτε-λοῦσι τὰ 99 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ὅλων τῶν δημο-σιευθέντων. Παρὰ τὸν ἐπιβλητικὸν τοῦτον ὅγ-κον εὑρίσκεται μηδαμινὴ μειονότης δημοσιευμά-των γραμμένων εἰς τὴν φυσικὴν γλῶσσαν συχνὰ χρωματισμένων μὲ ἴδιον Ἰδίωμα. Ταῦτα κυ-ρίως εἶνε αἱ εὐτυχῶς πολυάριθμοι ἀν καὶ ἐλ-λιπεῖς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν γλωσσικῶν ἰδιο-τήτων ἐκδόσεις τῶν προϊόντων αὐτοῦ τοῦ λαοῦ,

τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, παραμυθιῶν, πα-ροιμιῶν κ.τ.λ. ὑστερὸν μέρος τῶν ποιημάτων γνωστῶν συγγραφέων, διηγημάτων καὶ θεατρι-κῶν ἔργων, τέλος τὰ σατυρικὰ φύλλα—καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς φυσικῆς γλώσσης ὑπὸ τὴν καλὴν ὅπως καὶ ὑπὸ τὴν κακὴν ἔννοιαν εἶνε χαρακτηριστικὸν—εἶνε γραμμένα εἰς τὴν Ἱδίαν γλῶσσαν. Μόλις τε-λευταίως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἴσχυρᾶς μεταρρυθ-μιστικῆς τάσεως, ἐπὶ τῆς διοίας θὰ ἐπανέλθω, ἡ φιλολογικὴ ἀξία τῆς λαϊκῆς γλώσσης ἔλαβε μεγάλην ἐπίτασιν.

Οπως εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ φιλολογία τῆς φυ-σικῆς γλώσσης πεστοτικῶς ὑστερεῖ πολὺ τῆς τεχνητῆς γλώσσης, ἐπίσης βέβαιον εἶνε ὅτι ποι-οτικῶς πολὺ ὑπερτερεῖ ταύτην. Διότι εἰς ἐ-κείνην ἀνήκει σχεδὸν πᾶν ὅ τι ἐκ τῆς ὁραίας νεοελληνικῆς φιλολογίας ἡμιπορεῖ νὰ ὑποστῇ αὐτηροτέραν κρίσιν ὅπως τὰ ἀπαράμιλλα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Γκαΐτε δι' αὐτὰ τόσον συχνὰ ἐγκωμιαζό-μενα δημοτικὰ τραγούδια, τὰ ποιήματα ἐνὸς Σολωμοῦ, π.χ. ὁ περίφημος "Υμνος του εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, ἐνὸς Βαλαωρίτου, ἐνὸς Παράσχου καὶ ἄλλων. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἰς τὴν νεοελ-ληνικὴν φιλολογίαν ἔξασφαλίζει μίαν θεοσύλλαν-ἔστω καὶ μετριωτάτην εἰς τὴν παγκόσμιον φι-λολογίαν καὶ τὸ ὅποιον ὡς γιήσιον ἔργον τέχ-νης δι' αὐτὸν τὸν ἐλληνικὸν λαὸν ἔχει ὑψίστην σπουδαιότητα, δὲν εἶνε ὁ ὅγκος τῶν καθ' ὅ-λους τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας Γραμματικῆς καὶ τῶν ἐκλεκτωτάτων μέσων τοῦ ἀρχαίου λε-ξιλογίου ἐπεξειργασμένων προϊόντων τῆς τεχνη-τῆς γλώσσης, ἀλλ' αἱ ὀλίγαι χωρὶς ἀξιώσεις ποιήσεις εἰς τὴν φυσικὴν γλῶσσαν. Τὸ ἀναμφι-σθήτητον τοῦτο γεγονός μόνον δικαιολογεῖ τὴν σοβαρωτάτην ἐκτίμησιν τοῦ γλωσσικοῦ τούτου τύπου.

Η νεοελληνικὴ φιλολογία ἔχει ἐπομένως ὑπὸ τυπικὴν ἔποψιν διπλοῦν πρόσωπον, τὸ ἐν ὃς θεατρικὴν μορφήν, μὲ προσωπεῖον, περοῦκαν καὶ ἄλλα παλαιὰ καὶ ψευδῆ στολίσματα, καὶ τὸ ἄλλο ὡς μορφὴν ἀνθρώπου τοῦ σημερινοῦ λαοῦ ἀπεριποίητου, μὲ φουστανέλλαν ἢ βρά-καν. Η φιλολογία αὗτη εἶνε ὑπὸ τὴν αὐτηροτάτην ἔννοιαν τῆς λέξεως δίγλωσσος καὶ δύ-ναται κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦτο κριτήριον νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο διμάδας: τὴν φιλολογίαν τῆς τεχνητῆς γλώσσης, ἢ διὸς ὅτι Ἑλλήνες μὲ παράδο-ξον σύγχυσιν ἀντιλήψεως ἀποκαλοῦσι, «καθα-ρεύουσαν» καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς λαϊκῆς γλώσ-σης. Η διαφορὰ τῶν δύο τούτων γλωσσικῶν

τύπων εἶνε τόσον βαθεῖα ὥστε δὲν δύναται τις νὰ εὐρῇ ἄλλο ἀνάλογον εἰς ἄλλην τινὰ εὐ-ρωπαϊκὴν φιλολογίαν. Τὴν κυριαρχίαν, σχεδὸν τὴν παντοκρατορίαν κατέχει ἡ τεχνητή, ἐπιτη-δευμένη, μισοπεθαμένη, μονιμοειδῆς «καθα-ρεύουσα» καὶ πλησίον αὐτῆς ενδιόσκεται ἡ πρὸς τὸ παρὸν ἀκόμη ἀπὸ διαφορούμενος τάξις τοῦ διοίαν μέρος τοῦ περιφρόνημένη δημώδης γλῶσσα. Πῶς περιῆλθον τὰ πράγματα εἰς τοι-αύτην ἀφύσικην καὶ ἀναμφισθήτως νοσηρὰν κατάστασιν; Η ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην πρέπει νὰ ζητηθῇ εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τῆς γραφομένης γλώσ-σης καὶ ἐμμέσως εἰς τὴν ἴστορίαν τοῦ ἐλλη-νικοῦ λαοῦ. Διότι τὸ δικαιόφαλον τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας δὲν ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν αὐθαίρεσίαν συγγράφεων τινῶν ἀλλ' ἐπῆλθεν ἀπὸ ἐν εἰδοῖς ἀνάγκης.

Απὸ τὴν ἴσχυράν ἐπίδρασιν τῆς ἀττικῆς φιλολογίας ἔγεινε δεκτὴ ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶ-νος π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πάσης φυλῆς ἐ-νιαίᾳ γραφομένη γλῶσσα, ἡ διοία κατ' οὐσίαν ἐβασίστετο ἐπὶ τῆς ἀττικῆς. Η φιλολογικὴ αὐτὴ γενικὴ γλῶσσα (κοινὴ) παρέμεινεν ἐν συνόλῳ σταθερά· ἐπεκράτησε μὲ παντοίας ταλαντεύσεις καθ' ὅλην τὴν ρωμαϊκὴν καὶ βυζαντινὴν περίο-δον καὶ μὲ ἡλιοτομένην κάπως μορφὴν διετηρή-θη καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ολως διόλου δια-φόρως ἀνεπτύχθη ἡ φυσικὴ γλῶσσα. Καὶ πρώ-τον βεβαίως ἡ εἰκὼν εἶνε διμοία, δύπως καὶ εἰς τὴν φιλολογικὴν γλῶσσαν. Αἱ ἀρχαῖαι διάλε-κτοι περιοδεύονται καὶ ἀντικαθιστῶνται ἀπὸ ἀρκετὰ ἔνιαν λαλούμενην γλῶσσαν, ἡ διοία βαθμιαίως ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις ἔξαπλούται εἰς τὰς πλείστας ἐλληνικὰς περιοχάς. Αλλ' ἡ φυσικὴ αὕτη κοινὴ μετεβάλλετο ἀκαταπάντως κατ' ἐμφύτους νόμους καὶ οὕτω ἀπεμαρτύ-θη τῆς ἀτονισάστης φιλολογικῆς κοινῆς. Τὸ χάσμα ἐμεγεθύνετο ἔκαστον αἰῶνα καὶ οὕτω προέκυψε διγλωσσία, ἡ διοία ἐπὶ μακρὸν ἡ-γνοεῖτο καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις ἔμενε σκεπα-σμένη, ἀλλὰ τέλος ἀνήλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιτακτικὴ καὶ ἀναμφισθήτης.

Η φιλολογικὴ κοινὴ γλῶσσα διμοίαζε μὲ ποταμὸν νωρδὰ ρέοντα εἰς τεχνητὸς διεσκέυα-σμένην κοίτην, τὸ διοίον τὸ φεῦμα σπανίως μόνον δι' ἀσθενῶν συμβολῶν ζωγονεῖται, βαθ-μηδὸν τελματοῦται καὶ ἀπολήγει εἰς σῆψιν. Η ζῶσα κοινὴ ἀπενάντιας διμοίαζε πρὸς ἄγριον ἀλλὰ σφριγγηλὸν δρεινὸν ποταμόν, δι' διοίος μὲ τὴν ιδίαν δρομὴν ποταμούτων αὐτοῖς τὴν νοτιοανατολικὴν

εἰς βουνὰ καὶ πεδιάδας καὶ ἀπομακρύνεται διλονὲν περισσότερον ἀπὸ τὸν κανονικὸν πο-ταμὸν τοῦ διοίου αἱ πηγαὶ γειτονεύονταν μὲ τὰς ἰδιάδικας του καὶ διτις γίνεται διλονὲν ἀνομοιότε-ρος ἐκείνου. Διὰ νὰ διμιήσωμεν κωρίς εἰκό-νας: Η ἐκφράσις τῶν λογισμῶν εἰς τοὺς Ἑλ-ληνας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου μέχρι σήμερον προσκρούει εἰς νοσηρὸν δυαδισμόν, ὁ διοίος διαρκῶς ὀδύνετο. Πῶς ἐπηκολούθησεν ἡ ἐξέλιξις τοῦ σχίσματος τούτου, δυνάμεια ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν σημερινὴν κατάστασιν καὶ ἀπὸ γενικοὺς συλλογισμοὺς νὰ συμπεράνωμεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει γεγονότων, Ἰδίως ἀπὸ ἐπι-γραφάς, παπύρους καὶ φιλολογικά τινα ἔργα, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα νὰ παρακολουθήσωμεν.

Εἰς μεγαλείτερα ἔργα μόνον κατὰ τὸν δω-δέκατον αἰῶνα ἐμφανίζεται ἡ φυσικὴ γλῶσσα ἡ διοία τώρα εὐρίσκεται εἰς φανερὰν ἀντίθε-σιν πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν φιλολογικὴν κοι-νήν.

Η ἀνακήρυξις τῆς ἐνηλικιότητος τῆς νεο-σχηματίστου γλώσσης ἐπηκολούθησεν εἰς τοὺς Ἑλλήνας κατὰ τὸν Ἱδίον χρόνον, κατὰ τὸν διοίον ἐβασίστετο ἐπὶ τῆς ἀττικῆς. Η φιλολογικὴ αὐτὴ γενικὴ γλῶσσα (κοινὴ) παρέμεινεν ἐν συνόλῳ σταθερά· ἐπεκράτησε μὲ παντοίας ταλαντεύσεις καθ' ὅλην τὴν φιλολογικὴν γλῶσσαν.

Τοῦτον ἀπὸ πολλὰς ἀτυχεῖς ἀποπείρας μανθάνουν βαθμιαίως οἱ Ἑλληνες τὸ ἀδέξιον δρογανὸν τῆς νέας γλώσσης νὰ χειρίζονται ἐπι-δεξίως. Τώρα διναλάμπει πάλιν τὸ ἀτομικὸν ὑφος, τὸ τόσον παρημελημένον εἰς τὴν βυ-ζαντινὴν φιλολογίαν. Ενδίσκομεν ποιήματα, τὰ διοία ἡμιπορεῖ νὰ παραβληθοῦν μὲ πολλὰ καλὰ ἔργα τῆς Δύσεως. Ἐννοῶ ἔργα διπλαὶς τὸ διοίον φωματικὸν μυθικὸν ἔπος τοῦ «Βελθάνδρου καὶ τῆς Χρυσάντσας», τὰ καλούμενα φόδια ἔ-ρωτικὰ τραγούδια καὶ τὰ πολυάριθμα προϊ-όντα τῆς Κρητικῆς ποιήσεως: τὸ φωματικὸν ἔπος τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», δράματα ὡς ἡ «Ἐρω-φύλη» καὶ ποιήματα μὲ μικτὸν περιεχόμενον. Καὶ ὁ πεζὸς λόγος ἀκόμη χρησιμοποιεῖται διὰ τὸν νέον τύπον κατ' ἀρχὰς ἀληθῶς μὲ μικρο-τέραν ἐπιτυχίαν, διπλαὶς π.χ. εἰς τὰ Κυπριακὰ Χρονικά, εἰς παραφράσεις παλαιοτέρων ἔργων κτλ. Οἱ γόνιμοι σπόροι μιᾶς ἀληθῶς νεοελλη-νικῆς φιλολογίας καὶ φιλολογικῆς γλώσσης ἔ-πεσαν οὕτω εἰς πραγματικῶς εὔφορον ἔδαιφος. Τὴν ἀνθητήσιν τῆς πλουσίας σπορᾶς παρεμπό-δισεν ἡ φοβερὰ λαϊλαψ, ἡ διοία, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, πᾶσαν τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ πάντα τὸν ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἰδέας βα-σιζόμενον πολιτισμὸν εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν

Ενδρόπην, συνέτριψεν ή δσμανική ἐπιδρομή. Εἰς τοῦτο ἔγκειται ή μεγάλη βλάβη, τὴν δ-ποίαν ή ἡμισέληνος ἐπέφερεν ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐ-δάφους.

Τόσον μελαγχολικὰ παρουσιάζετο ή ἑλληνική ἐκπαίδευσις, ή φιλολογία καὶ ή γλῶσσα, ὅταν περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰώνος εἰς τὴν ἔως τότε ἀπλῶς καὶ μόνον ὑλικὴν, καὶ στερημένην ἰστορίας ὑπαρξίν τοῦ καταπιεζομένου λαοῦ με-τεδόθη ζωὴ καὶ κίνησις. Δύο παράγοντες ἐπέ-φερον τοῦτο: Ἡ Ἰσηγόρα ἐπίδρασις τῶν φώ-των τοῦ 18ου αἰώνος καὶ ή ὑλικὴ ἐνεξία τὴν δποίαν ἥρχισαν νὰ ἀπολαμβάνοντον οἱ Ἑλληνες ὑπὸ τῶν καταστάτα τῆπιάτερον. Ζυγὸν τῶν Τούρκων. Μεγίστης σημασίας δι' ἀμφοτέρους ὑπῆρξαν οἱ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐμπόρων ἰδρυθέντες ἀποικισμοὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ίδιως εἰς Αὐ-στρίαν, Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Ρωσίαν, οἱ δ-ποῖοι διετήρουν μὲ τοὺς δμοεθνεῖς τῶν ἐμ-πορικὰς καὶ ἄλλας σχέσεις. Δι' αὐτῶν ἀπέκτη-σαν οἱ Ἑλληνες τὰ ἀναγκαῖα μέσα πρὸς βίον λεπτότερον. Ἐκτὸς τούτου αἱ ἀποικίαι ὑπῆρ-ξαν οἱ φυσικοὶ μεσάζοντες τῆς ἐν τῇ Δύσει μιρφώσεως. Εἰς τὴν Τουρκίαν ἔξεδηλώθη ἡ ἀκτὶς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς δυτικῆς Ενδρόπης εἰς τὴν συστάσεως καλῶς ἐφωδιασμένων. Σχολῶν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν μικρὰν ἀλλ' ἐνημεροῦσαν τότε νῆσον τοῦ Ἀγίου Ιωάννου, τὴν Πάτμον, ἰδρύθη ἐν εἶδος γυμνασίου, τοῦ δποίου σή-μερον δ πονετικὸς ἔνος μόνον τὰ ἐρείπια ἡμ-πορεῖ γὰρ θαυμάσια.

Μέγα καὶ, δπως ἔμελλε νὰ ἀποδειχθῇ βρα-δύτερον, ἀπαίσιον μειονέκτημα ἐνυπῆρχεν εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἀναγέννησιν. Ἡ μετάβασις ἀπὸ ἡμιβαρβάρου καταστάσεως εἰς ὑλικῶς λε-πτότερον καὶ πνευματικῶς ὑψηλότερον βίον ἐπηκολούθησε πάρα πολὺ ἀποτόμως. Ἡ ξη-μία κατὰ τὸ περιεχόμενον ἥδυνατο. Τοσοὶ μὲ τὸν καιρὸν νὰ ὑπερνικήθῃ, δπως ἐπιτυχῶς συνέβη εἰς ἄλλους ἐπίσης λαοὺς νὰ μετουσιώ-σωσιν ἀκινδύνως μεγάλην ποσότητα δυτικοῦ πολιτισμοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ δποίον εἰς τὸν Ἑλληνας ἀπετέλει πρόσκομμα τῆς αἰφνιδίας μεταβάσεως, ὑπῆρξεν ή ἔλλειψις καταλλήλου γραφομένης γλῶσσης πρὸς μεταβάσεως, τοῦ σκοπού τοῦ Σχολείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔξυπηρετοῦσα ἀποτελεσμένη κατ' οὐσίαν ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Εἰς τὸν ρωμανικοὺς καὶ γερμανικοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως δ νέος πολιτισμὸς ἀπὸ τοῦ 13ου αι-ώνος, δηλαδὴ — καὶ τοῦτο βεβαίως δὲν εἶνε τυ-χαία σύμπτωσις—ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἔθνων γλωσσῶν, προητοιμάσθη δλως βαθμι-αίως μὲ τὴν ὁργανικὴν ἀνάπτυξιν δι' ἐπιμό-

χθον ἐργασίας πολλῶν γενεῶν, ὅποια πολυειδεῖς ἀγῶνας, καὶ ὀλληλουχίαν δμως, ή δποία οὐδέ-ποτε σοβαρῶς διεκόπη. Ἐνταῦθα δ πολιτισμὸς καὶ ὁ γλωσσικὸς τύπος ηὔησαν ἀδελφικὰ μαζῆ καὶ τώρα ἀμοιβαίως δλονὲν πλουτίζονται καὶ ἐνισχύονται. Διὰ τῆς φυσικῆς αὐτῆς παραλή-λου ὀναπτύξεως ἀπέβησαν αἱ ἔθνικαι γλῶσσαι ἵκανωτατα μέσα ἐκφράσεως τῆς ἐκάστοτε πολι-τικῆς καταστάσεως. Καὶ εἰς τὸν Ἑλληνας εὐρί-σκομεν δμοίαν ἐπίσης προπαρασκευὴν διὰ νέαν περιόδον πολιτισμοῦ δπως εἰς τὴν Δύσιν, τὴν μεγάλην κλασικὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων. Ἀλλ' δ τι ἐν-ταῦθα ἐδημιουργήθη δὲν ἀπέβη πρὸς δφελος αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων ἀλλὰ τῆς Δύσεως, ή δ-ποία φιλοξένως ἐδέχθη τοὺς φεύγοντας πρὸ τῆς δσμανικῆς πλημμύρας Ἑλληνας λογίους μὲ τὰ πολύτιμα κειρόγραφά των. Εἰς τὴν ἑλ-ληνικὴν ἀνατολὴν ή μία χώρα ἐπιπτε μετὰ τὴν ἄλλην ὑπὸ τὴν φοβεράν κυριαρχίαν τῶν ἀσι-ανῶν βαρβάρων καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς χώρας ταχέως ἐβασίλευσεν ή σιγὴ τοῦ κοι-μητηρίου.

Ἄλλ' αἴφνης κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐρρίφθη ἡ ἀκτὶς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς δυτικῆς Ενδρόπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἑ-θνους ἀφωσιώθησαν, νὰ μεταδώσουν εἰς τὸν δμογενεῖς τῶν τοὺς πλουσίους θησαυροὺς τῆς Δύ-σεως καὶ διὰ τούτων νὰ προετοιμάσουν αὐ-τοὺς εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ ἔνον ζυγοῦ.

Τόσων εὐγενῶν καὶ λεπτὰ μαρφωμένων ἀν-δρῶν δπως δ Ἑγένιος Βούλγαρης, δ Κοραής, δ Κοδρικᾶς, δ Κούμας κ. ἀ. δὲ ἐρραγίζετο ή καρδία ὅταν κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν των ταύ-την ἐπανειλημμένως ἔγινετο αἰσθητὴ ή ἔλει-ψις τῆς σπουδαιοτάτης προϋποθέσεως διὰ τὴν κατάλληλον ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους των, μιᾶς εὐλήπτου βαθμιαίως τελειοποιηθείσης γραφομέ-νης γλῶσσης. Ἀφοῦ αἱ ἀπόπειραι, αἱ ἐπιτυ-χοῦσαι ίδια εἰς Κρήτην, πρὸς δημιουργίαν δη-μώδους φιλολογικῆς γλῶσσης ἐνεταφιάσθησαν μὲ τὸν δσμανικὸν κατακλυσμόν, ἀπέμεινε πλέον ή κυρίως τοὺς σκοποὺς τοῦ Σχολείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔξυπηρετοῦσα ἀποτελεσμένη κατ' οὐσίαν ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ωφειλον νὰ προσαρμοσθοῦν εἰς αὐτὴν ή ἔξακολουθοῦντες τὴν Κρητικὴν παράδοσιν νὰ ἀφοισιώθων εἰς τὴν φυσικὴν γλῶσσαν; Τὸ δυσχερές τοῦτο πρόβλημα, ἀντιμετώπισαν οἱ ἄνδρες οἱ κληθέντες νὰ δωρήσουν εἰς τὸν λαὸν τὰ ὄγανικὴν ἀνάπτυξιν δι' ἐπιμό-

λεπτοτέρων ἥθῶν. Η φυσικὴ γλῶσσα εἶχε τὸ μέγα πλεονέκτημα δτι ήτο καταληπτὴ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμιρφάτους, ή ἀδυναμία της ήτο ἑλ-ληπτὴς διάπλασις τῆς πρὸς φιλολογικοὺς σκο-ποὺς καὶ ίδιως ή πτωχεία της εἰς ἐκφράσεις ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν. Πολλὰ τῶν λέξεων αὐτῆς καὶ τῶν τύπων τῆς ἀκόμη θὰ ἐφαίνονται καὶ χυδαῖοι εἰς τὴν αἰσθητικὴν πορείαν. Πολλὰ τῶν μορφωμένων τῶν ἔξοικειωμένων εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν. Μὲ τὴν τεχνητὴν γλῶσσαν ἡκολούθει ἀκριβῶς τὸ ἀνάπτυξιν. Πάντοτε, ἀ-κόμη καὶ κατὰ τὸν σκοτεινοὺς χρόνους, εἶχε χρησιμοποιηθῆ φιλολογικῶς καὶ εἶχεν ἀποκτήση διὰ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας τριῶν ήμισυ χι-λιετηρίδων ἐπιβλητικὸν θησαυρὸν λέξεων ἀν καὶ ἐν μέρει ἐντελῶς μουχλιασμένον ἀλλὰ δυνά-μενον εἰς πᾶσαν περίπτωσιν νὰ συμπληρωθῇ ἀπὸ τὴν ἀποθήκην τῆς ἀρχαιοελλη-νικῆς φιλολογίας.

Εἰς τὴν νέαν γενεὰν ή γλῶσσα αὐτὴ κατε-νοεῖτο ὑστερὸν ἀπὸ ἐπιμόχθους μελέτας καὶ δὲν εἶχε καμμίαν ἀμεσον συνάφειαν μὲ τὴν ζωτανὴν γλῶσσαν. Τὸ μειονέκτημα δμως τοῦτο, τὸ δποῖον διὰ τὴν ἀντίληψίν μας βαρύνει περισσότερον παντὸς ἀλλού, δὲν φαίνεται δτι συνηθισμένοντο κατὰ βάθος οἱ ἄνδρες εἰς τὸν δποῖον ἐναπέκειτο νὰ ἀποφασίσουν. Ἡσαν ἄνευ ἔξαιρέσεως λόγιοι καὶ ή ἀρχαιολογικὴ γλῶσσα ήτο διὰ μακροχρονίων μελετῶν εὐχε-ρῆς ως εἶδος τεχνητῆς μητρικῆς γλῶσσης. Οὕτω φαίνεται ἐντελῶς φυσικὸν δτι κατὰ τὸν μακροχρόνιον, τόσον πλούσιον, εἰς ήρωϊκὰ κατορθώματα καὶ εὐγενεῖς θυσίας, δπως καὶ εἰς γελοῖα πράγ-ματα καὶ μικροπρεπῆ ἐγωισμὸν ἀγῶνα τῆς ἐ-λευθερίας τῶν ἑτῶν 1821 - 1828, ή ἰδρυσις χριστιανικοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ πᾶσα φυσικὴ συνέπεια τούτου, ή εἰσαγωγὴ κανονικοῦ σχολικοῦ δργανισμοῦ κατὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ ὑπο-δείγματα, ή ἔξαπλωσις ὑψηλοτέρας μορφώσεως, ή καταπούσσα σχεδὸν ἀνάπτυξις τοῦ ἡμερησίου τύπου, ή εὐκαιρία καὶ ή ἀνάγκη ρητορικῆς δει-νότητος εἰς τὴν Βουλὴν καὶ εἰς ἄλλας συνα-θροίσεις, ή εἰσόδος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐπ-ιστημονικὴν ἀμιλλαν τῶν παλαιῶν πολιτισμέ-νων καὶ εὐκαιρίας ἀνάγκας. Κατὰ τὸ πλείστον ἀνεμίχθη εἰς τὸν δ μέγας Χιώτης Ἀδαμάν-τιος Κοραής δ δποῖος δχι ἀδίκως ἀπεκλήθη δ «νεοέλλην Λέσσιγ». Ἐπροσπάθει νὰ προσ-εγγίσῃ δσον τὸ δυνατὸν περισσότερον τὴν γρα-φομένη γλῶσσαν πρὸς τὴν φυσικὴν καὶ ἀφιέ-ρωνεν εἰς τὴν δημόδη γλῶσσαν ἀκόμη καὶ διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας του φιλόσο-γον προσοχήν.

Ἄλλοι, δπως δ Κούμας καὶ δ Κοδρικᾶς, ἀπηξίωναν τὴν συγκατάβασιν αὐτὴν πρὸς τὸν λαὸν καὶ διεκίρυτταν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὸ δυνατὸν περισσότερον τὴν γραφομένη γλῶσσαν πρὸς τὴν φυσικὴν καὶ ἀφιέ-ρωνεν εἰς τὴν δημόδη γλῶσσαν ἀκόμη καὶ διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας του φιλόσο-γον προσοχήν.

Οὕτω διὰ τὸν Ἑλληνας ή οῆσις «οὐαὶ σοι τῷ ἀπογόνῳ» δδυνηρῶς ἐπηλήθευσε. Η ἀγάπη τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιοτητος, ή δποία διὰ τὴν δυτικὴν Ενδρόπην ἔφερε τόσον λαμπροὺς καρ-πούς, καὶ ίδιως ή πτωχεία της εἰς ἐκφράσεις περιείλθει εἰς ἄνθησιν δ μονομερῆ κλασικι-σμός, ή τυφλὴ ὑπερτίμησις τῆς ἀρχαιοτητος. ή δποία βεβαίως πολὺ ἡρεσεν εἰς τὸν φιλοδό-ξους ἀπογόνους τῆς ἀρχαιοτητος φυλῆς τῶν γι-γάντων.

Οὕτω διὰ τὸν Ἑλληνας ή οῆσις «οὐαὶ σοι τῷ ἀπογόνῳ» δδυνηρῶς ἐπηλήθευσε. Η ἀγάπη τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιοτητος, ή δποία διὰ τὴν δυτικὴν Ενδρόπην ἔφερε τόσον λαμπροὺς καρ-πούς, καὶ ίδιως ή πτωχεία της εἰς ἐκφράσεις περιείλθει εἰς ἄνθησιν δ μονομερῆ κλασικι-σμός, ή τυφλὴ ὑπερτίμησις τῆς ἀρχαιοτητος. ή δποία βεβαίως πολὺ ἡρεσεν εἰς τὸν φιλοδό-ξους ἀπογόνους τῆς ἀρχαιοτητος φυλῆς τῶν γι-γάντων.

Οὕτω διὰ τὸν Ἑλληνας ή οῆσις «οὐαὶ σοι τῷ ἀπογόνῳ» δδυνηρῶς ἐπηλήθευσε. Η ἀγάπη τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιοτητος, ή δποία διὰ τὴν δυτικὴν Ενδρόπην ἔφερε τόσον λαμπροὺς καρ-πούς, καὶ ίδιως ή πτωχεία της εἰς ἐκφράσεις περιείλθει εἰς ἄνθησιν δ μονομερῆ κλασικι-σμός, ή τυφλὴ ὑπερτίμησις τῆς ἀρχαιοτητος. ή δποία βεβαίως πολὺ ἡρεσεν εἰς τὸν φιλοδό-ξους ἀπογόνους τῆς ἀρχαιοτητος φυλῆς τῶν γι-γάντων.

Οὕτω διὰ τὸν Ἑλληνας ή οῆσις «οὐαὶ σοι τῷ ἀπογόνῳ» δδυνηρῶς ἐπηλήθευσε. Η ἀγάπη τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιοτητος, ή δποία διὰ τὴν δυτικὴν Ενδρόπην ἔφερε τόσον λαμπροὺς καρ-πούς, καὶ ίδιως ή πτωχεία της εἰς ἐκφράσεις περιείλθει εἰς ἄνθησιν δ μονομερῆ κλασικι-σμός, ή τυφλὴ ὑπερτίμησις τῆς ἀρχαιοτητος. ή δποία βεβαίως πολὺ ἡρεσεν εἰς τὸν φιλοδό-ξους ἀπογόνους τῆς ἀρχαιοτητος φυλῆς τῶν γι-γάντων.

τὸ ἀδέξιον καὶ παλαιὸν δημοτικὸν ἴδιωμα ἥ-
θελον ἀνυψώσῃ ἐνιαίως κυρίαρχον εἰς τὴν φι-
λολογίαν.

Πρὸς τοῦτο ἡμπόδιζε ἐλη ἡ προηγουμένη
ἱστορία τῆς νέας φιλολογίας καὶ ἔκτὸς τούτου
ἀκόμη καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ φιλολογικαὶ ἀνάγ-
και τοῦ 18ου αἰῶνος κατ' οὐσίαν εἰς τὸ ἐπι-
στημονικὸν πεδίον εὑρίσκονται. Ἰστορίαν, φι-
λολογίαν, φιλοσοφίαν, φυσικὰς ἐπιστήμας ἥθε-

λον νά μεταδώσουν πρῶτον — ἐὰν δρῦθως, ἄλλο
ζήτημα — εἰς τοὺς διμόγενεῖς, δηλαδὴ ὅλας αἱ
δοποὶ εἶχουν ὑψίστας ἀξιώσεις ἀπὸ τὸ γλωσ-
σικὸν δργανόν. Ἐὰν εὐθὺς κατὰ πρῶτον ἐπόρ-
κειτο περὶ μεταφράσεως ποιητικῶν ἔργων, πι-
θανώτατον εἶνε ὅτι θὰ ἔξελέγετο ἡ φυσικὴ
γλῶσσα, ἡ δοποία μάλιστα εἰς τὴν ποιητικὴν φι-
λολογίαν ἀκόμη τοῦ 19ού αἰῶνος δὲν ὑπεχό-
ρησεν ἐντελῶς.
Ἐπειτα τὸ τέλος.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Σ. Λοβέρδου.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ· ΚΑΙ· ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Μὲς τὸ δάσος ὅπου πῆγα, ἀκοῦς, πατέρα,
ἀδεια ἦταν ἡ φωλιὰ
κι οὔτε ἔνα τραγοῦδι ἀκουσα ἐκεῖ πέρα.

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Τὸ πουλί, παιδί μου, ποῦ μᾶς τραγουδοῦσε,
πέρα ἀπὸ τὸ κῦμα
πέταξε, ποῦ τοῦ ἔγινε ἵσως τώρα μῆμα.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Γιατὶ ἔφυγε καὶ ποῦ νὰ πάῃ, πατέρα;

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Σὲ πιὸ μέγα φῶς καὶ πιὸ θερμὸν ἀέρα.
ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Μά, πατέρα! Εἶναι τάχα αὐτὸ σωστὸ
μόνο του νὰ πάῃ,
ἔνω ἔμεις οἱ ἄλλοι μένομε ὅλοι ἐδῶ.

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Ἡ νέα ἀνοιξὶ τραγούδια νέα ζητάει.
Αὐτὰ πάει νὰ βρῇ
ὅταν θὰ γυρίσῃ νὰ μᾶς τραγουδῇ.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Μὰ ἀν 'ετὸ κρῦπτο κῦμα τώρα αὐτὸ πεθάνη —;

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Δὲν εἰν' αὐτὸ μόνο πίσω του ἄλλο φθάνει.

ΜΙΓΕΡΝΣΕΡΝΕ ΜΙΓΕΡΝΣΟΝ

Ἐκ τοῦ Νορβηγικοῦ ὑπὸ Κ. Χ.

ΜΙΑ ΣΠΑΘΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΣΠΛΑΧΝΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

ΠΑΝΗΓΥΡΙ ἔγεινεν ὅταν διπάτερας τοῦ Τουέ-
λου τοῦ μικροῦ, τοῦ πολὺ μικροῦ μὲ τὰ αὐ-
τιά ποῦ ἔφεγγαν, ἐπείσθη γὰ δεκθῆ φλάουτον
εἰς τὸ σπίτι.

— Πάροτο, εἶπε, καὶ πέθανε μ' αὐτό. Ἐγὼ
εἶπα γὰ γένης φαρμακοποιός. Ἐσύ θέλεις φλά-
ουτο. Θὰ χτυπήσῃς τὸ κεφάλι σου.

Ο Τουέλος ἔβαλε τὰ δάχτυλά του εἰς τὰς δ-
πάς. Ἐφύσηξε καὶ ἐπήρε τὴν πρώτην ἔννοιαν
τοῦ ἀγῶνος. Τὸ φύσημα ἦτο κούφιο. Μέσα εἰς
τὸν σωλῆνα ἐκρύπτετο ἡ φωνή, ἡ δύστροπος
φωνή.

— Θὰ τὴ βγάλωμε! εἶπεν δι Τουέλος.

Ἡ φωνὴ ἐκρύπτετο ἐπὶ μίαν ἔβδομάδα. Τὸ
σπίτι ἀνεστατώθη ἀπὸ τὰ φυσήματα, τὰ ἐπί-
μονα φυσήματα ποῦ καλοῦσαν τὴν φωνὴν νὰ
βγῆ ἔξω ἀπὸ τὸν κατηραμένον σωλῆνα. Τὸ
πρᾶγμα ἔγινετο ἀμέρες. 'Αλλ' οἱ σπιτικοὶ ἐσυ-
νείδισαν τὰ φυσήματα, διπος καὶ τὴν κραυγὴν
ποῦ ἔβγαζε τὸ μαγγάνι τοῦ πηγαδιοῦ τῆς
αὐλῆς.

— Τί θαρρεῖς, μητέρα; Εἶπεν δι Τουέλος.
Κι' αὐτὸ τὸ μαγγάνι τοῦ πηγαδιοῦ εἶνε δρ-
γανό. Ἐχει μουσικὴ μέσα. Μόνο ποῦ δὲν βρί-
σκεται ἔνας νὰ τὸ κάμη νὰ παιέῃ, γι' αὐτὸ
οὐρλιάζει.

Ἡ μητέρα μετὰ μίαν ἔβδομάδα ἤκουσε τὴν
πρώτην φωνὴν ἀπὸ τὸ φλάουτο. Τώρα ἔβγαινε
καθαρά. Ἐχάραξε μέσα κάποιο μέταλλον. Ἐ-
κατάλαβε λοιπὸν ὅτι δι Τουέλος ἔκαμε τὸ πο-
τον την βῆμα, καὶ ὅτι δὲν φ' ἀργήσῃ τὸ δεύτε-
ρον. Μὲ τὸν καιρὸν ἤχοισε νὰ παρηγορῆται ἀπὸ
τὸν πόνον της ποῦ δὲν ἔγεινε τὸ παιδί της φα-
ρμακοποιός. Ἐπειτα τὸ ἐπῆραν ἀπόφασιν πλέον
οἱ γέροι, καὶ ἔφωναξαν δάσκαλον. Ἡλιθεν ἔνας
γέρος Κερκυραῖος μὲ μοῦση, ποῦ ἔβαρυνετο τὴν
ζωήν του, παλαιὸς φλαουτίστας. Τὰ χεῖλια του
ἐχάλασαν, πρὸ πολλοῦ, καὶ δὲν ἦτο πλέον παρὰ
νὰ διδάσκῃ τὸ φλάουτον εἰς ἀρχογρίους. Εἰς τὴν
δργήστραν ἔπαιξε μπασαβιόλα. Ο Τουέλος ἔ-
προωδευεν ὑπὸ τὰ μαλακὰ ματογύαλια τοῦ γέ-
ρου, ὑπὸ τὰ μαλακώτατα χέρια ποῦ κρατοῦ-

σαν τὸν χρόνον κρεμάμενα εἰς τὸ κενόν. 'Ο
καλὸς δάσκαλος ἔπιανε τὸ μοῦση του ἀπὸ εὐ-
χαρίστησιν. Τὸ παιδί ἐπήγαινε πολὺ μπροστά.
Ἐχει μέσα του.

— Δέ μου λές, δάσκαλε, εἴπεν δι Τουέλος, ἀπὸ
πότε παιζεις φλάουτο;

— 'Απὸ μικρός.

— Καὶ πῶς δὲν ἔγεινες μεγάλος φλαουτίστας;

— Χμ! Μεγάλα πράγματα μοῦ ζητᾶς νά
σου πῶ.

Ἐφόρεσε τὸ πλατύ του λερωμένο καπέλλο,
τὸ δοποῖον τοῦ γέμισε τὸ πρόσωπον ἀπὸ σκιάν,
καὶ ἔφυγε. 'Ο Τουέλος ἔμεινε στὴν θέσιν του,
ἔσκεφθη κατὶ τι, ἔπειτα ἡ κακὴ σκέψις ἀπε-
διώχθη ἀπὸ ἔνα δνειρόν θριάμβου, καὶ τὰ δά-
χτυλά του ἀρχισαν πάλιν νὰ πηδοῦν εἰς τὰς δ-
πάς τοῦ δργάνου. 'Απὸ τότε δὲν ξαναρώτησε
τὸν δάσκαλον γιὰ τὸ ίδιο πρᾶγμα, ὡσάν νὰ
ἔφοβετο καμμίαν ἀπάντησιν ἐπικίνδυνον. Μετὰ
τέσσερα χρόνια δάσκαλος τὸν ἀφῆσε καὶ τοῦ
εἶπε «Τώρα ξέρεις περισσότερα ἀπὸ μένα. Τὰ
χεῖλια σου διατηροῦνται καλά, τὰ δόντια σου
εἶνε γερά, — πρόσεξε τα, σοῦ τὸ ξαναλέω. » Ε-
χεις καὶ ψυχή. Τράβα μπόρος. » 'Ο Τουέλος
ἔμεινε μόνος του καὶ ἔνοιωσε τὸν έαυτόν του
πλέον ἔλευθερον νὰ παιέῃ διπος θέλει, νὰ ἐπι-
χειρήσῃ ὅτι θέλει. Οι ἥχοι ἐπλημμύριζαν τὸ
σπίτι, δις ἀνάβρυσμα νεροῦ ποῦ ἔτρεχε καὶ ἔ-
χανετο στὴς πορτοκαλιές του κήπου. Είχα φθά-
σει σ' ἔνα σημεῖον ποῦ ἔνοιωσε τὸ φλάουτο δοῦ-
λον στὰ δάχτυλά του, ποῦ κανένα πλέον βιβλίον,
κανένα πνεῦμα, καμμία ίδιοτροπία μεγάλου συν-
θέτου ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ τυραννοῦν τοὺς μικροὺς
μὲ τὰ γραφίματά των, ἡμποροῦσε νὰ τοῦ ἀντι-
σταθῇ. 'Εδω σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶνε κατὶ σκά-
λες θεώρατες, δις τὸ σὶ μπεμόλ, κατὶ τρίλιες
ποῦ παζονται δταν τὰ δάχτυλα γίνουν αύρα,
κατὶ ἀντάντιο ποῦ γιὰ νὰ ἔκφρασθοῦν πρέπει
νὰ μαραθοῦν τὰ πλευρώνια ἐνὸς ἀνθρώπου. 'Ο
κύριος αὐτός, δι μέγας συνθέτης θέλησε νὰ πε-
θάνουν οἱ μικροὶ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν καὶ
ἀπὸ τὸ μαράζι. Δὲν τὸ ἥσθανετο αὐτὸ ποῦ

γραψε, ἀλλὰ τὸ ἔγραψε, γιὰ νὰ τὸ αἰσθανθοῦν οἱ ἄλλοι. Ἰσως καὶ νὰ τὸ ἡσθάνετο, ἀλλὰ τί βγαίνει! Ὡς μεγάλος εἶχε δικαιώματα νὰ παιδέψῃ τοὺς μικρούς. Ἐκάθισε καὶ ἔγραψεν ἔνα βάσανον, ποῦ Ἰσως χρειάζεται δῆλη ἡ ζωὴ ἐνὸς φλαουτίστα γιὰ νὰ παιχθῇ. Καὶ νὰ ἰδοῦμε, κύριε, ἀν εἶχες τὸ δικαιώμα νὰ τὸ κάμης! Καὶ νὰ ἰδοῦμε ἀν εἶσαι στὴν ἀλήθειαν! Ποιός μπορεῖ νὰ μου πῆ δι τὸ κομμάτι ἐδῶ εἶνε κάτι ποῦ ὑποχρεώνει τοὺς ἄλλους νὰ προσπαθήσουν νὰ τὸ παίξουν, μὲ ποιὴν ἀφανείας; Ποιός μου λέγει δι τὸ εἶνε μεγάλο πρᾶγμα, κύριε, καὶ δι τὸ ἥσο μεγάλος; Καὶ πῶς μποροῦμε νὰ δρισωμε τὸ μεγάλον; Ἐνωσες τὰς δυνάμεις σου διὰ νὰ κάμης κάτι τι εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν τῆς δυσκολίας, καὶ τὸ ἔρδης εἰς τὸ μέλλον. Ἰσως τὸ ἔβγαλες δῆλη ἀπὸ τὴν ψυχῆν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν θέλησιν. Ἰσως εἴπες «ἔγὼ ποῦ τὸ ἔκαμα δὲν τὸ ἔνοιωσα. Εἰς τὸ μέλλον κάποιος ἐκτελεστής θὰ βρεθῇ νὰ τὸ ἔκφρασῃ». Καὶ τώρα ποῦ εἶσαι ἀποθαμένος, μὲ τὸ πνεῦμα σου χυμένον, ἔξω ἀπὸ τὸν τάφον, ὡς τύραννε, χιλιάδες φλάουτα μέσα στὸν κόσμον ἀγωνίζονται νὰ νοιώσουν τὰ ἀμύλητα καὶ τὰ κρυφά τοῦ ἔργου σου. Ἄλλοι μόνον εἰς τοὺς μικρούς!

Αὐτὰ ἐσκέπτετο ὁ Τουέλος. Ἡ ἀδριότος συναίσθησις μιᾶς ματαιότητος ἀρχισε νὰ τὸν πνίγῃ. Τοῦ ἔβγαινε μπροστὰ τὴν νύκτα, στὸδωμάτιον του, δ γέρος δάσκαλος μὲ τὰ ἡλιθίως ἄγαμὰ μάτια, δ ὅποιος εἶχεν ἀποθάνει ἥδη πρὸ μηνῶν, ἀφήσας τὴν μπασαβιόλαν γυρμένην εἰς μίαν γωνίαν τοῦ σπητιοῦ του. Ἐπειτα κατὰ τὰ ὠραῖα χαράματα μιᾶς καλοκαιρινῆς αὐγῆς, ἐνῷ αὐτὸς εἶχεν ἀναμμένο τὸ φῶς καὶ ἔπαιζεν ἀκόμη, ἔνας κότσυφας, δ ὅποιος ἐνόμισε τὸ φλάουτό του ὡς ἄλλον κότσυφαν, ἀρχισε νὰ κελαΐδῃ ἀπὸ τὸ κλουσβί του. Ὁ Τουέλος ἐσεβάσθη τὴν αἰωνίαν φύσιν, καὶ ἔπαιζε νὰ παῖξη. Ἐβγῆκεν εἰς τὸ παράθυρον. Ὁ κότσυφας ἐτραγουδοῦσε τρελλά, ζητῶν κάποιαν ἀνιαπόριοιν.

— Ἀχ! εἴπεν ὁ Τουέλος. Νὰ ἔνα φλάουτο ποῦ δὲν ἀγωνίζεται γιὰ νὰ παῖξῃ. Ἐνα φλάουτο ποῦ δὲν παῖζει τὴς νότες τοῦ ἄλλου.

Καὶ ἔπεισε νὰ κοιμηθῇ.

Εἰς τὸ στίτι τοῦ Τουέλου εἶχε πέσει ἡ φτώχεια, ἀπὸ πολὺν καιρὸν τώρα. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα ἐπατοῦσαν εἰς τὰ νύχια διὰ νὰ μὴ ἀνησυχοῦν τὸν φλαουτίσταν, καὶ εἶχαν λαδώσει μάλιστα τὸ φλύαρον μαγγάνι τοῦ πηγαδιοῦ διὰ νὰ μὴ ταραχθῇ ἡ ἀρμονία ἀπὸ τὸν βάροβαρον κρότον. Ὅστερα δ πατέρας ἔπεισεν

ἀρρωστος ἀπὸ ρευματισμοὺς καὶ ἔγεινε τόσον γονιαρχης, ώστε ἔφωναξε.

— Νὰ πάψῃ κι' ἔκεινο τὸ φλάουτο!

Ο Τουέλος ἀγριοκύτταξε τὸν ὀχρὸν γέρον, δ ὅποιος εἶπε.

— Βρέ παιδί, εἶνε καιρὸς ἀκόμη νὰ γένης φαρμακοποίος!

Τὸ παιδί δὲν εἶπε τίποτε, μολονότι εἶχε φθάσει στὸ σημεῖον ἔκεινο τοῦ ἀρρωστοῦ ἐγὼ ποῦ ἡμποροῦσε νὰ βροῦῃ καὶ τὸν πατέρα του. Ἐνα βράδυ ὅμως ἐτοίμασε τὸ μπαούλο του, ἔπηρε τὸ φλάουτο καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀνατολήν. Ἡ μητέρα δὲν εἶδεν εἰς τὴν καμαρά του παρὰ μόνον τὸ ἀναλόγιον ριγμένον κάτω καὶ ἔβγαλε φρικτὴν κραυγὴν. Πολλοὺς μῆνες δὲν εἶχαν εἶδησιν ἀν ζῆτη ἡ πέθανε. Ἐσκέφθησαν δι τι μπορεῖ νὰ θριαμβεύῃ, ποιὸς ξέρει, ἔξω εἰς τὸν μακρυνὸν κόσμον. Μιὰ ἐλπίς καὶ αὐτό, ποῦ ἔκαμνε τὴν ἀθλίαν ζωῆν των καλλίτερη. Μετὰ ἔνα χρόνο κάποιος ἥλθεν ἀπέξω καὶ ἔφερεν εἰδήσεις. Ο Τουέλος ἐπείνασε στὴν ἀρχήν, καὶ κάποτε ἔρδιφθη στὴν θάλασσαν τὴν νύκτα γιὰ νὰ πνιγῇ. Τώρα παῖζει στὴν δοχήστραν τῶν θεάτρων φλάουτο. Βγάζει τὸ ψωμί του.

— Τὸ ψωμί του! Εἶπεν δ γέρος ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ ἔστεναξε βαθειὰ μέσα εἰς τὰ σκεπάσματά του.

Ο Τουέλος περνοῦσεν ἀπὸ δοχήστραν σὲ δοχήστραν, ἀπὸ θέατρον εἰς θεατράκι. Ἐπαιζε καὶ εἰς χοροδιδασκαλεῖα. Ἐβυθίσθη καὶ εἰς καφεσαντάν, μέσα εἰς ἀσπρες σάρκες, εἰς μάτια πρισμένα καὶ εἰς πίπες ποῦ ἐκάπνιζαν στὴν κώχη τῶν ὀχρῶν χειλέων. Τέλος κατέληξεν εἰς μίαν μεγάλην δοχήστραν συναυλιῶν. Ἀλλὰ δχι πλέον μὲ φλάουτο. Τώρα ἔπαιζε τρόμπα. Οἱ μουσικοὶ ἀλλάζουν εὐκολα δογανον ἀναλόγως τῆς φορᾶς ποῦ θὰ πάθουν τὰ χείλια των, καὶ δ. Τουέλος ἔπαιζε μίαν ἀναπτάντικην τρόμπα, δευτέρας σειρᾶς, χωρὶς πολλήν πούρασιν τῆς ἀναπνοῆς του. Ἐσεργενεν ὑπὸ μάλης τὴν τρόμπα, εἰς τὰ κρασοπονλειά, μιλοῦσεν Ἰταλικὰ καὶ ἔβροῦσετο Ἰταλικὰ μὲ τοὺς μουσικούς, ἐκοιμάτο πάντοτε τὰ χαράματα μεθυσμένος εἰς ἔνα χαμηλὸ δωμάτιο μιᾶς πολυκατοικημένης αὐλῆς. Στὴν δοχήστραν ἥτο ἔνας ἀπλοῦς ἀριθμός, χωμένος μέσα εἰς τὸ βάθος τῶν ἀναπτηδώντων τόξων τῶν βιολιῶν, ἔνας ἀπὸ αὐτὸν τοῦ βάθους πρὸς τοὺς δ ὅποιον δ μαέστρος φωνάζει.

— Ε! τί κάνεις αὐτὸς ἔκει κάτω!

Ἡλθεν ἡ ἐποκή νὰ παιχθῇ καὶ ἡ «Γέννησις τῶν ἀνδρῶν». Ο μαέστρος, πλατειά μορφή, δο γένεια καὶ μαλλιά κυματίζοντα μὲ τὴν ὁρ-

μὴν τῆς μπαγκέτας, ὑβριστής, ἀλλὰ καὶ ἀρχαῖος τύραννος ἀπὸ τὸν δόποιον μόνον ἡ χλαμύδα ἔλειπε, ἐπάτησε τὸ πόδι του δυνατά. Ἀφησε τὴν μπαγκέταν κάτω καὶ εἶπε, σινύνων τὴν πίπα του.

— Νὰ καταλάβετε πρῶτο τὸ μεγάλο πρᾶμα ποῦ θὰ πάξετε πρὸς ἀρχίστε νὰ φυσάτε ἀδικα στὸν χαλκὸν καὶ νὰ πριονίζετε τὴν χορδήν. Ἡ «γέννησις τῶν ἀνδρῶν» εἶσε τοῦτο. Η χώρα εἶνε νεκρὴ ἀπὸ αἰσθητήματα καὶ ἀπὸ ἔργα. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ αἰσθανθῇ μεγάλα καὶ νὰ ἐκτελέσῃ μεγάλα. «Ολοι νάνοι καὶ τιποτένοι. Οἱ θεοί, ποῦ τὸ ἔβλεπαν μὲ θύλιψιν, ἀπεφάσισαν νὰ κόψουν τὴν διαώνισιν αὐτῆς τῆς ταπεινότητος καὶ κατέβηκαν στὴ χώρα. Κατέβηκαν καὶ ἐπῆραν σχήματα θνητῶν, ἄλλοι τὴν ὁραίαν σάρκα τῆς ήβης καὶ ἄλλοι τὴν ὁραίαν τραχύτητα τοῦ ἀνδρός. Η γυναῖκες τῆς χώρας μὲ τὰς στενὰς λαγόνας, ἔνοιωσαν μέσα των κτύπους πόθων εἰς τὴν ἔμφαντιν αὐτῶν τῶν ὁραίων. Τοὺς ἔρωτεύτηκαν. Καὶ οἱ ὁραῖοι ἐφαίνοντο μιὰ στιγμὴ καὶ ἔξαφανίζοντο. Τόσο ποῦ δὲν μποροῦσαν η γυναῖκες νὰ βεβαιωθοῦν ἀν εἶδαν δενιροῦ η ἀνθρώπους μὲ σάρκα. Κατὰ τὸ βράδυ, μόλις ἔβγαινε τὸ φεγγάρι καὶ ὑψώνοντο περισσότερο τὰ δένδρα πρὸς τὸν οὐρανόν, η δεσποινες ἀκούμβοῦσαν εἰς τὸ παράθυρο καὶ ἔστεναξαν, ζητῶντας τοὺς ὁραῖοις ποῦ εἶδαν ἀξιφρα τὴν ήμέραν. Μιὰ τέτοια βραδύν γεμάτη ἀπὸ φεγγάρι καὶ ἀπὸ λεπτοὺς στεναγμούς παριστάνει τὸ μουσικὸν ὄργον ποῦ θὰ πάξετε. Τὸ φεγγάρι διλοστρόγυλον κορύβεται στὰ κλαδιά σὰν μεγάλος ἔξωτικός καρπός καὶ ἀνεβαίνει σιγαλά. Τότε οἱ θεοί, κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ βράδυν. Πηγαίνουν νὰ δώσουν εἰς τὴν γυναῖκες ἔνα φίλημα, ἔτσι καθὼς κρέμονται ἔρωτεύμενες ἀπὸ τὰ παράθυρα, τὸ φίλημα ἀπὸ τὸ δόποιον θὰ γεννηθοῦν ἄνδρες ἔχοντες μέσα των ἵζωρα, ἄνδρες γιὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἄνδρες γιὰ τὴν ζωὴν των μαχομένην εἰρήνην, ἄνδρες γιὰ τὴν ζωὴν καὶ γιὰ τὴν πάλην μέσα εἰς τὴν χώραν τῶν ταπεινῶν.

Αροῦχετε στὸ ἀντάντζιο, σελίδα πέντε. «Ἐκεὶ εἶνε τὸ μέρος ποῦ κατεβαίνουν οἱ θεοί ἀπὸ τὸ βράδυν, ὁραῖοι, τρίς ωραῖοι. Κυττάτε πῶς εἶνε γραμμένο. Θά παιχθῇ μὲ τὴν πνοὴ στὰ χείλη καὶ στὰ δάχτυλα, καὶ μὲ τὴν ψυχὴ στὴν πνοή. «Ολα τὰ δργανα τῆς δοχήστρας παίζουν μέσα σ' αὐτὸς τὸ σιγαλώτατο, καὶ τὰ τραχόσα μαζύ. Άλλα πρέπει νὰ γίνῃ τόσο σιγαλά, ποῦ νὰ ἔνε ενας ἀνεκλάλητος ψιλυρισμός, μιὰ μεγάλη σιωπὴ εἰς τὴν δοχήστραν νὰ ματεύωνται, νὰ ματεύωνται στὸν κόσμον δολον. Εἰδε

σχεδὸν ἡ νότες. Ἐδῶ παῖζουν δλα τὰ δργανα, γιατὶ ἐκφράζουν τὸ καδένα κατὶ τι ξεχωριστό. Καθὼς κατεβαίνουν οἱ θεοί ἀπὸ τὸ βράδυν, ξυπνᾶ δι τι υπάρχει μέσα στὸν υπνό της νυκτός. Τὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ βγάζει τὴ βαθύτερη φωνή του, η μυγίτσα τοῦ δένδρου τὸ τραγοῦδι της η αὔρα τὸ δικό της, τὸ χαλίκι τὴ λάμψι του, ξαναφυτρώνει τὸ χόρτο ποῦ εἶχε τελεώσει η ζωὴ του κάτω ἀπὸ κάποιο πάτημα, ξανατρέχει η βρύσι ποῦ ἐστέρεψε, τὸ πεθαμένον ἔντομον ξετρυπώνει ἀπὸ τὴν πέτρα, η Νεράιδα ξυπνᾶ μέσα στὸν κορμό, η σταλίδα λάμπει ἐπάνω στὸ φύλλο τὸ καλάμι μάνατριχιαζει. Αὐτὸ εἶνε! «Ε, αὐτὸ δὲν παῖζεται ἀπὸ χονδρανθρώπους μὲ χαλασμένα χείλια. Εμπρός λοιπόν! Πρέπει νὰ γίνεται καινούργιοι ἀνθρωποι, γιὰ νὰ τὸ παίξετε, καὶ σεῖς κι' ἔγω. Πρέπει νὰ μπορεῖ μέσα εἰς τὴν ἀναδημιουργίαν. Εμπρός!

Η μπαγκέτα υψώθη, ἐλόγχισε τὸν ἀερά, ξεμάνη ἐπὶ δέκα ήμέρες, δ μαέστρος ἐβλασφήμησε σὸν ἀλήτης καὶ ίκετεύεσε σὰν δούλος. Μετὰ δέκα ήμέρες η ἐκτέλεσις εἶχε προετοιμασθή, καὶ ἐπεριμένετο ἔνας θρίαμβος. Ηλθεν η ὁδα τῆς συναυλίας, ὡρα βραδυνή. Εἰς τὴν σιωπὴν χιλιάδων ἀνθρώπων, ποῦ ἔκρατούσαν τὴν πνοήν των μέσα εἰς τὴν σάλαν ὡς νὰ εἶχαν γονατίσεις ναόν, η μπαγκέτα τοῦ μαέστρου η ἐκτέλεσις ήρχισεν.

Ο Τουέλος ἐνῷ ἀνέπαινε τὴν τρόμπαν ἐπὶ τῶν γονάτων εἶδεν ἔξαφνα τὸν μαέστρον ἀπὸ πάνω του, δς μίαν σκιὰν δλονέν μεγεθυνομένην, μίαν σκιὰν τυράννου. Οποι εἶχε πρόσος ἐπαιζεν ἀνελλιπῶς, ἄλλοι μηχανικῶς. Καὶ ἐνῷ ἐπτήριζε τὸν δλμον τοῦ δργάνου εἰς τὸν μηρόν, περιμένων πάλιν τὴν σειράν του, ἐσκέφη, δὲν ἔξευρε καὶ αὐτὸς τί. Ενοιωσε κάτι ποῦ ἔκαιπε μέσα τοῦ σιγά, κάτι ποῦ ἀνέβαινε καὶ τὸν ἐκυρίευε, ἔνα μίπος προφανῶς πρὸς τὴν σκιὰν ποῦ ὁδήγει τοὺς 300 μουσικοὺς ὡς νευρόσπαστα, δεμένα μὲ κλωστὰς εἰς τὴν χώραν των μπαγκέτας.

— Τί εἶνε αὐτὸς ἀπὸ πάνω μου; Τί δικαίωμα ἔχει σὲ δλους μας, τί σ' ἔμε; «Ολη μου η υπαρξης στὴν ἀκρη τῆς μπαγκέτας του! Αὐτὸς τύραννος, Εγώ ένα μηδενικόν, ένας ἀριθμός, ένας δούλος. Αὐτή η σκέψις τοῦ ἡλθεν ὡσὰν κτύπημα, ἄλλα τὸ δοποῖον διεδέχμη δεύτερον. Απὸ πάνω ἀπὸ τὸν μαέστρον, εἶδε νὰ βγαίνῃ, νὰ ἀπλώνεται καὶ νὰ μεγεθύνεται μία ἄλλη σκιά, νὰ ἀπλώνεται εἰς τὸν κόσμον δολον. Εἰδε

τὸν συνθέτην, ὑπεράνω τοῦ μαέστρου, τὸν συνθέτην ποὺ δὲν ἔφαίνετο, ποὺ εἶχεν ἀποδάνει. Αὐτὸς ἐίνε ὁ μεγάλος τύραννος! Αὐτὸς ὁ ἀρχοντας ποὺ σύρει τοὺς λαιούς. Αὐτὸς ποὺ κρατεῖ ἔνα κόσμον ἀλυσσοδεμένον μέσα εἰς τοὺς ἥχους του, ψόφιον ἀπὸ τὴν προσήλωσιν, κακονον προσκυνητὴν του. Κι' ἔγω — ἐσκέφθη ὁ Τουέλος διαβαίνη στὰ μάτια καὶ ἀρχισαν ἡ νότες τοῦ βιβλίου νὰ κροσπηδοῦν — ἔγω ἔνας κόκκος μπροστά του, ἔνα μυρμῆγχι... Κι' ἔγω — ἐσκέφθη ἀναπόλων ἔξαφνα τὸ φλάσιτό του τὸ παλαιὸν μὲ τὴν φεύγουσαν Νίκην μέσα εἰς τὸ σαθρὸν πατρικὸν τοῦ σπίτι καὶ τὸ λάλημα τοῦ κότουφα ἔνα πρῶτον απέναντι στὴν νυσταγμένην λάμπαν τῆς κάμαράς του — ἔγω ἔνας δούλος τῶν δούλων του... "Α, γιατί λοιπὸν νὰ βασιλεύῃ αὐτός; Γιατί νὰ ὑπάρχουν μικροί; Δὲν ὑπάρχει γιὰ τὸ πνεῦμα κοινοκτημοσύνη ὅπως θέλουν νὰ ὑπάρχῃ γιὰ τὴν ὄλην; Τί χρειάζεται γι' αὐτούς τοὺς τυράννους; "Ο, τι καὶ γιὰ τοὺς τυράννους τῆς βίας — μιὰ μαχαιριά. Άλλα πρέπει νὰ βρεθῇ ὁ ἀφοβίος ἀναρχικὸς ποὺ θὰ τὴν δώσῃ. Καὶ θὰ τὴν δώσω ἔγω. Εμπρός!

"Όταν ἥκουσε τὸ «έμπρός» μέσα του, ἡ δρκήστρα ἔπαιξεν ἥδη τὸν ἔρχομόν των θεῶν ἀπὸ τὸ βιονόν. "Ητο ἡ ὥρα τοῦ λιποθυμισμένου μουσικοῦ ψυθύρου, ποὺ κάθε δργανον ἔξε-

δήλωνε τὴν δόξαν ἐνὸς ἐντόμου καὶ ἐνὸς φύλλου καὶ μιᾶς δροσοσταγόνος ὑπὸ τὸ φεγγάρι, ἐνῷ ὁ ἀνάλαφρος βόμβος τῶν βαρβίτων διὰ μέσου τῆς λεπτῆς βροχῆς τῶν φθόγγων ἐμήνυε τὸ πέρασμα τῶν θεῶν πρὸς ἀναδημούργιαν. "Η ἀπὸ τῆς αἰθουσῆς εἶχε μαρμαρώσει. — «'Εμπρός!» εἶπε μέσα του ὁ Τουέλος. 'Εδώ πρέπει νὰ δοθῇ ἡ μαχαιριά, ἔδω.

Καὶ σηκώσας ψηλὰ τὸν ὄλμον τῆς τρόμπας, τὴν ἔβαλεν εἰς τὰ χεῖλη του. Ἡκούσιμη τότε ἔνα στριγγὸν σάλπισμα, μία παραφωνία τρομακτική, σὰν μαχαιριὰ δι' ὄλων τῶν ἥχων καὶ ὄλων τῶν ἐννοιῶν καὶ δλων τῶν ἡρώων τῆς συνθέσεως. "Η δρκήστρα ἐσταυμάτησε. Αἱ ἀρμονίαι ἔπεσαν εἰς συντρίμματα, οἱ θεοὶ ἔπεσαν νεκροὶ εἰς τὸ βιονόν, ἡ μεγάλη σκιὰ τοῦ συνθέτου, τὸ βασανιστικὸν δραμα τοῦ Τουέλου, ἐμάζευμη ἀπὸ τὸν κόσμον πληγείσα, καὶ ἐδιπλώθη εἰς τὸν τάφον.

"Ο Τουέλος, ἐπήδησεν ἐπάνω, τρελλὸς θριαμβευτής. Μία μπαγκέτα ἐροίφη ἐναντίον τού, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἔσπασεν εἰς τὸν τοῖχον, ὡς ἀδύνατον ὅπλον. 'Εκεῖνος πατῶν ἐπὶ τῶν πτωμάτων τῶν ἥχων καὶ τῶν θεῶν, μέγας ἐκδικητής τῆς ἰδίας του ἀδυναμίας, ὑψωσεν ἐπάνω τὴν τρόμπαν, ὡς σπαθὶ στήλιον ἀπὸ τὸν ἵχωρα τῶν ἀθανάτων, τῶν ὅποιων ἐσχισε τὰ σπλάχνα.

Z. A. ΠΛΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΖΩΝΗ

Πὸ χαλασμένο πύργο
μὲ μάρμαρα τρανά,
παληοῦ καιροῦ καμάρι,
βασίλισσα περνᾷ.

Θωρεῖ μεριὰ ὁμιλένη
μιὰ ζώνη ἀστραφτεού,
τὴν πέροιει καὶ 'ς τὴ μέση
γελῶντας τὴ φορεῖ.

«Ο βασιλῆς ἀρνήθη,
πριχοῦ τὸν πάρης σύ,
τὴν κόρη ποὺ φοροῦσε
τὴ ζώνη τὴ χρυσῆ».

ΣΤΥΛ. Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Σμύρνη

Μὰ ξάφνου τὸ κορμί της
παγώνει τὸ ζεστὸ
καὶ μαρμαρένιο πέφτετ
σὲ θρόνο σκαλιστό.

Ο πύργος σειέται τότε
καὶ σβύν' ἡ σιγαλιά,
κι' ἀπ' τὰ θεμέλια βγαίνει
σὰν μάγισσας λαλιά:

Η ΝΗΣΟΣ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΩΝ*

ΑΔΑΜΑΣ ΔΡΥΣΗΣ, ΝΥΜΦΑΙΣ,

ΕΥΡΥΠΥΛΗ

— 'Αδάμα! Αὔριον, γνωρίζεις, ή μνηστή σου ἀγεται εἰς τὸν ὑμέναιον ὡς νύμφη καὶ οἱ ἐπιθαλάμιοι θὰ ἥχησουν εὐφρόσυνοι πρὸ τῆς παστάδος μας. Οὐδεὶς μᾶς ἀκούει ἔδω ἡ ὁ 'Ερως. 'Ιδε! 'Η λατρευτή σου ὑφανε μὲ ἄσματα καὶ μὲ παλιοὺς τὰς ὅδονας αὐτὰς ποὺ σοῦ γελοῦν τριγύρῳ σου καὶ ἀνυπομονοῦν, 'Ιδε! μὲ τὰ ἔρατεινά των χρώματα ἐν δύνειρον ἐνώσεως ἀγλαοτάτης... Σεβάσθητι τὴν αἰδώ, 'Άδάμα! 'Η στιγμὴ ἡ ὥραία ἔφθασε... Καὶ μὴ λησμονῆς δ, τι εἰς ὧραν ἔρωτικῆς ἐκτάσεως μοὶ ὑπερσχέθης ἀλλοτε. Αἱ γυναῖκες ήμεις ἔχομεν φύλας, μάθε, ποὺ τὰς ἀγαπῶμεν ἀπὸ φόβον, ποὺ ὁ φόρος των μᾶς καθιστᾶ ωραιότερας, ποθεινοτέρας εἰς τοὺς λατρευτάς μας. Φύλας γεμάτας ἐκδικήσεως γλυκείας, διότι εἶναι γλυκού καὶ τὸ ἔγκλημα, ὃταν προέρχεται ἀπὸ ωραίαν, καὶ αἱ φύλαι μας αὐταί, μάθε, εἶναι αὐτὸ τὸ κάλλος, τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ τῆς ωραιότητος τοῦ κόσμου... Πῶς! Τὰ ἀλιπόρφυρα αὐτὰ τῆς εἰνύης μᾶς ἔμπετάσματα, οἱ πέπλοι αὐτοί, τὰ φάρεα αὐτά, ποὺ φωτιστοῦν λάμψιν φιλοτήτων θείων κύκλῳ σου, ἐνιφάνθησαν εἰς ἴστους, ὡν αἱ κεραῖαι ἐλιθοδομήθησαν ἀπὸ τὰς κειράτες των, ὡν αἱ κεροκίδες ἐφιλοτεχνήθησαν μέσα εἰς τὰ ἀντρα των, ὡν οἱ στήμονες ἐστεφεωμένοις ὑπὸ τὰς γοητείας των καὶ ἀρωματίσθησαν ὡς ἀνθίους στήμονες... Τί εἶνε τὸ μέλι τοῦ διμιλοῦντος αὐτοῦ ἔρωτος ἔδω ἡ τὸ μέλι τὸ ζέον τῶν χαρίτων των; Είναι ἡ ἀδυναμία μας αὐταί, 'Άδάμα! 'Άλλα καὶ ἡ δύναμίς μας, αὐτὴ ἔκεινη ἡτις προστατεύει τὴν καλλονήν ἡμῶν, ἡτις μὲ δόποὺς ζωῆς γογίμου κολποῦ τὰ στήθη μας... Τὰς ἐπεσκέφθην σήμερα εἰς τὴν κοίτην των. Ο ἔρως μου ὅλος ἐφαντασιώθη εἰς τόσα ἐκεῖ σώματα ωραίων γυναικῶν ποὺ ἐγέλων γέλωτα ἀπεφθον καὶ ὁ γέλως των ἀντήχει, ἥκουες, ὡς ἀρμονία χιλιάδων καταρρακτῶν διμοῦ. Τὰς ἔτρεμον ὡς γυνή, καὶ τὰς

* Αποστάσματα. Ιδε Τεῦχος 49ον, σελ. 14.

ἐλάτευον ὡς ἐρωμένη. Δὲν μὲ εἶδον... Τὰ ἀπὸ θέλγητρα συμπλέγματα αὐτῶν ἀνέτεινον τὸ κράτος των ἔως τῶν Ολυμπίων, ἀνω, καὶ αἱ κόμαι των, ἔβλεπες νὰ συγχέωνται μὲ τὰς ἀκτίνας καὶ νὰ ἐνυφαίνωνται περὶ αὐτὰς μαζῆ των εἰς πέπλους χρυσίζοντας ἀπὸ παρθενίαν. "Αφνω, δλαι ἀνεκολπώθησαν μεταίωροι εἰς τὸ Κυανοῦν καὶ, φίξασι γέλωτα, ποὺ μοῦ ἐφάνη σὰν βροντὴ, εἰρωνείας πρὸς τ' ἀνθρώπινα, καὶ ἀκτινοβοήσασαι δλαι, ὡς ἀστραφήθεοτος, εἰς τὸ κενόν, ἔξηφανίσθησαν εἰς τὰ νερά των πάλιν, μὲ ὄλην τὴν φρικίασιν σαρκὸς ποὺ μένει αἰδίνια παρθένος καὶ ὥραια... 'Απὸ τῶν χειλέων μου, δμως, 'Άδάμα, εἶδα νὰ καταλείβεται τότε ἐν λάμπον φύλημα. Μία σταγῶν ἐκ τῶν χαρίτων των, τὴν στιγμὴν ποὺ ἐβιθίζοντο εἰς τὰς ἀβύσσους των, εἶχε πετασθῆ χρυσῆ ἔως ἐμοῦ, καὶ ηὑχήθην ἐκεῖ, νυμφόληπτος, μὲ τὴν σταγόνα αὐτὴν νὰ σοῦ δροσίσω τὰ πυρέσσοντα ἀπὸ πόθον χείλη σου, ἐὰν δ 'Άδάμας μου τελέσῃ δ, τι ἐπώμοσεν εἰς τὰς θείας φύλας μου μετὰ τὸν γάμον μας...

ΑΛΑΜΑΣ

— Εὐρυπύλη μου! Ζηλεύω τὰς Νύμφας σου καὶ πῶς ήθελα νὰ ἥμαι ἔγω, τὰ νάματά των τὰ κρυστάλλινα, αὔριον, διὰ νὰ περιζώσω μὲ τὰ ἔρωτικώτερα φιλήματα τὰ κάλλη σου! 'Ολίγας πρὸ τοῦ ὑμέναιον σου στιγμὰς θ' ἀστράψη δ κόσμος εἰς τὰς γοητείας των. Θά βυθισθῆς μέσα εἰς κόλπους τραγουδισμένους ἀπὸ ἀγρια χαριτωμένα ἄσματα, καὶ, ὡς Αναδυομένη ἀλλη, θὰ ἀναλάμψῃς μυστική μέσα εἰς τὴς φύσεως τὴν ἔρημίαν, περιλουομένη ἀπ' ὅλα της τ' ἀρώματα καὶ τὰς μαγείας. Εἶδα τὰς πηγάς, τὰς κρήνας, τὰ ουάκια τὰ ἥσυχα καὶ ταπεινά, σήμερα, καὶ τὰ ἐφύλησα. Τὰ νερά των παρέσυραν τὸ φύλημά μου κ' ἐγλυκάνθησαν. Καὶ εἶδα ἀπὸ σήμερα τὴν μυσταγωγίαν σου καὶ ἀνεφαντάσθη δλαις της τὰς ωραιότητας ἐν τῇ καλλονῇ σου, βυθιζομένη μέσα ἐκεῖ εἰς τὰ σκότη τῶν φύλων σου τὰ φωτεινότατα, καὶ εἶδα σὲ

τὴν ὁραίαν μου, τὴν νύμφην μου, ἀποδέπουσαν κάθε θυγέτην καὶ κάθε ἀλκήν καὶ κάθε χάριν καὶ κάθε ἵμερον καὶ κάθε γονιμότητα, καὶ εἶδα τὸν πλοκάμους σου εἰς οεύματα χρυσᾶ νὰ περιπλέκωνται μὲ τὰ ὑδάτινα περὶ τὸ σῶμά σου, καὶ εἶδα καὶ ἐφοβήθην μαζῆ σου τὰ τραγικὰ τῶν Νυμφῶν σου παίγνια, μὴ σὲ ἀρπάσουν, μὴ μοῦ ἀρπάσουν τὴν ὁραίαν μου, μὴ φορήσουν εἰς τὰς κρύπτας των τὰς χάριτάς σου, καὶ μὴ σὲ χάσω μέσα εἰς ἀγκάλας ποὺ πνίγουν ἀπὸ ἔρωτα τὸ θῦμα των καὶ παίρνουν ἀπὸ ζηλείαν τὴν φωνήν του. Ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν ἄγνειαν σου, πρὸς δὲ τὸ ὁράτον περιθέει τὸ καλλίκορμον σῶμά σου αὐτό, Εὐρυπύλη μου, ἀκούσε, ἀνάγλυφον ἔταξα νὰ σμιλεύσω λευκὸν ἐπὶ τοῦ βράχου των.

ΝΥΜΦΑΙ ΑΙ ΚΡΗΝΑΙΑΙ

Ἄριστερῷ τῆς πύλης χάσματος, ἔως διακοσίων μέτρων ἐκσπλαγχνίζοντος τὴν Γῆν, κατὰ τὴν βάσιν τοῦ μεγαλωνύμου διὰ τὰ μαρμαρώρυχειά του τ' ἀρχαῖα ὅρους τῆς Μαρπήσσης, ἀναγινώσκεται ἡ ἀνώ ἐπιγραφὴ κάτωθεν βραχώδους ἀναγλύφου.

Ο βράχος τέμνεται ἐγκαρδίως ὡς μὲ μάχαιραν, ἔχει εὖρον τὸ μέτωπον καὶ πρὸς τὸ φῶς, καὶ ὥσει καθρέπτης μαρμάρινος φαντάζει. Εἰς τὸ κέντρον του, τὸ ἀνάγλυφον ἀπότριπτον, μὲ δῆλην τὴν ἀρχαϊκὴν του αἴγλην, ἀνωθεν, τὸ ὅρος ὅγκωδες, σᾶν γούνθος ἰσχυρὸς τῆς φύσεως, κάτωθεν, τρίματα πετρῶν καὶ βράχων, καὶ δίπλα, ὡς ληστοφωλεά, καινούνσα ἡ ἀβύσσος ἡ πρὸς τὰ μαρμαρά.

Σταματᾶς ποδὸς αὐτοῦ, πρὸν ἡ εἰσέλθης, ὡς πρὸς εὐτρέπισμόν, προσεύχεσαι εἰς τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα, ἐμπνέεσαι, πτεροῦσαι καὶ κατέρχεσαι.

Μεγαλόμμάτα πηγή, ἀφιέρωμα θελκτικῶν Νυμφῶν, φαίνεται ὅτι ἀνέβλυζεν ἐκεῖ πάλαι ποτέ. Ως κάθε πηγὴ ἀρχαῖα, καὶ αὐτή, ὑπὸ προστάτιδα, τὴν λάμψιν τῶν μεγάλων των ματιῶν, εἶχε τεῦθι. Ἡ δρόσος ἡ ἐπὶ καὶ ὑπὸ τὸν βράχον, αἱ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους δροσεραὶ ἀπόπνοιαι, δταν πνέη ὁ ζέφυρος, ὡς εἶναι ἐσφηνωμένη ἡ ἐπιγραφὴ ὑπὸ οὐτωσὶ δροσόλουστα φιζόματα βουνοῦ ἀρχαίου, ἐπιμαρτύρονται τὴν λευκὴν παρουσίαν τῶν διοπτεῶν αὐτῶν πλασμάτων.

Τὰ βουνά γύρω περιστέφουσιν ὁροπέδιον

ὑπερκείμενον ἔως τριακοσίων μέτρων τῆς θαλάσσης, καὶ φέρουσιν ὅλα τὰ ἔχνη παλαιφάτον δάσους ἐκ πεύκῶν καὶ ὅλα τὰ ἔχνη χειμάρρων ἀπὸ αἰώνων πεθαμένων, χειμάρρων ποὺ φαντάζουν τώρα σᾶν πληγαὶ ἀνεπούλωτοι ἐπάνω των, μὲ τὴν ἄχνα μιᾶς πτερυγισάσης δόξης μαρμαρίνου γύρω, καὶ μόνον τὸ ἄντρον, ὅπου τὰ μάρμαρα, σᾶν χάσκουσα καρδία ξανοίγεται στὸν διαβάτην, ἀντὶ τῶν Νυμφῶν του καὶ ἀντὶ τοῦ ἱεροῦ των, ὡς νεκρικὸν σάβανον παρ' αὐτό, ἐφημίαν καὶ σιωπὴν θεώμενον, καὶ μόνον τὸ ἄντρον κάποτε, εἰς ὠφας μυστικάς, μὲ τὸ μεγάλο στόμα του σαλπίζει τὸν βρόντον τῶν ἀρχαίων χειρῶν ποὺ ἔχωρυττον, τῶν ἀρχαίων ποὺ ὑφαινον Νυμφῶν, μαζῆ μὲ τὴν ἐσθῆτα των τὴν μαγικήν, καὶ ἔνα ἀσμα πρὸς τὴν Ποίησιν θεόπεσιον...

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΜΑΡΜΑΡΩΝ

Ἡ νῆσος μου ἔχει καὶ τὸν ὑμητήν της. Καὶ εἶναι ὁ ὑμητής της μία ταπεινὴ μεγαλοφύια ἀγιογραφική. Βυζαντινὸς εἶναι. Χρονογράφος εἶναι. Καὶ λέγεται μὲ ταπεινότητα χριστιανοῦ δικαίου : Συμεὼν ὁ Μεταφραστής.

Πειριγράφων μὲ δροσερότητα λόγου Ἀττικοῦ τὰ βάσανα μιᾶς δύσις πλάνητος, διολογεῖ ὅτι ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἡ νῆσος μου ἦτο γεμάτη δάση καὶ γεμάτη ἐλάφους καὶ ἀγρίας αἵγας. Κυνηγέσια ἥγοντο χαριμόσυνα εἰς τὰς κλιτύας τῶν ὁρέων της καὶ περιπλανήσεις κυνηγῶν ἐφαιδρύνοντο μὲ συναντήσεις ἀγριμῶν στοὺς κόλπους της.

Άνεπέτασα ἔνα μελαγχολικὸν βλέψια τώρα γύρω μου, καὶ μόνον κοτρώνια ἀγονα καὶ ζιζάνια σατανικά εἶδα ὡς μόνα λεύφανα, σήμερα, τῆς προτέρας αὐτῆς φυσικῆς καὶ φυτικῆς λαμπρότητος. Τὸ φευγόν πνεῦμα τῶν δασῶν, τὸ δειλὸν καὶ εὔστροφον καὶ φωτεινόν, τὴν ἔλαφον, μὲ κέρατα ποὺ νὰ συνεχίζουν τοὺς κλάδους τῶν κορμῶν, καὶ μέσα εἰς τὰς ἐρασμιότητας αὐτάς, ἀνάπλεον παλμῶν ἀρχαίων, τὸ πνεῦμα τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ μέσα εἰς τοὺς ἀφώνους αὐτοὺς ἀσκητισμοὺς τῆς φύσεως, κάππιοι λησμονημένον πνεῦμα χριστιανικόν, ποὺ σᾶν Παράδοσις κούφη ἐπτερύγιζεν ὑπὲρ τὸν κόσμον, ἀνεκάλεσα μὲ φεμβασιόν θανάσιμον στὴν μνήμην μου καὶ ἔδακόνυσα...

Ορφνὰ ἐδάφη, ποὺ εἶχε ημάξῃ ἡ καταστροφὴ καὶ ἡ πυρκαϊά, ἐβλεπα σᾶν μέλη νεκρικά ν' ἀπλοῦνται γύρω μου. Καὶ ὅ τι τὴν ἐσ-

μίαν καθιστᾶ πενθιμωτέραν καὶ ὅ τι τὴν σιγὴν ζωντανοτέραν καὶ τὸν τρόμον πλέον αἰσθητὸν στὸν διαβάτην, κατὶ καλύβαις εἶδα μοναχαῖς στὸ βάθος, μὲ κάτι σεμνὰ φαντάσματα κατοίκων μέσα των, μακάρια, δύως, καὶ ἥμερα καὶ ταπεινά...

Ο Χριστιανισμὸς μὲ ὅλα του τὰς μαλακότητας τὰ εἰχε γεμίση μὲ ἡπιότητα καὶ γλύκα κατοίκων νῆσων τῶν Μακάρων. Ἐκεῖ ψηλά, εἰς τὸ Κυανοῦν, ἥσαν ἡ ψυχὴ ταῦ ὅρους, ἔξημερωμένη... Ἡσαν δραπέτειδες παραδείσιαι πτυχαὶ, γεμάται ἡσυχίαν καὶ γαλήνην... Ὁγκοι στιβαροὶ μαρμάρων, ἐφ' ὃν δισχιλιετῆς εἶχε πνεύση ἐφημία, ἀνείσθεντο πρὸς τὰ γαληνεύμενα ἐκεῖνα σώματα, ποὺ σ' ἔβλεπον σὰν ἀλλούν κόσμου ἐκστατικοί, καὶ σ' ἥκουν μὲ ἀτοραξίαν ἐρωτευμένης λίμνης...

— Γειά, χαρά σας!

— Καλῶς τον τὸν ἀφέντη!

— Πεινάσαμε, κυρά. Ἐχεις κάνα καρβέλι νὰ μᾶς δώσῃς;

— Ενα μόνο!

— Θᾶ στὸ πληρώσωμε, κυρά.

— Δόξα σοι, ὁ Θεός! Τί λές ἀφέντη; "Ἄν θες νὰ στὸ χαρίσωμε... Σύκα, τυρί, ἐλλαζ, δτι κι' ἄν θέλης. Ἐμεῖς λεπτὰ δὲν παίρνομε!"

ΠΑΙΑΝ, ΣΤΑ ΜΑΥΡΑ ΜΑΤΙΑ!

Ματάκια μου, φρυδάκια μου, τῆς νύχτας παιγνιδάκια μου.

Στοὺς τόπους, ποῦ εἶχανε ὀμορφαις πηγαῖς, ζοῦσαν μεγαλομάταις Παναγιαῖς καὶ μαυρομάταις κόραις. Στοὺς τόπους, ποῦ εἶναι ἡ νύχτας μυστικαῖς, παῖζουν τὰ μάτια σὰ φωτιαῖς, καὶ εἶναι τὰ φρύδια, φείδια... Κορίτσια, πηγαῖς καὶ Παναγιαῖς κάνουν τὸν κόσμον ν' ἀγαπᾶ... Τὰ μάτια των, τοῦ ἔρωτα εἶναι μάτια, καὶ ἡ ματιαῖς των, σαΐταις... Στῆς βρύσες δίπλα τῶν χωριῶν, γιατί εἶναι εύμορφότεραις ἡ Παναγιαῖς, γιατί; Γιατί δίπλα στῆς κοήναις τῶν βουνῶν, εύσπλαχνικώτεραις; Στὰ πόδια των ἡ ἀμυγδαλωμάταις τρέχουν μὲ καῦμούς Ο ἔρωτας, σὲ κάθε μιὰ ποῦ δείχνει στὰ μάτια της τὴν νύχτα, ἀνακλαδίζεται... Καὶ ξελαυρώνει καὶ δροσίζεται πρόσποτά σὲ μάτια Παναγιαῖς Κρηναῖς. Καὶ ξελαυρώνει καὶ δροσίζεται σὲ μάτια τόσα νά! μεγάλα, σὰν ἀστεροκέντηταις χειμεριναῖς νυχτιαῖς...

Μαῖρα μάτια καὶ μεγάλα
ενυπωμένα μὲ τὸ γάλα

φαντάζουν κάθε Παναγιᾶς καὶ κάθε πήγης τὰ μάτια... Εἶδα στὴ Βηθλεὲμ τὰ μάτια αὐτὰ κ' εἶδα κορμιὰ σὰν κρίνους καὶ πέπλους ὑπὲρ τὰ μέτωπα λευκοὺς στῆς αὔραις ν' ἀνεμίζωνται καὶ εύμορφαις χυταῖς, τὰ μάγουλα σὰ ρόδα, τὰ χέρια τορευτά, τὰ στήμη σὰν πύργοι "Ἀσματος" Ἀσμάτων, κ' εἶπα: Νά ἡ γλυκειά μας Παναγιὰ καὶ νὰ τὰ μάτια της!...

Μαροματοῦ τῆς γειτονιᾶς
πάνεις τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς.

Εἶδατε χαῦμοὺς κ' εἶδατε τρόμους ἀπὸ μανρα μάτια; "Οσω μαῦρα εἶναι, τόσω λαῦρα καὶ τόσω φρονικὰ καὶ τόσω γεμάτα πάθη... μ' αἴμα!... Στὴν ἥσυχία των, ἔξαφνα, ἐκεῖ ποῦ εἶναι βυθισμένα, στὴν παραδείσιο γαλήνη των, σὲ μία δόξα ἀτάραχη, τὸ καθένα των σὰν ἔνα Μηδὲν θεόρατο, τεράστιον, ἀνάβον, ἔξαφνα, ἀπὸ φλογμοὺς καὶ λάβα, ἡ Μεσημβρία σὰν φεῖδι ἀναδεύεται στῆς κόργχαις των, δίνει δ Ἑρωτας φωτιά, ἡ πυρκαϊά ἐκρήγνυται, θολώνεται ἡ ψυχή, ἡ πρώταις ἀπὸ φωτιά τῆς Δημιουργίας 'μέραις συδαυλίζονται, ὅλη αἰμοροεῖ δ ἥσω ἀπ' τὰς ἀβύσσους των καὶ θριαμβεύει δ Θάνατος... .

Τὰ μάτια σου μικροῦλα
εἴναι Αἰγαρινός καὶ Πούλια.

Τέτοια εἶναι τὰ μαῦρα μάτια στὸ νησί μου, τέτοια! Μὲ θάνατο καὶ αὐτά, ἀλλὰ καὶ μὲ γαλήνη. Μὲ συννεφιαῖς καὶ αὐτά, ἀλλὰ καὶ μὲ χαμόγελα. Θάνατο αἰώνια μυστικό. Συννεφιαῖς αἰώνια μυστικαῖς. Στὰ βάθη των, τὸ Χάος μὲ τὰ μυστήρια του δλα χάνεται. Πόντος ἀκύματος. Όκεανός γεμάτος ἀπὸ αἰθρίαν καὶ ἀπὸ φῶς καὶ ἀπὸ κάλλη. "Οπως ἀνοίγονται γιὰ ν' ἀστράφουν οἱ Οὐρανοί, ἀνοίγουνε... Γιὰ ν' ἀστράφουν χωρὶς βροντήν, σιγά, σὰν ὅνειρο... Μὲ μιὰ καταστροφὴ ποῦ φέεις... Μὲ δλα τὰ πένθη γαληνευμένης νύχτας, ποῦ ν' σιγῇ της σὲ παραφέρει εἰς τρέλλα... .

Μάτι εἶνε τὸ μάτι τοῦ Αὐγερινοῦ ἐκεῖ σ' ἐκεῖνον ποῦ ξαγουρνᾶ ἀπὸ ἔρωτα. Μάτια εἶναι τόσα τῆς Πούλιας ἄστρα σ' ἐκεῖνον ποῦ ζήτησε στὸν ἔρωτα παρηγοριὰ τὴν νύχτα... Τί ησυχη εἶναι ή μπαρούτη μέσ' στὸν ὑπνο της! Καὶ δμως, τί ὅνειρα θανάτου ὁνειρεύεται!.. Πίνει τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς καὶ κάθε μαυρομάτα μου νησιώτισσα. Άλλα βουβά, ησυχα, γαλήνια... Τὸ πίνει ὅπως τοὺς χυμοὺς τῆς γῆς, βουβά, ησυχα, γαλήνια, τὸ δένδρο... .

Τὰ μάτια σου μοῦ λένε,
οὖν πεθάνω θὰ μὲ κλαῖνε.

Κλαῖνε καὶ στὸ νησί μου τὰ μαῦρα μάτια, κλαῖνε... Άλλα τί ὁμορφα! Γιατί 'ναι μάτια γυναικῶν ὡραίων, ποῦ ξέρουν δτι γίνονται πιὸ ὁμορφα δταν κλαῖνε. Σὰν δάκρυα δρόσου καλοκαιρινῆς βραδυάς σου φαίνονται. Σὰ δρόσινα διαμάντια ἀπάνω σὲ κυπαρισσένια μῆλα ποῦ φαντάζουν 'Απὸ θλῖψι ή ἀπὸ ἔρωτα ή ἀπὸ χωρισμοῦ. Μόλις τὰ στήθη τῶν ἀναταράζονται. Μόλις ή βρύσες των νοτίζονται. Καὶ ξεποιβάλλουν στοὺς κανθόνες σὰν 'Ανατολαὶ Ἡλίου στὰ Οὐράνια. Ακόμη καὶ δταν κλαῖνε, γελοῦν τὰ μαῦρα μάτια ἐκεῖ. Ακόμη κι' δταν τὸ θάνατο θρηνοῦν καὶ κλαῖνε... Μακριά, στὰ πέλαγα βυθίζονται, δταν πονοῦν, καὶ μέσ' στὰ δάκρυα, κάτι ἔρωτικὰ φαντάσματα πάντοτε ἀγναντεύονται... Καλότυχα, ἀθάνατά μου μάτια!... .

Μαῦρα μάτια στὸ ποτῆροι,
γαλανὰ στὸ παραθύροι,

Γιατὶ τὰ γαλανὰ δὲν εἶναι μεγάλα σὰν ἀμύγδαλα; Τάχα δὲν ξεχειλίζουν ἀπὸ ξανθαῖς ἀκτί-

ναις; Τάχα δὲν σπινθηροβιολοῦν τῶν Οὐρανῶν τὴ δόξα; Τὰ δύστυχα! Δὲν ξέρουν οὔτε μιᾶς ὕρας νυχτερινῆς τὴ λαύρα καὶ τὸν πόθο, ποῦ χούν τὰ μαῦρα μάτια... Τὴν ἀστασία τοῦ πελάγους ξέρουν καὶ τὸ Οὐρανοῦ τοῦ Ελληνικοῦ τὸ γέλασμα... Εἶναι τῶν νυκτῶν οἱ δάιμονες... Στὰ παραθύρια ἀνήσυχα παραμονεύονταν καὶ σὰν ἀφηνιασμένα ἀλογα ξαφνίζονται... Γιατὶ τὰ μαῦρα στολίζονται δλα ἀπὸ δεμβασμό; Μὲ μιὰ κακονοργία ἀθελη, γιατὶ νὰ τὰ ξεροίζωσσες σου ὀχεταὶ καὶ στὸ κρασί σου μέσα, μαργαριτάρια μαῦρα, νὰ τὰ ἰδῆς θὰ ἥθελες;... Θὰ ἥθελες σὰν νύχταις νὰ τὰ γλεντήσῃς στὸ ποτῆροι σου, νὰ τὰ ρουφήξῃς σὰν τροφὴ Θεῶν, καὶ ἀπὸ ἔρωτα νὰ τὰ φονεύῃς, νὰ τὰ πνίγῃς, καὶ ἀπὸ πόθο νὰ τὰ λαχταρᾶς ἀλόγιστο... Ζηλεμένα, ἀθάνατά μου μάτια!... .

ΦΑΝΤΑΣΜΑΓΟΡΙΑ....

Πῶς ἀγαπητέται στὰ νησάκια ή Παναγιά! 'Αλήθεια! Στὰ νησάκια μὲ τὰ μάτια τὰ εὔμορφα ἀγαπητέται κάθε Παναγιά. Μὲ μάτια πάντοτε ὁμορφα κάθε Παναγιά, πῶς ἀγαπητέται στὰ νησάκια! Νερὰ πολλὰ δὲν ξέρουν ἡ πηγαῖς ἐκεῖ, καὶ Νύμφαις πολλαῖς δὲν εἶναι μὲ νερά. 'Άλλ' εἶναι τὰ κορίτσια Νύμφαις κ' εἶναι νερὰ τὰ μάτια των κ' εἶναι πηγαῖς ή Παναγιάς καὶ εἶν' δλαις κορίτσια ή Νύμφαις... Μαριωλεμένα μάτια καὶ φρύδια σπαθωτά,

Μάτια ποῦ εἶναι σὰ μπαζές,
φρύδια ποῦ εἶναι φρεκταίς,
Μάτια ποῦ στὰ Οὐράνια,
τὶς ἀγγέλους δαμονίζουν,
Μάτια ποῦ εἶν' ὀλόμαντρα
καὶ σκιζομηνδαλάτα,
Μάτια ποῦ δὲ Έρωτας γλυκά
τὰ ἔβαψε μὲ πόθο,

πόσοι καὶ πόσοι βλέπουν στὰ νησάκια! Οι ἀμιορδοι! Πόσοι καὶ πόσοι τὴν καρδιὰ δὲν ξέρουν! Κάθε καρδιά, κόρης καρδιά ή Παναγιάς, πόσοι λατρεύουν, χωρὶς νὰ ξέρουν τὴν καρδιά! Σκάβουν στὰ μάτια γιὰ φωτιαῖς... Σκάβουν καρδιαῖς νὰ βρουν πηγαῖς... Σκάβουν πηγαῖς νὰ βρουν νερά... Καὶ βλέπουν καὶ βλέπουν τῆς καρδιᾶς στῶν κοριτσιῶν τὰ μάτια, στὰ μάτια κάθε Παναγιάς, σὲ κάθε πηγῆς τὰ μάτια... — ἄχ! ποῦ καρδιαῖς!... .

Γιὰ φαντασθῆτε ἔνα χορὸ στὴ Μάρπησσα ἀπὸ κορίτσια! Γιὰ φαντασθῆτε γλέντια καὶ χαραῖς! Γιὰ φαντασθῆτε νὰ ζωντανέψῃ ή πη-

γή, καὶ γύρω της τόσα κορίτσια, τὰ μάτια χαμηλωμένα στὸ χορό, ἀνεμισμένοι οἱ πέπλοι, ἀνεμισμένα τὰ μαλλιά, τῆς Ἀφροδίτης, στὰ μάγουλά των, μῆλα, μ' ἀχνάδα παρθενικὴ στὰ μέτωπα, χρυσόσφερα στὰ πόδια, μαντήλια στὰ χέρια των λευκά... — γιὰ φαντασθῆτε ἔνα χορὸ στὴ Μάρπησσα!

Στὴ Μάρπησσα, γιὰ φαντασθῆτε, τόσα τραγούδια ποῦ μ' δλα τὰ κάλλη τοῦ κοριτσιούντες τὸ φῶς μας, ποῦ μαχονται γιὰ κάθε τῆς θλης ὁραιότητα, καὶ παίρνουν ἀπὸ τὰ Οὐράνια ἀγνότητα, γιὰ νὰ ὠμορφίνουν μὲ πόθο τὴ ζωὴ δλη τῆς καρδιᾶς μέσα στὰ μάτια χύνουν, κ' εἶνε ή στροφαῖς τῶν μαλακαῖς σὰν πούπουλα τρυγώνων καὶ εἶν' ή στροφαῖς τῶν φαγικαῖς σὰν τῆς φτερούγας σταυραῖτον, τραγούδια σὰν αὐτὰ ποῦ τραγουδοῦν τὰ μάτια, στὰ μάρμαρα τ' ἀρχαῖα τὸ ἀκουσθόντην, στὴ Μάρπησσα!

Τὰ μάτια σου δποὶς τὰ διῆ, ἀν' ἦν καὶ πικραμένος, τῆς πλήραις δλαις λησμονεῖ καὶ χαίρετ' δι καῦμένος.

Σὰν αὐτὰ τραγούδια ν' ἀκουσθόντην, τραγούδια, λιανοτράγουδα, 'Ελληνισμὸ φυσιολατρικὸ γεμάτα καὶ θλῆψι Χριστιανική, γεμάτα ἔρωτα ἀρχαῖο πρὸς τὸ κάλλος καὶ γεμάτα πρὸς τὸ κόσμο συντριβή, τραγούδια ποῦ μ' δλα τὰ κάλλη τοῦ κοριτσιούντες τὸ φῶς μας, ποῦ μαχονται γιὰ κάθε τῆς θλης ὁραιότητα, καὶ παίρνουν ἀπὸ τὰ Οὐράνια ἀγνότητα, γιὰ νὰ ὠμορφίνουν μὲ πόθο τὴ ζωὴ δλη τῆς καρδιᾶς μέσα στὰ μάτια χύνουν, κ' εἶνε ή στροφαῖς τῶν μαλακαῖς σὰν πούπουλα τρυγώνων καὶ εἶν' ή στροφαῖς τῶν φαγικαῖς σὰν τῆς φτερούγας σταυραῖτον, τραγούδια σὰν αὐτὰ ποῦ τραγουδοῦν τὰ μάτια, γιὰ φαντασθῆτε, στὰ μάρμαρα τ' ἀρχαῖα τὸ ἀκουσθόντην, στὴ Μάρπησσα!

Τὰ μάτια μάτια τὴν αὐγὴ δὲν πρέπει νὰ κομιδηται, μόν' πρέπει νὰ καϊδενώνται καὶ νὰ γλυκοφύλοιονται.

Τὰ μάτια σου τὰ φλογερά, τὰ πυροφλογισμένα, ἐκάπανε ἀλλούς πολλούς, φλογίζουν τώρα μέρα.

Τὰ μάτια σου μοῦ φέρεινε σαῖταις δσημένιας καὶ στὴν καρδιὰ μ' εμπήκανε καὶ βγῆκαν ματωμένιας.

Τὰ μάτια σου μὲ σφράζουνε, δταν τὰ χαμηλώνης, καὶ δταν τὰ παῖδες καὶ γελᾶς, στὸ σῆθος μὲ πληρώνεις.

Τὰ μάτια σου εἶναι μπαζές, τὰ φρύδια σου γαϊτάνι, καὶ ὅποιος γνόιος καὶ τὰ διῆ, τὸν νοῦ του τούτο κάνει.

Τὰ μάτια σὸν ἔχουντες θηλαις καὶ ἀνογκολείνονται, καὶ δπον ίδοντες τὴν ωμορφιά, στὸν τόπο τὴν ἀφήνονται.

Τὰ μάτια σὸν εἶναι σὰν ἐλῆς ποῦ εἶναι στὸ κλωνάδι, τὰ φρύδια σου στεφανωτὰ σὰ δνδ μερῶ φεγγάρι.

Μεγάλα γναὶ τὰ μάτια σου, κάροντ μεγάλο κεμα καὶ ὀπὸ πέσω μέσα, πνίγονται, καὶ ἔχε το σὺ τὸ κοίμα.

Μάτια τοῦ ἔρωτος βασιτας καὶ φρύδια τοῦ πολέμου, μ' αὐτὰ τὰ δνδ μὲ πολεμᾶς πῶς νταγιαντῶ Θέε μου!

Δνδ ἀστρα, φῶς μου, λαμπτερὰ εἶναι τὰ δνδ σου μάτια καὶ ὅποιος κυτάζονται, τὴν καρδιὰ τοῦ κάροντε κομιάτια.

Γιὰ φαντασθῆτε τὸ χορὸ νὰ δένοιν μὲ μαντήλια, μήν τύχη οὔτε σταλαγματὰ ἀπὸ τὸ γάλα τῆς παρθενικῆς τῶν στάξη... σὰν ποταμάκι τῆς Ἐδεμ χρυσό, ή παρθενία νὰ πέρον ἀπὸ τὸ ἀνθη τῶν... καὶ σὰν τὰ κλήματα ποῦ γέρνουν ἀπὸ τὸ βορρᾶ στὴ χώρα καὶ ἀγκαλίζονται στὴ Γη σὰν ν' ἀγαπιῶνται... καὶ σὰν τὰ κλήματα δλαις χαμηλομμάταις νάναι, γιὰ φαντασθῆτε τας ἔτοι στὸ χορὸ δειλαῖς, μὲ τὰ μαντήλια δλαις σὰν 'Ανερδίδαις ξτομαις νὰ κάροντε φτερὸ πρὸς τὰ Οὐράνια!... .

ΤΟ ΔΕΚΑΠΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Λόγοι και ἀριθμοί ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου

Ἐδεώρησα πάντοτε χρέος μου νὰ μὴ περιορισθῶ εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν ἀσχολίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ συντελέσω δῆμοι μοι δύναμις εἰς τὴν δημοποίησιν τῶν πορισμάτων τῆς ἰστορικῆς ἔρευνῆς.

Οὗτο προλογίζεται ὁ π. Λάμπρος, θησαυρίζων εἰς μέγαν τόμον ἔξι ἐπτακοσίων σελίδων, τοὺς λόγους τοὺς δύοίους ἔξεφωνησε καὶ τ' ἀριθμοὶ τὰ δύοία ἔδημοισειςεν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἀπὸ τοῦ 1878 μέχρι σήμερον. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ δημοποίησις, ἡ ἐκλαίκευσις δύος τὴν λέγομεν ἡμεῖς οἱ κοινοὶ θητοί, ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον γνώρισμα τοῦ ἀνὰ χειρας διαπρεποῦς συγγραφέως. Οἱδιος τὴν δονομάζει «χρέος του», ἐπιθυμῶν ἵσως νὰ την παραστήσῃ ὡς κάτι ἐσκεμμένον, προϋπολογισμένον κ' ἐντελῶς ἐνσυνεδήτον. Νομίζομεν δμως, ὅτι ἔχει περισσότερον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀσυνειδήτου, ὅτι εἶνε κάτι αὐθόρυμητον καὶ σχεδὸν καλλιτεχνικόν, μία ἀνάγκη τῆς ψυχῆς, μία τάσις τοῦ πνεύματος, μία ἴδιοφυΐα τελοςπάντων, — αὐτὴ ἡ ἴδιοφυΐα τοῦ π. Σπυρίδωνος Λάμπρου. Εἰς μάτιν ὅτι προσεπάθει νά την κατατνίξῃ, νά την περιορίσῃ, ἐπιδιδόμενος ἀποκλειστικῶς, ἔξι ἀλλων σκέψεων, ἔξι ἀλλης ἀντιλήψεως τοῦ «χρέοντος», εἰς «αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν ἀσχολίαν.» Η ἴδιοφυΐα θὰ ἔξεφευγεν ἀνυπότακτος κάθιε περιορισμόν, θὰ ἔθραυνεν ὅλα τὰ δεσμά, καὶ θὰ ἔξεχύνετο πάλιν δῶς πλήμμυρα λόγου πανηγυρικοῦ ἥ δως καταλυμάδος πατριωτικοῦ ἀριθμού.

Ὑπάρχουν ἵσως παρ' ἡμῖν ἰστορικοὶ ἀνώτεροι τοῦ π. Λάμπρου. Τοῦτο δὲν εἶμαι εἰς θέσιν οὔτε νὰ βεβαιώσω οὔτε νάρωνηθῶ. Υπάρχουν δικαιοδήποτε ἔρευνηται ἐπιμονώτεροι, βαθύτεροι, οὐσιαστικώτεροι, ἐπιστημονικώτεροι. Ἀλλὰ κανεὶς ἔξι αὐτῶν δὲν ἔχει τὸ χάρισμα νὰ μεταδίδῃ τὰ πορισμάτα τῆς ἐπιστήμης, δῆσα πορίζεται ὁ ἴδιος ἥ δῆσα δανείζεται παρὰ τῶν ἀλλων, τόσον δεξιῶς, δῆσον τὸ κάμνει ὁ π. Λάμπρος. Εἶνε ὁ κατ' ἔξοχὴν καθηγητής, δη μαγεύων ἀπὸ

τῆς ἔδρας, καὶ ὁ κατ' ἔξοχὴν δήτωρ, δη συναρπάζων ἀπὸ τοῦ βήματος. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τάσθμα τοῦ τὰ δημοσιογραφικά, ἀπαγγέλλονται καὶ βροντοφωνοῦνται, δύος οἱ λόγοι. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι τὰ γράφει φανταζόμενος ἔνωπιόν τοῦ ἀκροατήριον. Καὶ μὲ πόσην θαυμαστὴν εὑχέρειαν καὶ ταχύτητα! Αἰωνίως μετάρσιος, αὐτοσχέδιος, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐργάζεται ὑπὸ λυχνίαν. Ἄρκει νὰ εἰδοποιηθῇ πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὠρῶν, διὰ νὰ ἐμπνευσθῇ, νὰ συνθέσῃ, νάποστημισῃ καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν πανηγυρικόν τοῦ Κάποτε ἀρκεῖ καὶ μικροτέρα προθεσμία. Ἀλλὰ πάντοτε ὁ λόγος του θὰ εἶνε ὠραῖος, περιτεχνος, ἀρμονικός, καὶ θὰ ἐνθουσιάσῃ, καὶ θὰ συγκινήσῃ, καὶ θὰ προκαλέσῃ δάκρυα καὶ θὰ χαρίσῃ φρικιάσεις. Διότι ὁ Λάμπρος ἔχει ὅλα τὰ πρόσωτα τοῦ ἐμνικοῦ «δήτορος». Ἐκτὸς τοῦ πλούτου τῶν ἰστορικῶν γνώσεων, τὰς δύοις χρησιμοποιεῖ μὲ δεξιότητα θαυματοποιοῦ, ἔχει τὴν κειμαρρώδη εὐγλωττίαν τὴν ἔγγιζουσαν τὰ πλήθη, τὰ δύοια θέλουν νάκούουν λέξεις, — λέξεις πολλάς, ἀφθόνους, ἀσυνήθεις, ἡχηράς καὶ πομπώδεις, ἔστω καὶ χωρὶς νά τας ἐννοοῦν, — ἔχει ἀκόμη ἐπιβλητικὸν τὸ παράστημα καὶ γλυκεῖαν, μολονότι κάπως μονότονον, τὴν φωνήν.

Μὲ τοιαῦτα φυσικὰ χαρίσματα καὶ μὲ τοιαῦτην προπαρασκευήν, ὁ π. Λάμπρος ἀναμφιβόλως εἶνε δήτωρ ἀληθινός, καὶ θὰ ἦτο ἐκ τῶν μεγαλειτέρων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, ἀν ἔξι ἀρχῆς ἡκολούθει ἄλλο σύστημα ἐργασίας. Δὲν ἐννοοῦμεν νά κατακρίνωμεν τὸν σεβαστὸν καθηγητήν, διότι ἡκολούθησε τὰ παραδεδεγμένα, διότι ἐτράπη τὴν πεπατημένην, τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν δημοτικότητα, ἀντὶ τῆς τοσαχίας ὁδοῦ, τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν ἀθανασίαν. Ἀλλως τε εἶνε ζήτημα ἴδιοσυγκρασίας καὶ ἀνατροφῆς, νὰ γίνῃ κανεὶς ἐπαναστάτης ἥ νὰ μεινῇ συντηρητικός. . . Δὲν ἡμποροῦμεν δμως καὶ νάποκρύψωμεν τὴν ἐντύπωσίν μας, ὅτι οἱ λόγοι του ἀντοὶ καὶ τὰ ἀριθμοὶ του, ἥ δημοποίησις τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης, «δὲν εἶνε δι' αἰώνιον ζωὴν πρωτοισμένη». Μετὰ εἴκοσι, μετὰ πεντήκοντα, ἔτη, οἱ ὁρίορες δὲν θάποσπον ἵσως τεμάχια ἐκ

τῶν λόγων τοῦ π. Λάμπρου, δύος ἀποσπάσιος σήμερον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Σκούφου ἥ τοῦ Μηνιάτη. Καὶ ἡ οητορικὴ βέβαια εἶνε καλλιτεχνία, ἥ δὲ καλλιτεχνία τοῦ λόγου, ἥ ποίησίς μας, ἔχει πάροι τόρα πλέον ἄλλον δρόμον, ἀκριβῶς τὸν ἀντιθέτον ἔχεινον, τὸν διποίον ἀκολουθεῖ ὁ π. Λάμπρος. Γίνεται φυσικωτέρα, εἰλικρινεστέρα, ἐθνικωτέρα, ἥ, ἀν δέν σας τρομαζῇ ἥ λέξις, λαϊκωτέρα. Καὶ ἀν θὰ ζήσῃ τὸ σύστημα τοῦτο, ἀφεύκτως θάποθανή μίαν ἡμέραν τὸ σύστημα τοῦ π. Λάμπρου. Εἶμαι βέβαιος τούλαχιστον, ὅτι οἱ μεταγενέστεροι, — λογικώτεροι καὶ θετικώτεροι τῶν συγχρόνων, οἱ δόποιοι ἐνθουσιάζονται, — θὰ χαμογελοῦν διαν τοὺς πανηγυρικὸν λόγον θὰ βλέπουν τὴν φράσιν «οἱ κασίγνητοι εὐπατρίδαι» προκειμένου περὶ τῶν «Ψηλαντῶν, ἥ «δινδος τῆς μοναχῆς» διὰ τὸν ἀνθάνατον «γυιὸν τῆς καλογρηπᾶς», ἥ «πανδοκεῖον» διὰ τὸ ἐνδοξὸν Χάνι τῆς Γραβιᾶς! Τὸ δὲ οητορικὸν αὐτὸν ἀνακάτευμα τῶν λέξεων: «ἐπτὰ ὅλας ἥδη ἀνεκύλησε τραχὺς ρέων δικόνος ἐτῶν δεκάδας», τὸ διποίον σήμερον προκαλεῖ φύγη αἰσθητικῶν συγκινήσεων, μεθαύριον θὰ προκαλῇ καγχασμούς. Αὐτόχρημα δὲ ιερογλυφικὴ θὰ φαίνεται ἡ παράταξις αὐτὴ τῶν μοχθηρῶν λεξιδίων: «τὰ τῆς ἐκ τοῦ μὴ διντος...». Καὶ δὲ αὐτὰ ἀπὸ ἔνα μόνον λόγον, ἐκ τοῦ διποίου θὰ ἡδύνατο τις νάλιευση καὶ δεκαπλάσια. Ἀλλὰ πρὸς τί; Μήπως εἰς αὐτὰς τὰς λέξεις καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μεθόδους δὲν ἀρέσκονται οἱ σύγχρονοι; Καὶ μήπως πρὸς αὐτοὺς δὲν ἀποτείνεται ὡς ὁρίωρος ὁ π. Λάμπρος; Καὶ μήπως ἡ ἐνθουσιάδης καὶ παλλομένη φωνὴ του δὲν θὰ ἦτο καθαντὸν φωνὴ βιοῦντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀν εἰς τοὺς ἐθνικούς του λόγους ἥθελε παραδεκτὴ ἀπλούστερας λέξεις καὶ ἀπλούστερος τρόπονς; «Ἡ μήπως οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ λογογράφοι, δσοι μεταχειρίζονται τὰ δημοτικώτερα, εἶνε καὶ διὰ τοῦτο δημοφιλέστεροι; Ἀλλ' αὐτοὶ ἐργάζονται διὰ τὸ μέλλον.» Ε, λοιπὸν φαντασθῆτε, πόσον ἀστεῖος θὰ ἦτο ἔνας ὁρίωρος, γράφων πανηγυρικὸν διὰ τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ ἔτους 1891, μὲ φιλοδοξίαν νὰ συγκινήσῃ ἀκροατάς . . . τοῦ 1991.

Τί τα θέλετε δμως! Πολλάκις κ' ἡγὼ συνεκίνηθην, ἀκούων ὅμιλουντα τὸν π. Λάμπρον. Ομολογῶ ἐν τούτοις, ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτούς, τοὺς διποίους ἀνέγνωσα τυπωμένους, μὲ συνεκίνησης περισσότερον διὰ τῆς 25ης Μαρτίου 1901, ἔκεινος δηλαδή, δὲν διποίος ἀποτελεῖται καρίων ἀπὸ «κείμενα». Αὐτὰ τούλαχιστον ἔμειναν ἀμετάφραστα, εἰς τὴν φυσικήν των

γλώσσαν, δύως καὶ τὰ ιερὰ κείμενα, τάναγινωσκόμενα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ίδον μία ἐπιστολὴ τοῦ Λάμπρου Τζαβέλλα, καὶ ἐν ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Ρήγαν, καὶ ἡ Ἀφιέρωσις τῶν Φιλικῶν, καὶ ἡ προκήρυξης τοῦ «Ψηλαντού», καὶ τὸ κήρυγμα τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ οἱ νόμοι τῆς Ὑδρας, καὶ μία περιγραφὴ τοῦ Μάργερ . . . Ἐδῶ πραγματικῶς ἡ «αὐλαία» εἶνε αὐτὴ ἡ «εἰκών». Οὐδέποτε δὲν οἱ π. Λάμπροις κατώρθωσε νὰ ζωγραφίσῃ καλλίτερα τὴν εἰκόνα του!

Δυντυχῶς, δ ὁρίωρος δὲν περιορίζεται πάντοτε εἰς τὰ κείμενα κάποτε μάλιστα ἔξερχεται καὶ ἀπὸ τὰ δρα τῆς ιστορίας. Δύο λόγοι του, δὲ μὲν εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Σολωμοῦ, δὲ δὲ εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ Κρυστάλλη, εἶνε λογοι φιλολογικοί, λόγοι κριτικοί. Ελάβομεν ἀφοριμὴν νὰ εἰπωμεν καὶ ἀλλοτε, δτι ὁ π. Λάμπρος δὲν μάς φαίνεται πολὺ εἰδικός τεχνοκρίτης. Ενθυμούμεθα πόσον ἔξεισε τοὺς λογίους μας ἡ ἀπρόσποτος καὶ παράδοξος ἔκεινη σύγκρισις τοῦ Σολωμοῦ πρὸς τὸν Σιμωνίδην, μὲ τὸν διποίον ὀρισμένως δὲν ἔχει τὴν ἐλαχίστην ὀμοιότητα, παρὰ μόνον, ὡς παρείηση τότε δὲν οἱ παρατάξις ἀπὸ Σ. Ανέγνωσα κάποτε μίαν σύγκρισιν τοῦ Δωδὲ πρὸς τὸν Δίκενς, καὶ δὲ κριτικὸς μ' ἐπεισε τόσον, ὡστε ἀν δὲν ἐπρόκειτο περὶ συγχρόνων, θὰ ἔπιστενα πολλαπλάσια. Αὐτὸς τε τὸν μοχθηρὸν λεξιδίων: «τὰ τῆς ἐκ τοῦ μὴ διντος...». Καὶ δὲ αὐτὰ ἀπὸ ἔνα μόνον λόγον, ἐκεῖνος τούλαχιστον, τὸ διποίον ἔδωκαν τότε ἄλλοι περιοριστεροι, δ. π. Παλαμᾶς παραδείγματος χάριν. Καὶ φανταζομαι πόσας δικαίας ἀντιρρήσεις είση ἔχειν δ. π. Λάμπρος, ἀν δὲν ἔθελε πραγάψη ποτὲ περὶ τῶν παλιμφήστων τοῦ Αγίου Ορούς, ἥ περὶ τῶν Αθηνῶν κατὰ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰώνος!

Ο πολυσέλιδος τόμος τοῦ π. Λάμπρου δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ λόγους πανηγυρικούς. Περιέχει καὶ πληθυς ἀριθμῶν, ιστορικῶν ὀδηγῶν πειτοπλεῖστον, ἀλλὰ πάντοτε «δημοποιητικοῦ» χαρακτῆρος, ἥ ἀνάγνωσις τῶν διποίων ἀποβιάνει ἔξόγως τερπνή, ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτική. Καὶ ἡ ἐντύπωσίς αὐτὴ θὰ ἦτο ἥ ίδια δὲν ἔλους τοὺς ἀναγνώστας, ἀν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ὑπερβολική, ἥ τόσον ἔξεζητημένη καθαρολογία τοῦ συγγραφέως, ἥ διποία ταράσσει τὰ νεῦρα μερικῶν . . . κακοσυνειθισμένων. Οσον ἀφορᾶ τῷρα τὸ ζήτημα τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἔθνικῆς δια-

παιδαγωγήσεως, τῆς φρονηματίσεως τῶν νέων, τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὸν δποῖον ἐγένησεν εἰς τόσας ψυχάς, ἐπὶ τέταρτον ἥδη αἰῶνος, ἡ ἀκρόασις ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Λάμπρου, ἃς μοι ἐπιτραπῇ νά το ὀφίσω κατὰ μέρος, διότι εἶνε ζήτημα ἀρκετά θλιβερόν. Οσάκις θέλω νὰ κρίνω καμμίαν ἐθνικήν προσπάθειαν τοῦ παρελθόντος, ἀναπτηδῆ ἐμπρός μου μ' ἐν ἀπαίσιον φῶς ἡ λέξις «Λάρισσα». Διδάσκαλοι, δήτορες, λογογράφοι, ποιηταί, φάνεται δι το διοι ἔματαιοπόνησαν ἔως τώρα. Ἰσως αὐτοὶ δὲν ἥσαν δλοι κακοί ἥτο δμως κακὸν καὶ σαμρὸν καὶ δλέθριον τὸ σύστημα, τὸ δποῖον ἥκολούθησαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

BYZANTINA

A. Lombard: Κωνσταντῖνος V αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων.

Ο Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος ἀναφέρει κάτιον εἰς τὴν μεγάλην του ἰστορίαν δι τοῦ «ἡ ἰστορία δὲν εἶναι ἐγχειρίδιον ἡθικῆς ἀλλὰ πιστῆ εἰκὼν τῶν περιπετειῶν τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τῶν ἀρετῶν αὐτῆς καὶ τῶν κακῶν, τῶν εὐτυχημάτων καὶ τῶν ἀτυχημάτων τῆς». Μόλιν τοῦτο δμως ὁ ἀναγινώσκων τὸ μέγα ἔργον τοῦ φιλοπάτριδος ἰστορικοῦ καὶ ἴδιως τὸ μέρος τὸ πραγματευόμενον τὴν Βυζαντινὴν ἰστορίαν, αἰσθάνεται πολὺ συχνὰ ἔνα βάρος νὰ πιέσῃ τὴν ψυχήν του. Ο Παπαρρηγόπουλος, ὁ δποῖος ἀπὸ δλους τοὺς ἰστορικὸν φαίνεται δι το εἰσῆλθε περισσότερον εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν τῶν Βυζαντινῶν προσώπων καὶ πραγμάτων, καὶ μὲ τὴν ὕδιμόν του κρίσιν πολλὰ πράγματα κακῶς ἔχοντα ἔβαλεν εἰς τὴν θέσιν των, καὶ ἐφαντάσθη πολλὰς φοράς τὴν πραγματικὴν δψιν των, εἰς μερικὰς περιστάσεις δὲν κατορθώνει νὰ κρατῇ τὸν ἑαυτόν του, δὲν λέγομεν ἀμερόληπτον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ παρασύρεται, καὶ λησμονῶν ἐκεῖνο τὸ δποῖον ὁ ἴδιος ἀναφέρει ὡς ἔργον τοῦ ἰστορικοῦ, τὸ αὐτηρῶς ἐπιστημονικόν, τοῦ δποῖον σκοπὸς εἶναι μόνον ἡ ἀληθεία, παθαίνεται καὶ προσπαθεῖ πολλάκις πάσῃ δυνάμει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀρετήν, τὸ ἔργον, τὴν δρᾶσιν ἡ τὴν συμπεριφράνων πολλῶν προσώπων ἐπὶ τῆς ἰστορίας αὐτῆς χωρὶς μεγάλην ἀνάγκην. Ούτω μάλιστα πολλάκις ἀπομαρτύνεται περισσότερον ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν πραγμάτων τούτων, δποὶ ἡ ἀπλῆ ἐξιστόρησις τῶν πραγμάτων, ἀπηλλαγμένη τῶν ψευδολογιῶν καὶ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας

κατεστρωμένη, θὰ συνετέλει περισσότερον εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς τὸν ἀληθῆ καρακτηρισμὸν αὐτῶν. Εἰς τὸν Βυζαντινὸν δὲ κόσμον ἀκριβῶς ὑπῆρξαν πολλὰ πράγματα, πολλαὶ πράξεις καὶ πολλὰ πρόσωπα, τῶν δποίων ἡ ἄξια πολλάκις ὄνδαμας ἔξαρταται οὔτε ἐκ τοῦ περιβάλλοντος οὔτε ἐκ τῶν περιστάσεων. Εἰς τὴν περίπλοκον αὐτὴν ζωὴν τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν προσώπων ἀνηκόντων εἰς ἀμετρήτους φυλὰς καὶ ποικίλων χρωμάτων. Τὰ πρόσωπα ἐγίνοντο φυσιογνωμίαι καὶ πολλάκις ἔξεχουσαι μορφαὶ ἀναλόγως αὐτῶν καὶ ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ εἰδούς αὐτῆς. Τραχεῖς καὶ ἄξεστοι χωρικοὶ ἀνεδεικνύοντο ὑπέροχοι στρατιῶται, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἐμεγαλούργοντο οὐδεμίαν λαμβάνοντες φροντίδα νὰ κανονίζουν τὴν ἱκανότητα αὐτὴν καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ κράτους. Ἀλλοτε πάλιν πνεύματα ἔξοχα ἀπηλλαγμένα παντὸς δεσμοῦ, φυσικὴ ἔξελιξις διανοιῶν τῶν δποίων, ἡ ἀνάπτυξις ἔχοντο λογοτεχνεῖτο ἀπὸ πολλὰς γενεάς, ἐνεφανίζοντο ὡς φωτοβόλα σημεῖα ἀνέλπιστα καὶ ἐλάμπουντα φωτίζοντα ἔξαφνα μάνιαν ἐποχὴν τῆς δποίας βεβαίως δὲν ἥσαν γεννήματα. Παράδειγματα Βάρδας Φωκᾶς καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς μεταξὺ τόσων ἀλλων. Περὶ δλων λοιπὸν αὐτῶν ἡ κρίσις, ἀνεξάρτητος χρόνου, ἐποχῆς καὶ δρισμένων ἀρχῶν, δὲν ἐπιδέχεται κανένα μετρον καὶ κανένα περιορισμόν.

Αλλὰ διὰ τὸν Βυζαντινὸν κόσμον συνέβη κάτιον πολὺ περισσότερον, ἔνα πράγμα πολὺ περιεργον καὶ πολὺ ἀδικον. Κανεὶς δὲν ἥμέλησε — πολὺ συνετέλεσαν εἰς τοῦτο οἱ χρονογράφοι, τῆς ἐποχῆς, μὴ ὑποψιασθεῖτες τὸ κακὸν τοῦ δποίου θὰ ἐγίνοντο πρόξενοι — νὰ ἔξετάσῃ ὅπως δήποτε εὑσυνειδήτως τὴν ἐποχὴν αὐτὴν καὶ νὰ ἔξαγαγῃ διτεκαλὸν καὶ ἀνώτερον ἀνεπτύχθῃ κατ' αὐτὴν. Ἀπ' ἐναντίας στηριζόμενοι, ἀνεξετάστως μάλιστα, ἐπιτῶν πηγῶν, προσεπάθησαν νὰ πνίξουν αὐτὸν καὶ διὰ παντὸς νὰ θάψουν τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὑπὸ τὰ στρώματα τῆς παγκοσμίου περιφρονήσεως καὶ ἀδηίας. Εἰς τοῦτο λοιπὸν ἀνεδείχθη μέγας ὁ Παπαρρηγόπουλος προσπαθήδας νὰ τὴν ξειδάψῃ, νὰ ἀνεγείρῃ τὸ γόνητρόν της καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν κοινὴν προσοχὴν εἰς τὴν μεγάλην καὶ τόσον ἐνδιαφέρουσαν ζωὴν της. Ἐπεξεινε τὸ μέτρον του καθ' ὅλην τὴν ἔκτασίν της, τὴν διάρκειαν της καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀναστυλώσῃ τὴν φήμην ἡ τὴν ἀρετὴν ἀδικηθέντων προσώπων καὶ νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὸ μεγαλεῖον καὶ

τὴν ἀξίαν πράξεων ἀμαυρωμένων. Ἀλλὰ τὸ μέρον αὐτὸν ὡς εἴπομεν, ἐπεκτείνεται παντοῦ καὶ πολλάκις ὁ ἀναγνώστης ὑποπτεύεται μή τως ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ὑπερβολικῷ του ζήλῳ προσπαθεῖ ἵσως ἀδίκως νὰ πράξῃ τοῦτο. Ὡς ἐκ τοῦτον εἰς πολλὰς περιστάσεις τὸ μέγα ἔργον του δὲν κατορθώνει νὰ μᾶς σταματήσῃ εἰς τὰς ἀληθείας ἔκπλήξεις, τὰς δποίας μὲ τὰς ἀληθείας σημεία τοῦ παρουσιάζειει εἰς πολλὰ σημεία της Βυζαντινῆς ἐποχῆς.

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. A. Lombard «Κωνσταντῖνος V αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων» ἔρχεται ἀκριβῶς νὰ μᾶς ἐπικυρώσῃ καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀληθείαν τῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν σκέψεων τοῦ σοφοῦ ἰστορικοῦ τῆς νεωτέρας Ελλάδος, τὰς δποίας ἔξεφραζε μὲ καποιον δισταγμὸν δμως, γράφων περὶ Κωνσταντίνου V. τοῦ Εἰκονομάχου βασιλέως καὶ ἐν γένει περὶ τῆς εἰκονομαχίας. Ἀπὸ τὸ νέον βιβλίον λείπει δι τὸ δισταγμὸς αὐτός, καὶ ἡ λυσαλέα περὶ τῶν εἰκόνων πάλη, ἡ εἰκονομαχία, παρουσιάζεται πλέον πράγματι ὡς μεταρρύθμισις τῶν κακῶν ἔχοντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὴν δποίαν ἡ πρόσδοση τοῦ Ελληνισμοῦ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἡ συνείδησις αὐτῆς περὶ τῆς ἐνότητός της ἐπέβαλλον.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Λομπάρδο περιλαμβάνει τὴν ἰστορίαν τριάκοντα πέντε ἐπῶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐκ τῶν δυσκολωτέρων ὡς πρός την τελείαν κατανόησιν τῶν κατ' αὐτὰ λαβόντων χρόνων. Ἡ Εἰκονομαχία, ἡ σπουδαία αὕτη διαμάχη ἡ δποία εἰχεν ἀναστατώσει κυριολεκτικῶς ἐπὶ ἔτη πολλὰ τὴν αὐτοκρατορίαν, ενδιόσκετο τότε εἰς τὴν μεγαλειτέραν τῆς ἐντασιν. Αἱ δὲ σπουδαιότεραι πηγαὶ τῶν χρόνων αὐτῶν, ὁ Νικηφόρος καὶ ὁ Θεοφάνης, φανατικοὶ δπαδοὶ τῆς εἰκονολατρείας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀσπονδοὶ ἔχμοι τοῦ αὐτοκράτορος, ἀποτυφλωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸ μῆσος, δὲν ἀφίουν καμμίαν κατηγορίαν χωρὶς νὰ τὴν προσάφουν εἰς αὐτόν. Οἱ εὐσεβεῖς χρονογράφοι κάμνουν καὶ κάτιον παραπάνω κάθε διάδοσιν ἡ φήμην προσπαθοῦν νὰ τὴν ἐκμεταλλευθοῦν εἰς βάρος τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ Κοπρωνύμου κατ' αὐτούς, διὰ τὸ μάνωσιν τὴν μεγάλην καὶ γενναιόφρονα ψυχήν του. Ο κ. Λομπάρδος δμως, δποίος κυρίως προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὸν δρόλον τοῦ αὐτοκράτορος τὸν δποίον διεδραμάτισεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς Εἰκονομαχίας διὰ κριτικώτων της παρατηρήσεων ἐκείνης χωρὶς εἰς αὐτής προσπαθεῖται περιστημονικῶν του παρατηρήσεων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν της παρατηρήσεων ἐκείνης της Σορβόννης

οίας καὶ τὰ λεγόμενα τῶν χρονογράφων καὶ τῶν συγγραφέων τῶν βίων τῶν ἀγίων τῆς ἐποχῆς. «Ολαὶ αἱ φάσεις τῆς δράσεως τοῦ Κωνσταντίνου ὡς στρατιωτικοῦ, νομοθέτου, καὶ ἀναμορφωτοῦ τοῦ ἔπειτα ἔπειτα σταμάτησις τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὸ τὴν νέαν τῆς δψιν, τὴν δψιν τῆς ἀληθείας ἔκπληξεις, τὰς δποίας μὲ τὰς ἀληθείας σημεία τοῦ παρουσιάζονται παρατηρήσεις διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχος, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται δι τοῦ προέρχονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμισην τῆς Ελληνισμοῦ δι τὴν δημόσιαν δημόσιαν προσπαθεῖται διὰ μέσου τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μεγάλη καὶ σχεδόν ὑπέροχη, ἀληθῆς μορφὴ ἀναμορφωτοῦ. Αἱ κατ' αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ νεωτέρων ἴστορικῶν ἀποδεικνύονται εἰς τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν σταθερότητα καὶ τὴν δημόσιαν μεταρρύθμι

έτοιμαζει ώς συνέχειαν τούς έργους τουτου και άλλας σπουδαίας έργασίας, περὶ τῆς «βασιλείας τῆς αὐτοκρατείας Εἰρήνης» περὶ τῆς «Κυβερνήσεως Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος» περὶ τῆς «βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ» και μίαν «Ιστορικὴν Γεωγραφίαν και μελέτην περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ Μωρέως ἐπὶ Φραγκοκρατίας» έργον νεαροῦ Ἐλληνος Βυζαντινολόγου τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

Οἱ Γάλλοι Βυζαντιολόγοι ἔβεβαιώθησαν πλέον περὶ τῆς ἀληθείας και τῆς σπουδαιότητος τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ και ἐνθουσιώδεις ἔργοφησαν εἰς τὴν μελέτην του.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐνδρυσθέντης Γκίζας.

«Οταν ἡρώτησαν κάποιον μουσουργόν, ποῖον δργανον τοῦ ἡτον ἀντιπαθητικόν, ἀπῆντησε «τὸ φλάσιοντο· δὲν θέλω δμως τὴν ζωήν μου ὅταν ἀκούω δύο φλάσια». Δὲν γνωρίζω τὸ δόνομα τοῦ συναδέλφου, τοῦ δποῖου δργανισμὸς ἐπηρεάζετο τόσον ἀπὸ τοὺς μελωδικοὺς ἥχους τοῦ ποιητικῶν τῶν δργάνων, εἴμαι βέβαιος δμως ὅτι ἀν ἡμελε τύχη ν' ἀκούσῃ ποτὲ τὸν Γκίζαν παίζοντα, θὰ μετεβάλλετο ἀμέσως και θὰ ὑφίστατο και ἐκείνος τὴν γοητείαν ἡ δποία ἐξήρχετο ἀπὸ τὰς δπάς τοῦ φλάσιου ἐκείνου, ἡ δὲ μηνις του πρὸς τὸ ἀθῶν δργανον θὰ μετετρέπετο εἰς ἄγαπην και θαυμασμόν. Διότι δ Γκίζας ἡτο δχι μόνον κατ' ἔξοχὴν ἀριστοτέχνης ἐκτελεστῆς ἀλλὰ εἶχε προκισθῆ ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ δλα ἐκείνα τὰ προσόντα ποῦ χρεάζονται διὰ νὰ ἐμψυχωθοῦν οἱ ἥχοι ἀπὸ παλμοὺς ζωῆς, νὰ θέλουν και νὰ συγκινήσουν.

Ο Γκίζας ἐσπούδασεν ἐδῶ, εἰς τὸ Παλαιὸν Ὡδείον, μαζὶ μὲ τὸν Τσαβάρα και ἀλλούς ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀκτίητη, τοῦ Ζακυνθινοῦ. Τότε ἡ διδασκαλία εἰς τὸ Ὡδείον ἐγίνετο δπωσδπως, χωρὶς σχεδὸν κανένα προδιαγεγραμμένον σύστημα, χωρὶς τελικὸν σκοπόν. Ἐν τούτοις τὸ τάλαντον τοῦ Γκίζα εθριάμβευσε και ἡτο τέλειος φλαυσιτής ὅταν ἀπεστάλη εἰς τὴν Βιέννην, ώς ὑπότροφος τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ τελειοποιηθῇ. Ἐκεῖ, εἰς τὰς εἰσιτηρίους του ἐξετάσεις ἐπέσπασε τὰ συγκαρητήρια και τοὺς ἐπαίνους τῶν ἐξεταζόντων καθηγητῶν οἱ δποῖοι ἐξεπλάγησαν πᾶς, Ἐλλην εἰς τὴν Ἐλλάδα σπουδάσας, εἶχε φθάσει εἰς τοιαύτης ἐκτελέσεως τελειότητα.

Ἐγύρισεν ἔπειτα κόσμον, ἔδωσε συναυλίας εἰς πολλὰ μέρη, ἥλθε πάλιν ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, και δλοι δσοι τὸν ἥκουσαν τότε, ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἀνέκφραστον μαγείαν, τὴν ἀπειρον γλυκύτητα η δποία ἐξεχύνετο ἀπὸ τὸ δργανόν του και ἐκυριάχει εἰς πᾶν δι, τι ἔπαιξε, εἰς τὰ σοβαρὰ και μελαγχολικὰ adagio, εἰς τὰς φλυάρους και ἐλαφρὰς variazioni. Εἰς τὴν Βιέννην ὅταν ἐπανῆλθεν, κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ πρώτου φλάσιου τοῦ πρώτου φλάσιου εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν θέατρον, τὴν δποίαν τοῦ παρεχώρησεν δημόφρονος ὁ γηραιός καθηγητής του ώς εἰς ἀξιον διάδοχον, θὰ τὸν διεδέχετο δε και εἰς τὸ Κονσερβατόριον ἐὰν δ θάνατος δὲν ἔκαμνε τὸ λάθος νὰ πάρῃ τὸν μαθητήν, νέον ἀκόμη και γεμάτον ζωὴν και δρᾶσιν ἀντὶ τοῦ διδασκάλου, γηραιοῦ ἥδη ἀπομάχου. Ὅτε πρό τινων ἐπῶν ἐγένετο σκέψις νὰ μετακληθῇ ἐδῶ ώς καθηγητῆς τοῦ Ὡδείου, ἔγραφε πρὸς παλαιὸν φύλον του και συμμαθητήν: «Ἄφησε με νὰ μείνω ἐδῶ· τὸ διευρύνω μου εἶναι νὰ διαδεχθῶ τὸν διδασκάλον μου εἰς τὸ Κονσερβατόριον. Ἄν τοῦτο δὲν γείνη, θὰ μείνω ἐδῶ διότι θέλω ν' ἀποθάνω μέσα εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον εἰς τὸν δποῖον ἔζησα».

Καὶ δὲν ἡτο πεποωμένον.

Ἀπέθανεν ἀκριβῶς τὴν παραμονὴν τῆς πραγματοποίησεως τοῦ ὄνειρου του!.

Δ. ΔΑΥΡΑΓΚΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

ΔΕΝ ἐφανταζόμενα δτι τὰ πράγματα ἡθελον ἐνισχύσει τοσοῦτον ταχέως τὰς πρὸ δύο ἐβδομάδων σκέψεις μας. Ή περὶ τὴν ἔδοαν τοῦ προσωρινοῦ προέδρου δμηρικὴ μάχη, ητὶς ἔδωκε τὸν χρωματισμὸν τῆς ἀσχημίας εἰς αὐτὴν ἥδη τὴν πρώτην συνέλευσιν τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, προσθέτει ἐν ἀκόμη ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἀνάγκης πρὸς τροποποίησιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς. Ἀληθῶς τὸ ζήτημα τῆς προσωρινῆς προεδρείας φαίνεται ἐντελῶς ἐπουσιῶδες και ἡ πρώτη σκέψις τοῦ κοινοῦ νοδὲ εἶναι δτι ἡ διεύθυνσις τῶν συνεδριάσεων ἐλαχίστην δύναται ν' ἀσκήσῃ ἐπιφροήν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων, τὰς δποίας καταρτίζει κατ' ούσιαν ἡ δύναμις τοῦ ἀριθμοῦ. Ἀλλὰ παρὰ τοὺς γνώσταις τῶν κοινοβουλευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων η ἀπορία δὲν γεννᾶται. Ἐν πρώτοις τὸ ἀξιωμα τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς. ἔστω και προσωρινοῦ, συνεπάγεται τὴν ἔξουσίαν τοῦ διοικητοῦ τῶν ὑπαλλήλων ἐν τῷ γραφείῳ δυνάμει τοῦ ἀριθμοῦ 75 τοῦ κανονι-

σμοῦ. Κατὰ δὲ τὴν πρώτην σύνοδον τῆς νέας Βουλῆς, τὸ ἀξιωμα τοῦτο, διαρκοῦν μέχρις δριστικῆς περατώσεως τῆς περὶ τὴν ἐξέλεγχον διαδικασίας, ἐνέχει ὑπὸ τὴν ἐποιψιν τῶν προσώπων οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα. Κυρίως δμως τὸ ἐλατήριον τῆς διεκδικήσεως τοῦ προεδρικοῦ κώδωνος ἔγκειται εἰς τὸ συμφέρον, δπερ ἔχουσιν ἀμφότεραι αἱ πολιτικαὶ μερίδες τοῦ νὰ διευθύνωσι διευθύνωσι διαφρονος αὐτῶν προεδρείου τὰς ἔργασίας τοῦ σώματος. Οὕτω δυσμίζουσιν ἀσφαλέστερον τὴν προείαν αὐτῶν ἀναλόγως τῶν φάσεων τοῦ ἀγῶνος. Δυστυχῶς δέ, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν μέχρι τοῦδε κοινοβουλευτικὴν τακτικὴν, οἱ κατέχοντες τὰ προεδρεῖα ὑπῆρχαν, ἔκτος δλίγων ἔξαιρεσεων, μᾶλλον ἀντιπρόσωποι τῆς μερίδος, ἐξ ἡς προήρχοντο η ἀληθείς προϊστάμενοι τοῦ νομοθετικοῦ σώματος.

Αἱ διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, καθ' δσον ἀφορᾶ τὴν ἔξουσίαν τοῦ προέδρου μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνόδου η τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς, ὑπηροεύθησαν ἐκ πνεύματος δυσπιστίας πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἔξουσίαν. Διὰ τοῦτο και τὸ ἀξιωμα τοῦ προέδρου ἐθεωρήθη διηγεκὲς και ἀδιάλειπτον μεταβιβαζόμενον ἀνευ διακοπῆς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ εἰς τὸν νέον. Μεσοπροεδρείαν δὲν ἀνέχεται τὸ πνεύμα τοῦ κανονισμοῦ. Ἀλλ' οἱ συντάξαντες και ψηφίσαντες αὐτὸν δὲν προέβλεψαν τὴν περίπτωσιν τῆς ἀμφισβήτησεως τῶν προσβείων. Καὶ ίδον νῦν ἀναφαίνομενον τὸ ζήτημα τοῦτο, δπερ δύναται νὰ γεννήσῃ σοβαράς δυσχερείας εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν ἐν τῇ συρράξει τῶν κομμάτων δὲν προτανεύῃ ἀμοιβαίως η φρόνησις και ἡ μετριοπάθεια. Η ἀνάμιξις τῆς ἐκτελεστικῆς και δικαστικῆς ἔξουσίας ὑπῆρχεν ἀστοχον μέτρον, λίαν κινδυνώδες προηγούμενον διὰ τὴν ἐλεύθεριαν τοῦ κοινοβουλίου.

Εἰς τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, τὸ ἐξαγγελθὲν διὰ τοῦ βασιλικοῦ λόγου, οὐδεμίαν εύρομεν νῦξιν περὶ τροποποίησεως τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς. Καὶ δὲν διστάζομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν δτι δ. κ. Δηλιγιάννης ἀπώλεσε δημπρόλαντον εὐκαιρίαν τοῦ νὰ παράσχῃ μέγιστον ἀγαθὸν και εἰς τὴν πατρίδα και εἰς τὸ πολίτευμα, οὗτον ἀνέκαθεν εἶναι δημόδος θιασώτης. Ἀμέσως ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς Βουλῆς ἔργα, οἱ ἀρχηγοὶ τῆς μειοψηφίας ἔστω και προσωρινοῦ ἀναγκασθῆ νὰ δηλώσωσιν ἀπαξέτι τὴν ἐπί τοῦτον γνώμην των. Δύσκολον νὰ πιστευθῇ δτι αὗτη η ἀρνητική. Συντε-

λουμένης οὔτω κατ' ἀρχὴν τῆς συνεννοήσεως τῶν κομμάτων, η συζήτησις ἥθελε περιορισθῆσαι μόνας τὰς λεπτομερείας. Καὶ ἡδη δμως δ καιρός δὲν ἔχαμη. Τὸ ζήτημα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελούν τὴν πρώτην βάσιν τῆς διποσχεθέσης νομοθετικῆς ἔργασίας.

Ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ βασιλικοῦ λόγου συμπλέκονται μετὰ τέχνης δύο διακεκριμένα στοιχεῖα. Τὸ συνταγματικὸν και τὸ κυβερνητικόν. Διὰ τοῦ πρώτου καθιερώνται ἐπίσημος ἔψημα τοῦ Συντάγματος, ἐξαγγελούμενη ὑπὸ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν χειλέων, ὑπόσχεσις ἀφορῶσα τὸν τρόπον τῆς διαχειρίσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ Στέμματος ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον δ βασιλικὸς λόγος λαμβάνων μορφὴν διαγγέλματος, ἐκφεύγει τῆς συνήθους συνταγματικῆς συνθήκης, καθ' ἡ διά τοῦ βασιλικοῦ διποσχεθέσης.

Τὸ κύριον σημείον τοῦ μέρους τούτου εἶναι τὸ ἀφορῶν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ πολιτεύματος, περὶ τῆς τίθενται αἱ ἔξης ἀρχαὶ Πρῶτον: Πρόσκλησις εἰς τὴν κυβερνητικὴν τῆς χώρας τῶν ἐνδεδειγμένων ὑπὸ τῆς ἔμπιστοσύνης εἴτε τῶν ἐκλογέων εἴτε τῆς ἔθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Δεύτερον: «Ελλικοτίνης» συναρμολόγησις τῶν προνομιῶν τοῦ Στέμματος μετὰ τῶν δικαιωμάτων τῆς Βουλῆς. Συνταγματικὸν χαρακτηρίζει ἔχει ἐπίσης η ἐν τέλει τοῦ λόγου ἔμμεσος ὑπόσχεσις δτι χάριν τῆς ἐγκαίρου ἐπιψηφίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ η Βουλὴ θὰ καλῆται εἰς τακτικὰ συνόδους πρὸ τῆς 1ης Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

Γαλβανίζεται οὕτω πάλιν τὸ πρὸ πολλοῦ ναρκωθὲν δόγμα τῆς δεδηλωμένης και τὸ πολίτευμα χαρακτηρίζεται ως ἀκοάτως κοινοβουλευτικόν. Αἱ δηλώσεις αὗται ἀφορῶσι πρόγραμμα τὸ μέλλον, ἐνέχουσιν δμως ἔμμεσον τιὰ ἀπάρονταν τῶν ἐν τῷ παρελθόντι γενομένων. Τοῦτο προκύπτει ιδίως ἐκ τῆς φράσεως τοῦ προλόγου «πρὸς ἔξομάλυνσιν ἀναφανεῖσθαιν δυσχερεῖδων». Καὶ ὑπὸ τὴν ἐποιψιν ταύτην η λεκτικὴ διατύπωσις ὑστερεῖ κατὰ πολὺ τῆς ἀπαίτουμένης εὐκαιρίας, ἀποτελοῦσα οἰονεὶ amende honorable, ἀναγνώρισιν σφάλματος. Λμφίσολον εἶναι ἀν στέργη τοῦτο τὸ ἔθνος. Τὸ μέλλον θὰ δείξῃ ἀν ἀπατώμεθα.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου, τὸ περὶ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν κυβερνητικὸν πρόγραμμα, βεβαίως θὰ γίνη ἀποδέκτων εὐφοριστόν τοῦ δημόσιου ἔθνους. Ο ἐπικρατῶν τόνος εἶναι η φειδώ. Φειδὼ δημοσιονομικὴ διὰ τῆς περικοπῆς πά-

σης περιττῆς ἥ μη ἀπολύτως ἀναγκαίας δαπάνης. Φειδὼ οἰκονομικὴ διὰ τῆς ἀποτάξεως ἀπὸ πάσης νέας φρονολογίας καὶ διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς ἔθνικῆς παραγωγῆς. 'Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀμεσοῖς καὶ ἔμμεσοῖς προστασίᾳ τῶν κεφαλαιοποιητικῶν δυνάμεων τῆς ἔθνικῆς οἰκονομίας. 'Εφαρμό-
ζουσα τὰς ἐπαγγελίας ταύτας ἥ νέα κυβέρνησις θὰ σημειώσῃ ἐποχὴν προόδου ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ οἰκονομικῇ ἴστορίᾳ τῆς χώρας.

Λυπηρὸν ὅτι οὐδεῖς ἐν τῷ προγράμματι γίνεται λόγος περὶ τῶν ἔξωτερικῶν πραγμάτων. Οὐδὲ ἡ ἔλαχίστη νῦν εἰς περὶ τῶν βλέψεων τοῦ ἔθνους ἐν ταῖς ἀνωμαλίαις τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἀλλ' οὐδὲ περὶ οἰζικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ἀνακαινίσεως τῶν στρατιωτικῶν ἥμαντν πραγμάτων. Ἀληθῶς λέγεται ὅτι θέλει προκληθῆ ἡ μελέτη τῆς Βουλῆς ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ ναυτικοῦ κλάδου. Ἀλλ' ἡ φράσις αὕτη εἶναι δυσαναλόγως χλιαρὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἔθνικὰς προσδοκίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΙΓΑΙΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Tὰ κοινοβούλια τῆς πυγμῆς.

δποίος είνε τὸ παλλάδιον τῆς λειτουργίας τοῦ σημερινοῦ κοινοβουλίου, ἀπεδείχθη παλαιὸν καὶ ἄχρηστον μέσον διατυπώσεως γνώμης. Οἱ πολιτειολόγοι τὸν θεωροῦν ὡς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ὁ Λόγος είνε τυραννικάθερος ἐνὸς μονάρχου. Ὁ Γρόνθος ὅμως είνε ἀπλούστερος. Κτυπᾷ, καὶ ψηφίζεται ἐν νομοσχέδιον. Ἐπι τέλους είνε λίαν σύντομος, καὶ δὲν κωλυσιεργεῖ.

Πῶς ἄρα γε νὰ ἐλειτούργῃ ἡ Βουλὴ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, ἥρωϊκῶν ἀνθρώπων οἱ δοποὶ οἱ ἡσαν τόσον καλὰ παρεσκευασμένοι διὰ μίαν συμπλοκήν; Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι οἱ πολεμισταὶ ἔκεινοι συνεσκέπτοντο χωρὶς καλαμάρια. Διὰ τοῦτο παρήκμασε καὶ ἡ Σπάρτη. Ἄς μὴ δργισθῆ λοιπὸν κανεὶς διὰ τὴν προχθεσινὴν πάλλην τῆς Βουλῆς.⁵ Ήτο ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ νέου πολιτεύματος, τῶν ἀληθῶν βουλευτηρίων τὰ δοποῦα θὰ δώσουν τὸν λόγον εἰς τὴν ὁράδον καὶ εἰς τὴν πυγμήν. Διὰ τοῦτο πολὺν παρᾶξενος πρόπει νὰ σᾶς ἐφάνη προχθὲς διερευς ἔκεινος δ ὁ δοποῖς διὰ μέσου τῶν γρονθοκοπημένων βουλευτῶν ἥρπασεν ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ διέσωσε τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς νὰ ἦτο τίποτε ἀσεβὲς τὸ ἀποτυπωθὲν ἐπ' αὐτοῦ πέλμα ἐνὸς βουλευτικοῦ ὑποδήματος, γνήσιον ἰχνογράφημα τῆς νέας ἐλληνικῆς ἐλευθεροίας.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

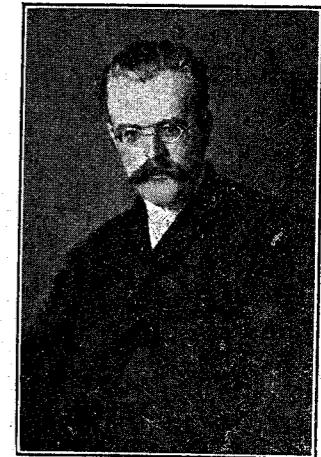
ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Kάρολος Κρονμπάχερ

Σπανίως συνεδέθη μετά μιᾶς προσωπικότητος δημιουργία ἐπιστημονική τόσον μεγάλη δύναμης μετά τοῦ καρδιόλου Κρουμβάχερ ἡ ἐπιστήμη, τῆς δοκίμας αὐτὸς είναι σήμερον ὁ κυριώτατος ἀντιπρόσωπος ἐν τῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων. Ή Βιζαντινολογία, δὲ προσφάτως μόλις ὑπόστασιν ἴδιαν λαβόν κλάδος οὗτος τῆς καθολού ἰστορίας καὶ φιλολογίας τοῦ μακαριώνος ἐλληνικοῦ ἔθνους είναι ἵδρυμα αὐτοῦ. Καὶ οἱ γνωρίσαντες τὸν δημιουργικὸν ἄνδρα κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ δραστηριωτάτου ἐπιστημονικοῦ του βίου, δὲν δύνανται σημερον μετά παρέλεισν μιᾶς εἰκοσαετίας μόλις, ἀνεν θαυμασμοῦ νὰ ἀναπολήσωσιν ἐκ τίνων πεντηχωρῶν ἀρχῶν ἀρχόμενος καὶ κατὰ πόσον δυσχερεῖσιν καὶ φανερῶν ἀντιτράξεων παλαιών ἴσχυσε νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἀπιστεύτως ευδοκιμῆσαν ἔργον.

Τὰς πρώτας τῆς ἐπιστήμης του βάσεις ἔθετεν ὁ νεαρός σπουδαστής τῆς φιλολογίας και Ἰστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, ἐκμανθάνων τὴν Ἑλληνικὴν λόγδσσαν μετα τὰ Ἀλλήλωνα συσπουδαστῶν, και ἀποκτῶν ἐκ τῆς ἀναστροφῆς ταύτης ἐμβριθεστέραν ἔξιν πρὸς κατανόησιν τῶν μεσαιωνικῶν και νέων μνημειῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἰστορίας και λογοτεχνίας, τὰ δοπια διὰ συγχρόνων ἐγγασιῶν τότε ἀκριβῶς εἰγον ἀρχίσην νά γίνωνται προσιτά. εἰς τοὺς λογίους. Μίαν δεκαετίαν μετα ταῦτα εὐρίσκετο εἰς τὸ τέρμα ὅδου χαλεπωτάτης, ἀποκομιζών τὸν καρπὸν ἀτρυπτων κό-

πων. Έξέδιδε τὸ παταπληγτικῆς ἐπιμελείας καὶ δημιουργικῆς δυνάμεως ἔργον, τὴν Ἰστορίαν τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας καὶ ἀνεβίβαζε τὴν νέαν ἐπιστήμην εἰς περιωτήν, ἥν οὐδεὶς προερμάνευε. Ἀπό τοῦ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἐν Βαναδίλ φὸν-Μύλλεο, ἰδρύοντος τότε χάριν τοῦ κ. Κρουμβά

χερ καὶ χάρις εἰς τὴν ἀπαράμιλλον αὐτοῦ ἐργασίαν, τὴν πρώτην ἐν Ἐνδρώπῃ πανεπιστημιακήν ἔδραν τῆς Βυζαντινολογίας, ἐξέλθον ἐν τῇ βαναρικῇ Βουλῇ οἱ ἔντες βαροσήμαντο λόγοι, οἵτινες καὶ καλλιτεόν παντός ἄλλου διοικοῦ διασαφοῦσι τὴν ἔννοιαν καὶ ἀξίαν τῶν βυζαντηνῶν σπουδῶν: «Ἐν τῷ Βυζαντηνισμῷ, εἰπεν ὁ ὑπουρογός, βλέπω τὴν χριστιανικὴν ἐποχὴν τοῦ βίου τοῦ ἐλλήνικου πνεύματος καὶ ταύτης ἀναγνωρίζω τὴν σπουδαιοτάτην ἀξίαν πρὸς κατανόησιν τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν θεμελιώδη σημασίαν ἐν τῇ διαιροφάσει τοῦ παρόντος τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Εάν ύπεκ ταύτης τῆς ἐπιστήμης ίδρυσώμεν ἔδραν ἐν Μονάχῳ, τὸ μέτερον Πανεπιστήμιον θά διαπράξῃ μεγάλα ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ καὶ θά κατοσταθῇ τὸ κέντρον τῶν περι αὐτὸν σπουδῶν. Συγχρονῶς θά τιμήσωμεν διὰ τούτου ἔνα νέον Βαναρόδον λόγιον διὰ τὰς ἔξδοχους ὑπηρεσίας ἀς εἰς τὸν κλάδον τούτον παρέσχε. Δεν ἐπιτίμητο δε νά βραδύνω περὶ τὴν ἐκπλήρωσαν τὸ πόδυν μον τούτου, μέχρις οὗ ἄλλοι ἀρτόσασιν ἀπὸ τῶν κειτῶν ἥμαν τὸ γέρος τῶν πρώτων εἰσηγητῶν τῆς ἐπιστήμης ταύτης.

σιν ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τῶν κυριωτάτων προϊόντων τῆς Βιζαντηνῆς λογοτεχνίας, ἐν Γαλλίᾳ ἀκμάζουσιν ίδιως αἱ ἴστορικαι σπουδαὶ τῶν περιφανῶν Diehl καὶ Schlumberger, διανοίγουσαι ἄλλον, εὐρύτατον ὅρίζοντα εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐκτίμησιν τῶν ἔργων ἀνδρῶν περιβλέποντων καὶ ἰσχυρῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἥμαντης. Τὸ γέρας δὲν ἀνηρτάγη ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ πρώτου εἰσιγητοῦ τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ ἡ μεγάλη μεταβολή, ἣτις ἔκποτε ἐπῆλθεν εἰς τὰς ἀντιλήψεις τῶν φιλολόγων καὶ ἴστορικῶν, ἔδωκε νέαν ὅλων διόλου ὧνθησιν εἰς τὰς βιζαντηνάς σπουδάς πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἐργάτης. Καὶ τὸ κατόρθωμα ἀνήκει καθ' ὅλοκληριαν εἰς τὸν πρό δεκαετιαῖς νέον Βαναρδὸν λόγιον.

Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΝ 8 Δεκεμβρίου ἑώραται η Νορβηγία τὴν ἐβδομῆκοντατηροῦ διὰ τοῦ μεγάλου τῆς ποιητοῦ Μπγέρν σέοντας Μπγέρνσον. Ο Μπγέρνος ήθελησε νά δώσῃ ἐθνικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν τέχνην τῆς πατρίδος του καὶ αὐτὸν ὑπεστήριξε ἀπό τὴν ἀρχὴν τοῦ φιλολογικοῦ του σταδίου εἰκοσαετής ἄκούμ. Τὰ τραγούδια του είναι τὸ τραγοῦδι τῆς Νορβηγίας

Μπυεονσέρνε Μπγέονσον.

δλης. Εύκοσιπτέντες ἐτῶν ἀγέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου τῆς Μπέργεν καὶ συγχρόνως ἤρχισε νὰ δημοσιεύῃ σειρὰν ἔργων, τὰ ὅποια ἐτάχθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα καὶ ἀπέτελεσαν τὴν δόξαν τοῦ Νοθρήγου ποιητοῦ. Τὰ διηγήματα του «Συννέβε Σολμπάκεν» καὶ «Εὐθύμιος νέος» ἔκαμψαν ἀμέσως γνωστὸν τὸ ὄνομά του εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, εὐθὺς δὲ κατόπιν ἔγραψε τὰ δράματα «Μεταξὺ τῶν μαχῶν», «Βασιλεὺς Σβέρρος», «Νεόνυμποι» κατόπιν, τὸ διποίον παρεστάθη εἰς ὅλα τὰ σκανδιναϊκά θέατρα καὶ τὸ «Μία πτώχευσις» ἔπειτα, ὅπου ἀναφένεται εἰς τῶν κορυφαίων τοῦ συγχρόνου θεάτρου.

Ἐκ τῶν μεταγενέστερων ἔργων του δὲ «Βασιλεὺς» ή «Λεονάρδος» τὸ «Νέον σύστημα» ὑπολείπονται τῶν πρώτων ὡς πρός τὸ βάθμος τῆς ὑποθέσεως ἀν καὶ αἱ καλλοναὶ τῶν λεπτομερειῶν εἶναι μεγάλαι. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Μπγέρδονος βασιλεύει ἡ φυσιολατρεία, φαντασία λεπτή, ἡ ἀλήθεια. Ἐν τούτοις συχνά εἶναι σκοτεινός, ἐλάττωμα τὸ διποίον συγγενεύει ἵσως μὲ τὸν γαροατῆρα του.

ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ τοῦ Τολστοί ἡ «Ἀνάστασις»
διασκευασθὲν εἰς δρᾶμα ὑπὸ τοῦ Γάλλου δραμα-
τικοῦ Η. Bataille. παρεστάθη μὲν μεγάλην ἐπιτυχίαν
εἰς τὸ Παρίσιον. Ἡ Μασλόβια, νέα πτωχῶν, δὲν ἥμπορειν
ἀντιστῆται εἰς τὸν νέον ἔποιον καὶ ὁδαῖον Νεκλούδωφ.
Ἄλλη ἡ κοινωνικὴ τάξις τοῦ νέου δὲν εἶναι ἡ τῆς Μα-
σλόβων. Καὶ ἄμα ἐπέρρεασεν ἡ στιγμὴ τοῦ πάθους,
τὴν ἐγκαταλείπει καὶ τῆς δίδει ἐκατόν θρύψεια διὰ
τὸ παιδὶ ποῦ θὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον. Μετὰ δέκα
ἡτη, εἰς τὴν δευτέραν πορείαν, ὁ πρίγκηπς Νεκλούδωφ,
παρίσταται ἔνορκος εἰς τὴν δίκην τῆς Μασλόβιας, ἡ
ὅποια κατήντησε κοινῇ καὶ ἡ ὅποια κατηγορεῖται
διὰ κλοπὴν καὶ φόνον. Ὁ πρίγκηπς ἀναγνωρίζει τὴν
νέαν ποῦ τοῦ εἶχε δοθῆ καὶ ἡ ὅποια ἀπεδιώχθη ἀπὸ
τὴν θείαν τῆς εὐθύς ἀμα ἐφάνησαν αἱ πρῶται ἐνδει-
ξεῖς τοῦ σφάλματος της. Ἡ Μασλόβια δὲν εἶναι ἔνο-
χος τοῦ ἐγκλήματος διὰ τὸ ποὺ διακρίθητε τὴν ἀθωότητά της εἰς τοὺς δικαστάς.
Ἐν τούτοις καταδικάζεται. Ὁ Νεκλούδωφ συναίσθα-
νεται ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πρωταίτιος τῆς καταδίκης
της, ἀφ ὃν αὐτὸς ἐδημιούργησε τὴν ἀδίλιαν ἡσιω-
νή την ποὺ ἐπέρρεασεν ἀπὸ δέκα ἑτῶν τῆς Μασλόβια. Ἡ ἀγωνία του
διαδρούσθησε τῆς δίκης, μήπως τὸν ἀναγνωρισθεῖ, εἶναι
μεγάλην. Ἄλλη αἰσθάνεται μέσα του τὸ καθηκόν να
τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ κάτεργον, ἐκείνην ποὺ ἀπό-
λεσε ποδὶ δέκα ἑτῶν καὶ τῆς εἶχε ὑποσχεθῆ τὴν ἀγά-
πην του. Καὶ οἱ Νεκλούδωφ ἐγκαταλείπει τὸ σχέδιον
τοῦ γάμου του καὶ πέρνει ὀπίσσω ἀπὸ τὴν μνηστήν του
τὸ δασκαλῖδι τοῦ ἀσπροδίδων.

Το οακτυλον του ωραφωνος.
Η Μασλόβα ενδίσκεται τώρα εις την είρκτην. Μέσα εις την ἀπαυσίαν ἔκεινην ὀτμοσφαίραν ὁ πόργκηψ πηγαίνει νά ἵδη την πρωτην του ἐρωμένην. Ἐκείνη δὲν τὸν ἀναγνωρίζει. Τὸν ἐκλαμβάνει ώς ἔνα τῶν πολλῶν πελατῶν της ἀπό τὸν οἰκον τῆς αἰσχύνης ὃντο εἴχε κατατήση. Ο Νεκλούδωφ ἀπληπισμένος σκεδόν ἀλλ' ἐμμένων εις τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρωσεως, τῆς δείχνει τὴν φωτογραφίαν της, ποῦ τοῦ εἴχε δόσει πρὸ δέκα ἑτῶν. Καὶ ἔξαφρα ἐνδύμψειται, ἀφυπνίζεται ἀπό τὸν λήθαργον, ἀνακαλεῖ διὰ μίαν στιγμὴν εις τὴν μνήμην της τὴν ἐποχὴν ἔκεινην ἀλλὰ τὸ μῆσος τῆς ἔσπαστη πρὸς τὸν αὐτονυφρὸν τῆς ἀτυμάς της, παραφέοει, τὸν, ὑπὸ ζει καὶ τέλος λιποθυμεῖ. Η πρᾶξις αὐτὴ εἶναι τραγικωτάτη καὶ σφίγγει τὴν καρδιὰ μέχρι πόνου. Ο Νεκλούδωφ δὲν ἀπελπίζεται. θέλει νά ἀφυπνίσῃ τὴν ψυχὴν τῆς Μασλόβας. Τὴν ἀκολουθεῖ μέχρις αὐτῶν τῶν αἰώνων πάνων τῆς ἔξοδίας της. Καὶ ὁ ἔξαγνισμὸς τοῦ Νεκλούδωφ εἶναι ή ἀνατολὴ τῆς ζωῆς εις τὴν ψυχὴν τῆς Μασλόβας καὶ ὁ γεννώμενος ξώως της πρὸς τὸν συνεξέδοιστον Σιδόνσον

ΗΡΧΙΣΕ ΤΑΣ παραστάσεις του εἰς τὸ Παρίσιο τὸ νέον «Θέατρον τῆς διεθνοῦς τέχνης» μὲ τὸν «Θρίαμβον» τοῦ Ρομπέτου Μπράζο. Τὸ δράμα τοῦ Ἰταλοῦ δραματουργοῦ φέρει ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν υγιὴ ἔρωτα εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὰ νοσηρὰ φαντασιοκοπήματα ἐνὸς ἐκρύλου. Τὸ θέμα δὲ λίγον σκοτεινὸν καθ' ἑαυτόν, ἀναπτύσσει ὁ συγγραφεὺς καθαρότατα δι' ἐπεισοδίων τραγικωτάτων, τὰ ὄποια διαδέχονται ἄλλα εὐθυμιότατα. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν είναι από τὰ νεώτερα τοῦ Ἰταλοῦ δραματικοῦ, είναι ὅμως χαρακτηριστικώτατον καὶ δυνάμεως πολλῆς.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Η ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ». Ο διευθυντής τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου καὶ συνεργάτης μας κ. Ι. Σβορδώνος ώμηλησε κατὰ πρόσκλησην τῶν «Παναθηναίων» τὴν Ἰην τρέχοντος εἰς τὸ Κεντρικὸν Μουσεῖον περὶ τῶν απίτινον θραύσαν ἀρχαιοτήτων καὶ ίδιαιτέρως περὶ τοῦ χαλκοῦ ὁγάλματος τοῦ Περσέων.

Ο κ. Σβιρδώνος πρός ἀπόδειξην τῆς ἐξ Ἀργούς προελεύσεως αὐτῶν παρέβαλεν αὐτάς πρός τὰς περιγραφὰς τοῦ Παυσανίου, τὰ λοιπά κείμενα, τῶν ἀρχαίων καὶ πρὸς τοὺς τύπους τῶν Αργείων νομίσμάτων, τὰ διποία παριστάσι τὰ μνημεῖα καὶ ἀγάλματα τοῦ Ἀργούς. Τὸν χαλκοῦν Ἐφέβον τὸ πρότερον ἀπέδειξεν ὃς τὸν Ἀργείον ἥρωα Περσέα ἐπιδεικνύοντα εἰς τὸν Ἀργείον τὴν ὁραιότατην κεφαλὴν τῆς ἐκ Αιθύνης Μεδούσης τοῦ νεωτέρου Ἀργείου μύθου καὶ ὅχι τῆς φιερεᾶς κεφαλῆς τῆς Μεδούσης τῆς ἀρχαιοτέρας παραδόσεως. Ο Περσέας θαυμάσας τὸ κάλλος τῆς Μεδούσης εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, φέρει τὴν κεφαλήν εἰς Ἀργος, ἐπιδεικνύον τὸ κάλλος αὐτῆς, διποιεῖται αὐτὸς δὲ Παυσανίας. Υπὸ τὸν τύπον τούτον, σχεδὸν πάντοτε, παριστάσι τὸν Περσέα διάφραγμα ἀρχαῖα μνημεῖα, ἵνα μὲ διάφορος εἰς τὴν ἀριστερὰν καὶ μὲ τὴν δεξιὰν ἐπιδεικνύοντα τὴν ὄρφανα κεφαλὴν τῆς Μεδούσης τὴν διποίαν κρατεῖ ὄχι, διποιεῖται δηλαδή τὸν τύπον, ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς κόμης ἀλλὰ ἀπὸ τὸν δυτισθεντὸν τῆς κεφαλῆς κρόδιβλουν οὕτως ὕστε νὰ ἦναι ὄρθδος καὶ κατὰ μέτωπον δρατή. Μεταξὺ τῶν μνημείων τῶν παριστάντων τὸ ἄναμλα, ἐπέδειξε νομίσματα τοῦ Ἀργούς πιστῶς ἀντιγράφοντα τὸ ἄγαλμα τούτο.

Τὴν ἐποχὴν τῆς ἀπαγωγῆς τῶν ἀγαλμάτων ἔξι^α ὥρους
ἀνάγει ὁ κ. Σβιοδώνος ὅχι πρὸ τοῦ τρίτου μ. X. αἰώ-
νος. Καὶ ἐπειδὴ τὰ νομίσματα τῶν Ἀργείων ἀποδει-
κνύουσιν ὅτι μερικά ἐκ τῶν ἀγαλμάτων τούτων ὑπῆρχον
εἰς τὸ "Ἀργος μέχρι τούλαχιστον τῶν χρόνων τοῦ Βα-
λεριανοῦ" - 253 - 263 μ. X. — τὸ δὲ 396 ὁ Ἀλάριχος
κατέστρεψε τὸ πᾶν, ἡ ἀπαγωγὴ θά ἔγεινε μεταξὺ τοῦ
268 καὶ 396 μ. X. καὶ πιθανώτατα ἐπὶ Μεγάλου Κων-
σταντίνου, ὁ δόποις διέταξε την μεταφοράν τῶν ἀγα-
λμάτων τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων εἰς Κωνσταντινούπολιν.
Η σωζόμενή διαταγὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ
πόδες τὸ Ἀργος καὶ ἡ μή ἀναγραφή ἀργείου ἀγάλμα-
τος εἰς τὰς πηγὰς μεταξὺ χιλιάδων τοιούτων τὰ δόπια
ἐκομισθησαν ἐκ διαφόρων πόλεων εἰς Κωνσταντινού-
πολιν, ἔχηγεται διὰ τοῦ παρὰ τὰ Αντικυθῆρα ναυα-
γίου τοῦ μεταφέροντος τὰ ἀγάλματα πλοιον. Ή διά-
λεξις τοῦ συνεργάτου μας ἔχειορθοριθμή ζωηρότατα
ὑπὸ τοῦ πολυπληθῆς ἐλεγκτοῦ ἀκροατηρίου.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΑΤΟ ΒΟΛΔΕ ΜΑΝΟΥΗΛΑ. — Ὡς εἰκὼν αὕτη, τὴν δόποιαν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς στείλῃ μὲ τὰς κατωτέρω σημειώσεις ὁ φίλος τῶν „Παναθηναϊῶν“ κ. Α. Καββαδίας, παριστᾶ ἐν μεγάλῃ στολῇ τὸν λοχαγὸν Ἀτο Βόλδε Μανούηλ, ἔνα τῶν γενναίων ἀρχηγῶν τῆς Λ. Υ. τοῦ Ράς Μακόνεν, γενικὸν διευθυντήν καὶ φύλακα τῶν σπιλων ἐν γένει καὶ πυριτιδοβόλων. Εἰς τοὺς Ἀβυσσονούς ἡ χαίτη τοῦ λέοντος χρυσοποιιατός ἐπέκει τόπον γαλονιών. Ἡ ἀστίς τοῦ Ἀτο Βόλδε Μανούηλ εἶναι ἀριστονόργημα ἀβύσσουσινακῆς τέχνης ἀπὸ καθαρὸν χρυσόν. Ἡ λαβὴ τοῦ ξίφους καὶ ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς χλαίνης ποικιλότατα ἐπίσης χρυσό. — Ἡ Ἀβυσσονία νίνια καὶ πολέμου παραπάσσεις εἰς διάσταση δόλιων ὠρῶν 500 χλμάδας στρατοῦ. Τὸ ζῆτημα τῆς κινητοποιίσεως τῶν σοματιῶν ὡς καὶ τῶν ἐφοδιοπομπῶν καὶ τὰ τοῦ σιτισμοῦ εἶναι λυμένον εἰς τὴν Ἀβυσσονίαν. Ἡ ἀντοχὴ τοῦ στρατοῦ αὕτου εἰς καρουσίας καὶ εἰς μακάρια πορείας σπανία καὶ ἀξία θωμασμοῦ. „Ολαι ἀνέξαρτοτάτοις αἱ ἥπικαί εἶναι καὶ στρατιῶται καὶ ἔμποροι καὶ γεωγοι.“

A black and white photograph of a person in traditional attire, possibly a drummer, standing in a three-quarter view. The individual is wearing a dark, long coat with a fur-trimmed hood, a light-colored belt, and dark trousers. They are holding a large, decorated shield in their left hand and a long, thick wooden drumstick or mace in their right hand. The background is plain and light.

"Ato Bóλδε-Μαρονίλ

ПЕРИОДИКА

«APMONIA» 1902 τευχος 9ον.—Εξ ἀρθρου του κ.
Α. Μηλιαράκη «Τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι γαστοποιεῖν»

Ιδούτης πρώτος καὶ διδόσκαλος τῆς τοιαύτης βιομηχανίας ὑπῆρξεν ὁ ιατροδιδάσκαλος οὐρανονήδριτης Διονύσιος δὲ Πύρρος. Όντος δὲ τοις κατά τὸν ἀγῶνα διέτριψεν ἐν Ἑλλάδι διδόσκων τὸν δημοσεύενων βιβλία ταῦδεις γνωμάκα, ἐκκλησιαστικά, ιατρικά, χημικά, βοτανικά, γεωγραφικά καὶ μαθηματικά, ἔγεννήθη τῷ 1777 ἐν Κασσανοίᾳ τῆς Θεσσαλίας. Συμπληρώσας τὰς προκαταρκτικάς αὐτοῦ σπουδάς ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς Θεσσαλίας, είτε ἐν Κωνσταντινούπολει καὶ Ἱεροσολύμοις, μετέβη εἰς Ιταλίαν, ἡ ἐπεικενέφθιμη διαφόρους μεγαλοπολεις ἐφοίτησε δὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ναπολεοντοῦ (1807), διόπου ἐσπούδασε τὴν ιατρικήν, χημείαν, φυσικήν καὶ βοτανικήν, αὐξήσας τὰς γνώσεις του ἔτι ἐπὶ παντός, ὅπερ ἐθέωρε χρησιμούν τίνα μεταγγίσην εἰς τὸ Γένος. Κατά τὰς περιγγῆσεις τοῦ δὲ ταύτας ἐδιδάχθη ἐν ἄλλοις καὶ τὴν γνωτοποιίαν.

Κατά την έννοια της Πελοποννήσου διατριβήν του δύο Πύρρος συνέστησεν έννοια της Μιστρά (1827) χαρτοποιείου ή χαρτογείου, όπως ονόμασε δραμάτως δινομάζει αυτό και κατεσκεύασε περὶ τὰ χίλια φύλλα χάρτου, ἀλλὰ κατά τὴν ἐπιδρομήν του Ἰμπρούμην πασᾶ εἰς τὴν Λακωνίαν ἐγκαταλιπών και μηχανάς και χάρτην κατέφυγεν εἰς Κύθηρα. Τὰ περὶ τὸν πρώτον τούτου χαρτοποιείου, τοῦ έννοια της Μιστρά, ἀναγράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του πρός τὸν Ἀθανάσιον Παπα Πολυμέδουν καὶ ἐν τῇ ὀγδεῖᾳ τῆς αἰτήσεως διακάνων.

Καταλείπομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν κρίσιν. ἂν
ητὸ δυνατὸν νά βιδοῦῃ τοιαύτη ἐπιχείρουσις χαρο-
πούιάς. ἐν φόρον δὲ Ἑλλὰς ἡγωνίζετο τὸν περὶ τῶν
ὅλων ἄγωνα. Ἀλλ᾽ οὐ Πύρρος ἐκ τῆς πρώτης ταύτης
ἀποτυχίας δὲν ἀτεθαρρύνθη.

Ἐν Ναυπλίῳ ἐλθόν κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ κυβερνήτου Καποδιστρίου καὶ μετά τὸ πέρας τῆς ἐν "Ἄργει συγκροτηθείσις συνελεύσεως (1829) συνέστησεν ἐν συμ- πράξει μετά τοῦ στρατηγοῦ Νικηφόραρά καὶ διὰ κοινῆς ἀμφοτέρων καταβολῆς 3,000 γροσίων εἰς ἔνα τῶν μύλων τοῦ Ἐρασίνου ποταμοῦ Κεφαλαρίου τοῦ "Αργούντος νέον χωριτοπειῶν τότε δ' ἐδημοσίευσε καὶ τὴν ἀγγελίαν πόδες ἀγγοράν δικαών. Κατεσκεύασαν δ' ἐν τοιτῷ ἔως γύμνα ωπλά γάστον γιλίας κόλλας ὡς γρά-

Ἐν ἀνεξίᾳ κεφαλαίων εὑρεθέντες ὁ τε Πύρρος καὶ ὁ Νικηταρᾶς πρὸς ἔπαικοιοῦθησιν τοῦ ἔργου ἀπυ-
θύνθησαν πρὸς τὸν Καποδίστριαν, πρὸς δὲ ἄλλως ὁ

Πύρρος διέκειτο τὰ μάλα ἔχθικῶς καὶ εἰςήτησαν χρήματα ἐκ τοῦ μισθοῦ του. "Ηλπίζε δ' ὁ Πύρρος διὰ τὸ Καποδίστριας ἥθελεν ἐνδών γάρ τον ὀνόματος τοῦ Νικηταρᾶ, ὃν ἐν τῇ ἄγγελίᾳ ἦν εἰλεῖ δημοσιεύσει ἀποκαλεῖ ἀκακον καὶ ὀφιλάργυρον" Ἐλληνα. 'Αλλ' ὁ Καποδίστριας διωγῷας πορθεῖτον τὴν μελλούσαν τιχην τῆς ἐπιχειρήσεως, ηὗτις ἄλλως δὲν ἦτο καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον κατεπιγυνόντων ἐν τῇ τότε ἀνωμάλῳ πολιτικῇ καταστάσει τῶν προαγμάτων, οὐδέμιαν ἔδωκεν ἀπάντησιν. Οἱ Πύρρος τὴν ἄρνησιν ταῦτην ἀπέδωκεν εἰς προσωπικὴν ἐμπάθειαν τὸν Καποδίστριους κατ' αὐτὸν, διότι ὡν φίλος τὸν Περούμπετ δὲν κατελογίζετο μεταξὺ τῶν κολάκων του. Πρὸς ἐπίρρωσιν οἱ ἐτῆς γνώμης του μηνημονεύει διὰ ὁ Καποδίστριας ἀπεδιώξεν αὐτὸν καὶ εἶς οἴκας τοῦ Περούμπετ εἰς ἡ κατώφκει, καὶ διὰ ὁσιενήσας κατόπιν ἐξήτησε παρ' αὐτὸν 100 γρόσια χάριν ἀναρρόπεσεν, ἀλλ' ἀπήγνησε

τὴν αὐτὴν ἀρνησιν, καίτοι ὡς ἀντάλλαγμα προσέφερε
γραμματικά καὶ ἀριθμητικά εἰς τὸν Καποδίστριαν,
ίνα διανεψιά εἰς τὰ σχολεῖα.

•Αλλ' δ Πύρρος δὲν ἀπεθαρόνθη καὶ αὐθις ὑπὸ τῶν ἀποτυχῶν τούτων. Μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὀθωνοῦ (25 Ιαν. 1833), κατὰ παρακίνησιν τοῦ Κολιοπούλου καὶ τοῦ Νικηταρά, ἀπῆλθενεν αὐτῷ ἀναφορὰν ζητῶν συνδρομήν, ὅπως συστήσῃ ἐκ νέου εἰς τοὺς μύλους τοῦ "Ἄργους τὸ χαρτοποιεῖον, ὃντος ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομιῶν ή ἐπὶ τῆς οἰκονομίας γραμματέως τῆς κυβερνήσεως, ὡς ὁνομάζοντο τότε οἱ ὑπουργοί, τοῦ Ἀλεξανδροῦ Μαυροχοροδάτου. Οὗτος μετὰ παρέλευσιν τριών μηνῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως προσεκάλεσε τὸν Πύρρον παρ' ἕαυτῷ καὶ ἤρωτησεν, ὅποια δαπάνη ἀπητεῖτο διὰ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ χαρτοποιείου καὶ ὅποια ἡδύναντο γὰρ εἶνε τὰ πιθανά ἐσδομα. Οἱ Πύρρος εἴπεν ὅτι χρειάζονται 30,000 δραχμαὶ πρὸς ἴδουσιν τοῦ καταστήματος, διὰ τὰς μηχανάς, διὰ ἄγοράν ἐνός ἔτους ὑλικοῦ καὶ διὰ μισθοδοσίαν 40 ἔργατῶν ὅμοια εἰπέρπατε δὲ καὶ ἔτος 100,000 δραχμᾶς καὶ πλέον. Εἰς ταῦτα δὲ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας γραμματεὺς ἀπήντησεν ὅτι η Κυβερνήσις δὲν δύναται γὰρ οποιὴν γόνημα εἰς βιομηγανίας.

νο λογιστηρίου λεπτομέρειας.

Βεβαίως ὁ Μανδροκούρδας θετικώτερας ἔχων γνώσεις τού φιλοπάτριμος ἄλλως τε. Πύρρον ἐγίνοντε καλλιστα, δόπια εἶνε πάντοτε ἡ τύχη τῶν βιομηχανιῶν, τῶν ὑποστηριζομένων διὰ δημοσίων χορημάτων, καὶ διὰ ἡ κατασκευή του χάρτου δὲν ἦτο ἡ ποάτη, ἢν ἔπρεπε νὰ ὑποστηριζεῖ διὰ δημοσίων χορημάτων ἡ κυβερνητική τῆς Ἐλλάδος, τῆς μόλις συνελθούστης ἐκ τοῦ ληθάρου τῆς δουλείας.

‘Η ἀνωτέρῳ συνέντευξις Πύρρου καὶ Μαυροκορδά-

τον δὲν δῆλης μέχρι τέλους ἡρεμος· διημειφθησαν κατ' αὐτὴν τραχεῖς λόγοι, καὶ μετὰ παρέλευσιν δὲ ἔτι ίκανῶν ἐτῶν 1848, ὅτε δὲ Πύρρος ἔγραψε καὶ ἐπύ- ποσε τὴν αὐτογραφίαν του, ἔτρεφε τὴν ὁργήν, ὑφ- ξης κατέληψθη τότε διὰ τὴν ἀπόδρασιν τῆς ἄναφορᾶς του, καὶ ἀναγράφει μετά ἡπιτερῶν βεβαιῶς φρά- σεων τὰς τότε ἐκφυγούσας τῶν χειλέων του τραχείας. Εἰς τὴν ἐπίτασον δὲ τῆς ὁργῆς του συντέλεσε καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἐξέγερσις τῶν ἐμπόδων χάρτου Ναυτιλίου καὶ Ἀργούς, ὃν τὰ συμφέροντα παρέβλαπτε τοιαῦτη βιομηχανία, δι' ὃ καὶ δὲ Πύρρος ἀποκαλεῖ αὐτοὺς φύσονερούς.

«Καὶ ἀνὴρ Κυβέρνησις». εἰπεν εἰς τὸν Μαυροκορδάτον, «δὲν δίδηχε εἰς τουαῦτα πρόφελιμα καταστήματα, πῶς θέλουσιν ἔμβη εἰς τὸ κράτος αἱ βιομηχανίαι καὶ τὰ κέρδη?» «Ανὴρ Κυβέρνησις ὅδηγε τουαῦτα καταστήματα μὲ πιστούς ἀνθρώπους πρός κατασκευὴν χάρτου, ηθελον ὡφεληθῆ οἱ πτωχοὶ Ἑλλήνες· πολλὰ δικαιοσύνηα δρασχών ἐχάρησαν καὶ μηδὲν καλὸν ἐποίησαν εἰς τὴν Ἑλλάδαν». «Ανόητοι Ἑλλήνες» γράφει ἐν τῇ ὁργῇ του, «ἀπατώμενοι ἀπὸ τοὺς δολεροφόνους ὑπουργούς καὶ φθυνερούς ἐμπτέρους τῆς Ἑλλάδος δὲν ξητοῦσι τὴν εὐδαίμονίαν αὐτῶν».

Υπολαμβάνοιεν δτι ή δργή του είχεν ύποκώφως ἐκραγῆ καὶ κατά τον Ὄθωνος, ἀποποιηθέντος νά συστήσῃ εἰς τοὺς ὑπουργούς του τὴν ἀναφοράν, διότι συνεχίζει τοὺς ἀνταέδου λόγους γράφων· Ἀγκαλά αἱ βασιλεῖα τοῦ κόσμου ἔχουσι καὶ μιστικὴν συμφωνίαν, καὶ δὲν ἀρίνουν νά ἐνεργῶνται ἀπὸ τοὺς ἀδυνάτους τοιαῦτα· καὶ ἀναγράφει ἐνταῦθα, ἀτε γράφων τῷ 1848, τὴν ἀποτυχίαν τοῦ σακχαροποιείου καὶ ὑελοτοιείου εἰς τὸν Πειραιά. *Ταῦτα ἴδον καὶ ἐγὼ*, ἐπιφέρει, τελευτῶν τὸν λόγον ἔτι τῆς ὑπόθεσεως ταύτης. ἐμούντισσα αὐτὴν τὴν ἀνήρτον ύπουργικὴν οἰκονομίαν.

Ἐκτότε ἐνησχολήθη εἰς τὰς γεωγραφικὰς αὐτοῦ μελέτας, καὶ τὴν ἀσκησιν τοῦ ιατρικοῦ ἐπαγγέλματος μέγους τέλους τοῦ βίου του (12 Φεβρ. 1853).

«ΕΡΕΥΝΑ» Οκτώβριος

ΨΥΧΙΚΟΝ ΗΛΙΟΦΩΣ. — Παρετηρήθη πολλάκις ότι φυτά και ἄνθη τυγχάνοντα τῆς ίδιαιτέρας ἀγάπης τοῦ ἐπικελητοῦ των, ἔστω και ἀν δὲν τυγχάνωσιν ίδιαιτέρων ὑλικῶν περιποιήσεων, ἀναπτύσσουσι μείζονα βαθμὸν ζωτικότητος ἡ τὰ ἄλλα. Τὰ αὐτὰ φυτά και ἄνθη ἀνατείνεντα εἰς τὴν ἐπιμέ ειαν προσθόπου μὴ ἀισθανομένου δὲ αὐτῷ ἀγάπην ἄλλη ἐν τούτοις ἀκολουθῶντος πιστῶς και ἐπιστημονικῶς πάντας τοὺς κανόνις τῆς κηπουρικῆς, ἀπέβαλον τὴν ζωτικότητά των. Ἐπανελθόντα εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἔραστοῦ των ἀνέζησαν, καίτοι οὕτως οὐχ στανίως ἔδωκεν εἰς αὐτὰ διλγάωτερον ὕδωρ τοῦ δέοντος ἢ περισσότερον τοῦ δέοντος μέχρις ἀτοπινγμοῦ. Ἐπειδὴ δῆμος ἡ δόσις πάντοτε συνοδεύετο μὲν ἀγάπην, τὸ ἀποτέλεσμα ἀτέρη ζωποιόν. Ὁ λαὸς ἐν Ελλάδι ἐκφράζει τὴν σιφίαν τοῦ βοτανικοῦ τούτου ἔρευνήματος διὰ τῆς γνωστῆς παροιμίας « Ὁ λόγος σου μὲν ἔχορτας ». Αναπόρευκτον φαίνεται τὸ πόρισμα μὲν τὰ φυτά ἔχουσι ποιάν τινα συνείδησιν. Παρετηρήθη διτι φυτά φαίνονται ζωογονούμενα ὑπὸ τὴν ἐπόδιζασιν φαιδροῦ ἄσματος και ἄλλα μαρανόμενα ὑπὸ ήχον θρηνῶδη.

Φίλος τῆς ἐρεύνης ἀνεκοίνωσεν ἡμῖν ἐσχάτως ἐξ
Ἄργους τοιαῦτα πειράματα λίαν ἀξιοσημείωτα. Άλλα
μήπως δὲν παρετηρήθη πολλάκις ὅτι καὶ μόνῳ ἀντί-
κειμενα δεινώνυμον είδος τι συναισθήσεως καθ' ἃς
περιπτώσεις φαίνονται ἀπόδιντα εἰς ἡμᾶς, οίονει
χάριν ἐκδικήσεως, τὴν σκληρότητα μεθ' ἣς προστηνέ-
χθημεν πρὸς αὐτά ἔνεκα στιγμαίου πείσματος ἢ θυ-
μού; Πόσφ θὰ μᾶς ἐπλήγονταν εἴποτε ἡδύναντό ν' ἀ-
παντήσουν εἰς ἡμᾶς ὅτι καταχρόμεθα τῆς ἀπολόντου

ἔξουσίας ἦν ἔχομεν ἐπ' αὐτῶν φερόμενοι πρὸς αὐτὰ σκαιῶς. Εἶνε ἔξοχος ἐνδιαφέροντας ἡ ψυχολογικὴ ἐπίδρασις τῶν ἀψύχων. Λαμβάνει τις δόντα ἐπιστολάς ἀπὸ δύο διάφορα ἄγνωστα πρόσωπα. Ἐμφέρει περιέχουσαν ἀκριβῶς τὴν αὐτήν ἀναζούντων, ἐντούτοις ἡ μία διαθέτει εὐμενώς καὶ ἡ ἄλλη δυσμενώς. Προσέτει ἄλλως μᾶς διαθέτει ἐπιστολὴ γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἴδιου ἐπιστελλοντος καὶ ἄλλως ἐάν ἐγράφῃ ὑπὸ γραμματέως, καίτοι δὲν τὸν γνωρίζουμεν. Πιθανός λόγος τοῦ φανιμούνενος εἰνὲ τὸ δύο τῶν ψυχολόγων ἔρευντῶν βεβαιούμενον ὅτι πάς ἀνθρώπος ἀναβίδει μίαν ἀτμοσφαῖραν προσιδιάζουσαν αὐτῷ. Ὡπως πᾶν ἀνθροῖς ἀναβίδει ἐν χαρακτηριστικὸν ἀρωμα. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῦ ἀνθρώπου ἀποτυποῦται εἰς ὅλο τὰ ὑπὸ αὐτοῦ ἐπιχειρούμενα ἢ λογισμοῖσι μενα, ἐποιένως καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς του καὶ ἀσκεῖ ἀνεπίγνωτόν τινα ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐρχομένων εἰς συνάφειαν. Ἀν δὲ ἀψυχος χάροτης εἴχε δργανισμὸν θ' ἀπερροφά καὶ θ' ἀφομοίων εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀναβίδομέν την ἀπισφαῖραν ἐφ' ὅστον ὃδε ἐρισκεν αὐτὴν ζωποιόν. ἄλλα τὴν διατρεπεῖ ἐν τούτοις περὶ ἑαυτὸν ἐπὶ μαρούτατον χρόνον. Ἡ παιδίσκη πιστεύει ὅτι ἡ κούκλα ἦν θωπεύει καὶ καταφιλεῖ ἀνταποδίδει ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ξυλίνου στήθους της τὸ ἐπιδαμφιλευόμενον εἰς αὐτὴν φύλτιρον. Ἡ παιδίσκη δὲν οφαλεῖ κατὰ πάντα, ὑπολογίζομένον ὅτι η τονφερά αὔρα της περικολλᾶται εἰς τὴν κούκλαν τῆς καὶ κατόπιν ἐπαναστρέψει ὥσανει ἵτο ἀνταπόδοσις. Ἄλλ' ἔχετω τὸ περὶ ἀψύχων δύως καὶ ἀν ἔχη. Ἀν ἀντί κούκλας ἡ παιδίσκη εἴλην ἐμψυχόν τοι ὅν, ἡ ἀνάτη της ὃδα ἀπερρόφα καὶ θὰ ἀφομοίων εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς ἀγάπης. Τὰ φυτὰ Ὡπως τὰ ζῶα, ὅχι μόνον εἶνε δεκτικὰ ἀγάπης καὶ εὐαίσθητα εἰς αὐτήν, ἄλλα καὶ ἱκανά ν' ἀνταποδώσωι τὰς πρὸς αὐτὰ διαθέσεις μας. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἥλιοφως καὶ ὅσῳ δαμφιλεστι· δον χορηγεῖ τις αὐτὴν τὸσοφ μᾶλλον πλουσιοπάροχος ἀναβλύζει ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ χορηγούντος.

9 ТУПОΣ

«ΠΑΤΡΙΣ» τοῦ Βουκουρεστίου. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Χάνς φὸν Σόδεν «Ἐπιστολαὶ ἐκ Παλαιστίνης».

Από τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον, τὸ ὅποιον ἐ-
πηνείτο ὡς ἐν τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου, οὐδὲν ἔχον! ¹
Ἄριθμός τις μόνον ἀρχαίων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν
παρατείνουν εἰσεῖτο ὡς τέλαιμα τὴν παροξύνην των.
Δέξα-
τῷ Θεῷ, μεταξὺ ἀντών καὶ ἡ βασιλικὴ ἑκείνη οἰκο-
δομῇ, ἡ ὅποια τάσσει τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν
τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς παρὰ τὴν Ρώμην· ἡ
ἅγια Σοφία. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔχον δὲν ἐπιτρέπει
βιασεῖται περιγραφήν δὲν θὰ ἀτέδιδε τις δικαιοσύνην
εἰς τὴν ἐντύπωσιν τὴν διοικούντας ἔξασκετ. Τὸ ἰσχυρὸν με-
γαλεῖν τοῦ δύκου, τὸ ἐλευθέρα αὐλῷσης τῶν στρογ-
γύλων τόξων ἐπὶ τῷ ἐλαφρῶν σειρῶν τῶν στηλῶν, τά-
ἐκ τοῦ ἐπιβάλλοντος θόλου τοῦ μέσου κύτους δια-
βλέμματα εἰς τὰ πλάγια κύτη τοῦ δραίων διανεμημέ-
νουν διαγράμματος, μάλιστα κατὰ μῆκος, ὃπου τὰ πάντα
εἰς δριζοντίας καὶ καθέτους κυκλικὰς γραμμὰς
καταλήγουσι καὶ πᾶς καταλείων τοῖχος είναι κεκρυμ-
μένος ἀπὸ τοῦ βλέμματος, ἀνψιφούν τὸ ἔξεστηκός
βλέμμα ὑπὲρ πάσας τὰς λεπτομερείας, τὸ φίτιον εἰς
τὰ βάθη καὶ τὸ ἀνυψοῦν ἔτι μᾶλλον ἐπάνω εἰς τὰ
βάθη ἀπὸ τόξου εἰς τέξον. Τὸ δόλον ἐπιδιόρῃ ὡς τὸ ἄσμα
ἀνιτταμένου κορυδαλοῦ, τὸν ὅποιον ἀκολουθεῖ ὡς ψυχῇ
ἀπὸ δονήσεως εἰς δόνησην μέχει τοῦ ἀπείρου. Πιθα-
νὸν δὲ αὐτοκράτωρ γένεται πρὸ παντὸς κατί εἰσετι
μὴ υπάρξειν. ἀλλ' ὁ τεχνίτης ἀπέδικεν ἐνταῦθα τὴν
μεγαλοπρεπεστάτην, ἵσσος οὖν ψιωρίζω. ἐκφρασταί εἰς
τὴν χριστιανικὴν τάσσον (Stimmung) ὡς τὴν ἐγκλεισ-
σαν καὶ ἀποτελείουσαν τὰ πάντα ἐν εἰσόποτῳ πλαισίωνά

παρατρέχουσαν ἐν παιδιῷ πᾶν ὑλικῶς βιᾳού καὶ ἐν τούτοις μὴ ἀπολλυμένην εἰς τὸ κενόν. Οὐ νάδς τοῦ ἄγιου Πέτρου ἐν Ρώμῃ μὲ τὴν γνωστὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν διατάξεων του, οὐδὲ πόρφυρον δύναται νὰ παραβιθῇ, ὑπὸ ἔποψιν ἰδεῖνδον εἰπενεργείας καὶ εἰδικῶς χριστιανικῆς ἀξίας, πρὸς ταύτην τὴν πνευματώδη ἐν μιᾶς πτήσεως τῆς σκέψεως πηγάζουσαν ἐνσάρκωσιν τοῦ μὴ θεολογικοῦ λαϊκοῦ χριστιανισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, διστις δὲν ἡρήμωσε τὸν κόσμον μὲ δογματικὸς λεπτολογίας, ἀλλ᾽, ὡς ἐν ταῖς λειτουργίαις των κατὰ προτίμησιν ἔφαλλον καὶ ὕμνουν, ἔχαιρε τὸ φῶς τὸ ὑπέρ αὐτῶν λάμπτον καὶ τὴν εἰρήνην τῆς ὁπίας ἐπληρούστο. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀλλήλουν ἀποτεμναντικαὶ γραμμάτις τῶν τόξων αἰσθάνεται τις τὰ κύματα τῆς αἰώνιοτητος, δχι ἡρέμουν, ἀλλὰ μακαρίως κινουμένης αἰώνιοτητος, μετ' ἀλλήλων ἐρυματίζομενα καὶ παίζονταν τὴν ἥλιασκή λάμψει τοῦ προσώπουν Του. Ἐδῶ βλέπει τις· ὅτι ἐλλήνική εὐնέεια ἐν τῇ ἀρίστῃ αὐτῆς ἐποκῇ καὶ ἐν τοῖς εὐγενεστάτοις ἀντιπροσώποις της βεβαίως κατὰ πλέον εἶναι ἀπὸ τὸ μόνον πρὸς τὸ ἐπιβάλλειν καὶ κυριολεχεῖν τοῦ κόσμου ἐστραμμένην πνεῦμα, ὅπερ ἐνθεὶ τὴν κλασικήν του ἔκφρασιν ἐν τῷ ἐν Ρώμῃ ναῷ τοῦ ἄγιου Πέτρου. Ἔκει τὰ πάντα γῇ, ἐδῶ οὐρανός· ἐκεῖ δύναμις, ἐδῶ πτεῦμα· ἐκεῖ δύκος, ἐδῶ φῶς· ἐκεῖ ἀκύνητα σχήματα, ἐδῶ ζωή. Βεβαίως, κάππως ὑπερβολικῶς ὀλίγον ὑπελογίσθησαν αἱ πρεπτεῖται τοῦ βίου, παρὰ πολὺ πνευματικαί. Οὐ θόλος δις καπέτεσε κατὰ τὸ ὥμισυν καὶ ἡ ἔθνική ἐπικολυτιστική δύναμις, ἡτις ὑψώσεις τὸ μνιμεῖον τοῦτο δὲν ἡδυνήθη νά συγχρατήσῃ τὴν ἐπιδρομήν της ἡμιβαρβαρότητος τοῦ Ἰσλάμ.

ΑΙ «ΑΘΗΝΑΙ» ἀπὸ τῆς 2 Δεκεμβρίου δημοσιεύουσαν πλήρη μελέτην ξένου ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ σχέδιον ἀναδιογάνωσεως αὐτοῦ.

ΤΟ «NEON ΑΣΤΥ» ἀπὸ τῆς 2 Δεκεμβρίου δίδει εἰς σειράν *ἀρχόντων πεούληψιν* τοῦ βιβλίου τοῦ Ρώσου στρατηγού Μπογδάνοβιτς «Η ναιμαζήλα τοῦ Ασαρέινον» γραφέντος ἐπὶ τῇ βάσει νέων πηγῶν ἤτοι ἀφηγηθεών τοῦ υἱοῦ τοῦ Νασάρχου Χάϋδεν καὶ ἐπιστολῶν του πούς τὸν Κόδισιντον.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ούνψιφωνος τοῦ διαλυθέντος ἐλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου κ. Χατζήλουκᾶς, μετὰ διετεῖς σπουδᾶς ἐν Ιταλίᾳ, μέλλει νὰ παίξῃ εἰς ἐν τῶν μεγαλειτέρων θεάτρων τοῦ Μιλάνου.

Ἡ νέα Κυβέρνησις, λέγεται, σκοπεύει νῦν αὐξήση
τὰς ἔδρας τοῦ Πανεπιστημίου Πρὸς τοῦτο θὰ ὑπο-
βληθῇ νομοσχέδιον κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον τῆς
Βουλῆς.

⁹Ἐνεργίθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τὸ σχέδιον τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ Λέοντος τῆς Χαιρωνείας, τὸ ὑποβλήθεν ὑπὸ τοῦ κ. Λ. Σάχουν. Τὰς ἐργασίας τῆς ἀναστηλώσεως θὰ διευθύνῃ ὁ ἴδιος καλλιτέχνης ἐντόλῃ τοῦ ὑπουργείου

Προσεχῶς ὁρίζεται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συστη-
θεῖσης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου
ἡ ἐποχὴ τῆς συγκροτήσεως ἐν Ἀθήναις τοῦ διεθνόντος
ἰοχαιολογικοῦ συνεδρίου.

Τὸ Παρίσι προτίθεται νὰ στήσῃ τὸν ἀνδριάντα τοῦ

μεγάλου Τσπανού συγγραφέως Θεοβαντές. Έξ αλλού είς Μαδρίτην ἐνεργοῦνται εἰσφοραὶ ὅπως τιμήσουν ἔξ ίσου τὸν Βολταίρον.

Ο Νοβέλλη πρόκειται νὰ παιᾶῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ Παρίσι οὐδενόμενος τὸ πρόσωπον τοῦ οὐσιοργοῦ καρδιναλίου Μαζαρίνου εἰς τὸ δράμα τοῦ Μαυριζίου Δονάι, τὸ δποῖον γράφει ἐπίτηδες ὁ συγγραφέυς.

Ἄγγέλλεται ἡ προσεχῆς ἔκδοσις νέου ἔργου τοῦ Τολστοΐ «Χατζῆ Μουράτ».

Ο Δ' Αννούντσιο ἐτελείωσε νέον ἔργον ἐπιγραφόμενον «Αἴνοι». Εἰκοσιπέντε πόλεις, μεταξὺ τῶν καλλιτεχνικωτάτων τῆς Ἰταλίας, ἔξυμνοῦνται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως.

Ἐκδίδεται ἐντὸς τοῦ ἀρχομένου ἔτους 1903 σύλλογὴ διαφόρων ἀποστασιμάτων ἐκ τῶν πεζῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ ἔποιητον Καρδούντην.

Πίναξ στρατιωτικῶν προϋπολογισμῶν ἐν συγρίσει πρὸς τοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως, εἰς διάφορα ἔθνη:

	Στρατιωτικοὶ	Δῆμοι
Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	935 ἔκατομμι	925 ἔκατομμι.
Ἀγγλία	1.500 "	256 "
Γερμανία	975 "	253 "
Γολλία	575 "	200 "
Ἴταλία	485 "	49 "
Ἐλβετία	24 "	41 "

Ο κ. Sansot Orland γράφει εἰς τὴν «Νέαν Επιθεώρησιν» δτὶς ἡ ἀποτυχία τῆς γένας Ἑλληνικῆς δραματινῆς φιλολογίας ἔχει ἴσως τὴν ἀρχήν της εἰς τὴν βαρύνυσσαν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος καὶ ἐπικαλεῖται τοὺς προφητικοὺς λόγους τοῦ οὐκέτου πρὸς τὴν Κλυταμνήστραν εἰς τὰς Χοηφόρους τοῦ Αἰσχύλου: «τὸν ζῶντα καίνεν τοὺς τεθνήκοτας λέγων».

Ο ὑφηγητής τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ουνεργάτης μας κ. Ανδρέας Μιχ. Ανδρεάδης τὴν παρελθόνσαν ἐβδομάδα ἥρχισε τὰ μαθήματά του περὶ Δημοσιονομίας. Τὸ μάθημα τοῦτο ἐπανάλαμβάνεται μετὰ πολλῶν ἐτῶν διακοπῆν.

Η Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία ἀπεφάσισεν δριστικῶς νὰ κάμῃ ἀνασκαφάς εἰς τὸν χῶρον ὃπου ἔκειτο ἡ ἀρχαὶ ἄγορά. Αἱ ἔργασια ἀρχῆσσον ἀπὸ τοῦ νέου ἔτους ἦ δὲ δακτάνη ὑπολογίζεται πλέον ἀπὸ ἑκατομμύριον.

Τὸ ποίημα τοῦ ἀγατητοῦ ποιητοῦ κ. Γ. Σουρῆ, τὸ δημοσιευθέν εἰς τὸ 50ὸν τεῦχος τῶν «Παναθηναίων» ἐκ τοῦ ἀνεκδότου Β'. τόμου «Φασουλῆς Φιλόσοφος», μετεργάσθη εἰς τὸ ἵταλικὸν περιοδικὸν «La Strada» τῆς 1 Δεκεμβρίου ὑπὸ τοῦ συνεργάτου μας καὶ φίλου κ. Γουλιέλμου Φελίτσε Δαμιάνη.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων».

— ἀδείᾳ τοῦ 'Υπουργείου —

Ἐπροηγουμένων εἰσφορῶν	Δρ.	790	20
Γ. Ἀλεξίου	"	8.	4
Τ. Τσάμης	"	40	—
Μ. Κορυγαλένιος	"	300	—
Ι. Δ. Κολλάρος	"	5	—
Χ. Σαλίβερος	"	2	—
Δ. Κ.	"	2	—
Π. Κωνσταντινίδης	"	2	—
Ι. Χρυσικόπουλος καὶ ἀδελφοί	"	5	—
Κυριακίδης καὶ Κανδρεβιώτης	"	5	—
	Δρ.	4.122	20

Δρ. 4.122 20

NEA BIBLIA

LE PROBLÈME DU STYLE, Questions d'art, de littérature et de grammaire par Remy de Gourmont (Paris 1902, Société du Mercure de France).

Η ΡΟΔΟΛΑΦΗ ὑπὸ Γαβριὴλ Δ' Αννούντσιο, μετάφρασις ἐκ τοῦ ἵταλικου ὑπὸ Κώστα Ν. Καροφύλλα (Ἄθηναι 1902, τυπογραφεῖον «Νομικῆς» Λ. Χ. Βεργιανίτου)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΕΙΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΤΟΥ 1903, I. A. ΒΡΕΤΟΥ (Άθηναι 1902, τυπογραφεῖον «Ἐστίας» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη σχ. 16ον σελ. 406 δρ. 3).

ΖΩΗ μηνιαίον φιλολογικὸν εἰκονογραφημένον περιοδικόν ὑπὸ Ἀποστόλου Μελαχρινοῦ.

ΔΥΟ ΑΝΕΚΛΟΤΟΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ Μ. ΚΟΥΝΑΛΟΥΡΟΥ προέδρου τῆς Επιτροπῆς τῆς Μεταπολιτεύσεως καὶ τῆς γεν. ἐπαναστατικῆς συνελεύσεως τῶν Κορητῶν. Ἐκδίδεται ὑπὸ Σπυρίδ. Γ. Βαρδάκη, (1902 Χανία, τυπογραφεῖον Στ. Ανδρουλακάκη).

ΑΙΑΝΘΙΣΜΑ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΑΩΝ διὰ τὰ ἔτη 1902-1905 (Ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν). Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΘΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων συλλόγου ἐγκριθέντος διὰ Β. Διατάγματος τῆς 30 Απριλίου 1869. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΜΑΚΩΛΕΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΑΙΙΔΣ κατὰ πετάφρασιν Ἐμ. Ροΐδου. Τόμος ἕκτος τεῦχος τοίτον [Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ 189]. Ἐν Αθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΑΓΓΕΛΛΑΝΤΑΙ

Ο NOYMAΣ ἐφημερίς πολιτική, κοινωνικὴ καὶ φιλολογική, ἐκδιδόμενή κατὰ Πεμπτηνή καὶ Κυριακήν ὑπὸ Δημ. Ταγκοτούλου, ὀδός Οἰκονόμου, 4. Τὸ πρῶτον φύλλον τῆς 2 Ιανουαρίου 1903. Συνδρομὴ ἐπισίᾳ προπληρωτέα Ελλάδος δρ. 10 Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 10. Ἐκαστον φύλλον λεπτὰ 10.